

DE

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije, glavni urednik: Dušan Gačnik, odgovorna urednica: Majda Žlender

DELAVSKA ENOTNOST

št. 29 — leto XXXIX

Iz vsebine:

Le delo je merilo

V naši družbeni praksi smo že ničlikokrat postavili vprašanje odgovornosti, posebej takrat, ko smo se soočili s težavami in težkimi trenutki, kot je na primer zdaj. Najčesteje smo odgovornost povezovali s posameznimi bolj ali manj pomembnimi odločitvami večinoma vodilnih subjektov od organizacij združenega dela pa navzgor in vse premalo z dejansko opravljenimi nalogami, ki naj bi tem odločitvam sledile ter spremenile takšna ali drugačna nesorazmerja, stranpoti itd.

Odveč je znova poudariti, da je razumljivo in nujno nenehno in sprotno preverjanje delovanja in odločitev najodgovornejših od uprave, strokovnih služb v SIS do individualnih poslovnih organov v združenem delu. Odgovornost pa se tu ne more in ne

sme končati. Tudi to smo nemalokrat že dejali, vendar pa je bržkone prav zdaj čas, ko se je potrebno ob teh vprašanjih znova zaustaviti. Ob tem namreč, ko domala vsak dan zasledimo poročila o neopravičenih izostankih z dela, lažnih bolniških, nedisciplini pri delu, neodgovornem ravnanju z družbenimi sredstvi, malomarnem odnosu do delovnega časa, neproduktivnosti in še marsikaj bi lahko naštel. Nismo ali ne najdemo pravih rešitev, kako tem ravnanjem stopiti na prste in kako ukrepati. Ne nazadnje imamo mnogokrat opravka tudi s pojavi, da nekateri, preprosto povedano, nočejo delati, čeprav tudi za to prejemale osebni dohodek.

Seveda ne kaže vseh teh ugotovitev metati v en koš in se sprizniti, da tu ne moremo nič, češ,

vedno bodo nekateri, ki jim bo delo in odgovoren odnos do opravljanja nalog deveta skrb.

Načnjenati ta zelo občutljiva vprašanja v posameznih delovnih okoljih, kjer je potrebno konkretno odločiti, kaj storiti in kako ukrepati, je sila težavno. Zategadelj smo predvsem pri načelnih vprašanjih in pričevanju enotni, toda ko je komu treba izreči disciplinski ukrep ali znižati osebni dohodek, se pojavi vrsta opravičil in izgovorov. Predvsem se je nemalokrat zelo težko opreti na samoupravne akte, ker so ravno v pogledu odgovornosti in dolžnosti sila pomanjkljivi. Drug pomembnejši razlog in vzrok obema pa je v tem, da so pravilniki o delitvi po delu praviloma naravnani na ohranjanje doseženega osebnega dohodka, ne pa

na dejansko nagrajevanje po delu, kjer je mogoče dobro nagraditi delo in ustrezno sankcionirati nedelo.

Seveda bi bilo sila problematično graditi samoupravne akte in druge mehanizme odločanja o teh zadevah na predpostavki, da imamo v prvi vrsti opraviti z nedisciplino in neodgovornostjo pri delu. Toda enako neodgovorno je, če bi skoparili z odločnimi ukrepi tam in takrat, ko je več kot očitno, da gre za izigravanje enega temeljnih ustavnih načel, da kdor ne dela tudi ne more uživati pravic in varstva, ki izhajajo iz dela.

Najbrž ni nobenega dvoma, da je zdaj zagotovo napočil čas, ko se moramo odkrito, pošteno in odločno spopasti s problemi nedela in neodgovornosti. Toda zgolj pozivi in velike besede ne

bodo dovolj. Poleg izjemno odgovorne naloge družbenopolitičnih organizacij — zveze komunistov, zveze sindikatov in mladinske organizacije, ki morajo brezkompromisno poseči v to preobratko, leži veliko nalog tudi na samoupravnih organih. Temeljito bo namreč potrebno pretresti samoupravno zakonodajo in vanjo v večji meri vnesti elemente, ki ne bodo zgolj deklarativno, temveč tudi dejansko omogočali uveljavitev vseh tistih sestavin socialističnih samoupravnih odnosov, kjer je le delo merilo položaja in vloge delovnega človeka v družbi. To bo ne le v prid zahtevnim nalogam v družbenoekonomskem razvoju družbe v celoti, temveč morda še bolj zdravim medsebojnim delovnim in tovariškim odnosom v delovnih okoljih. Dušan Gačnik

Klepet v uredništvu:

Tudi zaposlovanje v plane

Stran 2

Kaj sodijo sindikati novogoriških gradbenih delavcev o kooperantskih pogodbah z zasebnimi obrtniki

Izkoriščanje pod krinko kooperacije

Stran 3

Kako svet Zveze sindikatov Jugoslavije uresničuje svojo vlogo v političnem sistemu na ravni federacije

Spodbujanje in usklajevanje akcij

Stran 5

Kako pravično deliti

Stran 7

»Primer« Iva Janeža iz Nove Gorice pravomočno končan

»V imenu ljudstva: Ivo Janež — Meblo 2:3«

Stran 8

Enkrat eden, drugič...

Več kritičnega pisanja

Stran 9

Druga plat medalje omejevanja naložb v energetiki

Prihodnost ob svečah?

Stran 11

Petinštirideset let po sedmem kongresu Komunistične internacionale

Delavski razred napove vojno fašizmu

Stran 14

Ob prazniku pripadnikov rodu ABK obrambe

Strupeni plini niso »strup« za usposobljene vojake

Stran 15

Ob 80-letnici Papirniškega pihalnega orkestra Vevče

Gallusova plaketa za kvaliteto in tradicijo

Stran 16

Na pšeničnih poljih je te dni živo. Žetev gre h koncu in ugotavljajo, da bo letošnji pridelek boljši, kot je bil lanski. Računajo, da bo za okoli 5 milijonov ton večji, kot so ga pridelovalci načrtovali. Nekaj težav pri žetvi povzročata slabo vreme, razmočena zemlja in poležano klasje, ki ga je povzročilo obilno deževje v času zorenja žita. Vsi delajo od zore do mraka, brneči kombajni in marljivi žanjci in upajo, da bo vreme zdržalo do konca. Pride-

lovalci si zadovoljno manejo roke, najbolj pa so jih razveselile nove odkupne cene pšenice. Če bi te cene oblikovali v času setve, bi se veliko več zasebnih kmetovalcev odločilo za pšenico. Tako pa bo letošnji odkup, kot računajo, nekoliko manjši. Z racionalnim in organiziranim pridelovanjem ter stimulativnimi cenami bomo v prihodnje lahko v celoti zadostili domačim potrebam in verjetno bi nam ostalo tudi kaj za izvoz.

Konec energetske razsipnosti

Ni krožnika brez dna

Razvada razsipnega trošenja tradicionalnih energetskih virov nas vse bolj pesti, poti do novih pa si še nismo utrli. Energetska kriza (menda se šele prav začena) ima brez dvoma tudi objektivne vzroke, saj so viri energije dani in omejeni, trošili pa smo jih prav neusmiljeno — ne da bi hkrati razvijali druge, morda zdaj res še zahtevnejše in dražje.

V tako resnem položaju pa se vedemo vse prej kot odgovorno. Naš osnovni element usmerjanja energetike, energetsko bilanco Jugoslavije, smo sprejeli precej prepozno in sicer po administrativni poti. V času skoraj polletne zamude so rafinerije »pozabile« na tržišče in brez posebnih težav uveljavljale ozko podjetniško politiko. Tudi tu tiči vzrok za vse prej kot rožnat položaj v preskrbi z energijo — naftni derivati so lep primer. Zato bodo slovenski energetiki v bodoče skušali doseči temeljito pripravljeno, dolgoročno usmerjeno energetsko bilanco, ki bo rezultat usklajenega, enakopravnega dogovarjanja. Na tak način bo treba uskladiti tudi cene posameznih energetskih virov in oskrbo z energijo.

Kaže, da bo treba še in še ponavljati, da energije ni na pretek, da je vse dragocenejša (in draga), da to terjajo od vseh nas polno mero zavesti, odgovornosti, varčevanja... Ozmimo se po posameznih virih energije. Za kurilno olje predlaga slovenski izvršni svet skrajšano omejitev prodaje. Potrošniki naj bi ga dobili že od 1. avgusta, vendar... S tem »vendar« se bomo morali sprijazniti na vseh področjih energetske porabe. Vsak bo lahko dobil v prvi stopnji le 1.500 litrov kurilnega olja, kar ob res smotrnem in varčnem kuženju lahko zadostuje za tri, štiri mesece. Zeblo torej ne bo nikogar, oken pa zaradi pregreth spalnic tudi ne bomo odpirali.

Tudi z mazutom ne bo težav, čeprav ga je bilanca naši republiki bolj skopo odmerila. Pripomogel bo plin, ki ga vse bolj uporabljamo. Premoga smo prav tako nakopali nekaj manj kot lani in pot bo treba iskati v dolgoročnem sodelovanju in sovlaganju v druge republike in nevrščene dežele...

Poti so torej odprte v vse smeri — če jih bomo ubrali s premišljenimi, varčnimi koraki. Z drugačnimi torji, kot pri električni energiji, katere široka potrošnja skokoma in nenadzorovano narašča. Z drugačnimi kot v tistih TOZD, ki še nimajo programov varčevanja z energijo ali ki o njihovem uresničevanju ne poročajo redno svojim samoupravnim organom. Z drugačnimi kot deset proizvajalcev v Sloveniji, ki s sredstvi, združenimi v raziskovalni skupnosti, že lep čas eksperimentirajo s sončno energijo, pa o rezultatih teh poskusov na tržišču ni ne duha ne sluha...

Ciril Brajer

Le z boljšim delom do nižjih cen

Kot je znano, smo na začetku leta predvidevali, da bodo povprečni realni osebni dohodki v družbenem sektorju naraščali nekoliko počasneje kot proizvodnost dela, realna rast življenjske ravni pa tudi malo počasneje kot družbeni proizvod, ter da letošnja povprečna stopnja splošnega povečanja cen ne bo preseгла lanske. Toda to se ne uresničuje. Nasprotno! Realni osebni dohodki so manjši kot v istem obdobju lani, čeprav so se letos plačilne kuverte tu in tam znatno odebile, tudi čez mero samoupravnih sporazumov. Tako se je spet izkazalo, da s pristajanjem na tekmo med cenami in zaslužki ničesar ne pridobimo, in da lahko naše stvarne zaslužke poveča le uspešen boj proti inflaciji.

Ta boj poteka zdaj na dokaj široki fronti, od temeljnih organizacij združenega dela do zveznega izvršnega sveta, ki je ob devalvaciji začasno zamrznil cene. V razpravah o gospodarskih razmerah pa delovni ljudje zahtevajo, da je treba zaostri tudi odgovornost občinskih skupščin in drugih organov oziroma komunistov v njih, ki že leta odobravajo povečevanje cen komunalnih uslug, električne energije, tekstilnih izdelkov in različnih živil.

V bitki za umiritev cen je slišati predlog, naj bi zvezni in drugi upravni organi znižali nekatere davke in prispevke. Tak ukrep lahko nekaj da, vendar je tudi res, da akcije za nadaljnje brzdane in zniževanje rasti cen ne moremo in ne smemo omejiti le na zniževanje raznih davkov in prispevkov. Tudi samoupravno sporazumevanje proizvajalcev in njihovih kupcev o znižanju nekaterih cen v bistvu ni prava pot za umiritev inflacije, marveč v najboljšem primeru le odpravljanje neupravičeno zvišanih cen iz prejšnjih sporazumov.

Zniževanje cen — pa naj bo rezultat zmanjšanja davčnih dajatev ali sad samoupravnega sporazumevanja — namreč ne prodira v bistvo vzrokov druginje, skrite v družbeni reprodukciji. Znižanje davka je lahko le nekakšno darilo ZIS delovnim organizacijam z velikimi zalogami, v celotnem odnosu stvarnih cen in vrednosti proizvodnje, nastale na našem trgu, pa ne pomeni resničnega znižanja cen. O pocenitvi bi lahko govorili le, če bi se splošna družbena poraba, ki se financira iz občinskega, republiškega in zveznega prometnega davka, dejansko zmanjšala. Če se ne bo, se bo davek zbiral kje drugje, pri drugih proizvodih in njihovih kupcih.

Možnost, da bi cene resnično znižali, je torej treba iskati v proizvodnem procesu. Produktivnejše delo, uspešnejše gospodarjenje, boljši proizvodni, konkurenčnost na domačem in tujem trgu — vse to edino pelje do nižjih cen. Na to pot je treba odločno stopiti, in to brez odlašanja — če resnično želimo uravnesiti našo gospodarsko rast.

Vinko Blatinik

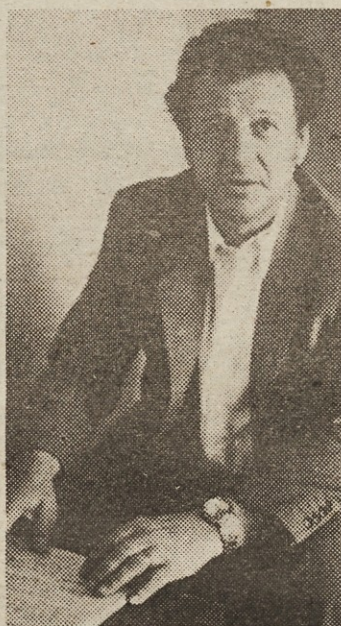
KLEPET V UREDNIŠTVU

Tudi zaposlovanje v plane

Zaposlovanje je že od nekdaj zelo občutljivo področje, kajti biti zaposlen, imeti delo, je vedno pomenilo imeti tudi kruh. Zato je ena glavnih skrbi sleherne organizirane družbe urejati zaposlovanje, da bi čimbolj uskladili interese in potrebe delavcev s ciljem razvoja družbene skupnosti. Povsod v svetu se danes srečujejo s problemom brezposelnosti. Vzrokov za to je več, največkrat pa so posledica negativnih gospodarskih gibanj. Vsemu temu se ne more izogniti niti ta niti ona tako ali drugače organizirana družba. O tem, kakšne so razmere pri nas, kakšno politiko v zvezi z zaposlovanjem smo ubrali v sedanjih ustaljenih prizadevanjih, smo se pogovarjali s članom sekretariata predsedstva RS ZSS Francijem Polakom.

Stopnja gospodarske in družbene razvitosti, ki smo jo dosegli v Sloveniji, terja nekatere korenite spremembe tudi v politiki zaposlovanja oziroma vredno tenju živega dela kot proizvodnega dejavnika. Dosegli smo tudi tak družbeni razvoj, ki ne dovoljuje, da bi delavca obravnavali kot najemno delovno silo, ampak kot celovito osebnost, pri kateri moramo upoštevati njegove potrebe kot potrebe delavca in občana. Katere so najbolj bistvene spremembe?

Dosegli smo polno zaposlenost, zato je za naš nadaljnji razvoj nujno treba uveljavljati tako proizvodnjo, v kateri bo večji del minulega dela in večji delež znanja. To vse je podlaga za hitrejšo uveljavitev v mednarodni delitvi dela. Da bi to dosegli, se moramo usmeriti v hitrejšo spreminjanje človekove miselnosti, da se bomo vsi skupaj zavestno opredelili za spreminjanje izobrazbene strukture, za boljšo organizacijo dela, boljšo opremljenost našega dela in, nenazadnje, tudi za večjo izkoriščenost strojev in naprav (in usklajenost delovnega časa med izvajalci in uporabniki storitev). Da bi lahko v takih odnosih še naprej dosegali kolikor mogoče dinamično gospodarsko rast, zagotovili večjo gospodarsko stabilnost ter se uspešneje vključevali v mednarodno delitev dela in, nenazadnje, zagotavljali tudi trajno rasto osebnega in družbenega standarda delovnih ljudi, se moramo predvsem hitreje preusmerjati od delovno intenzivnih in dohodkovno manj donosnih dejavnosti na tehnološko zahtevnejše proizvodne in storitvene dejavnosti. Le-te zagotavljajo, ob višjem znanju in ustvarjalnosti delavcev ter boljši opremljenosti dela, večjo produktivnost dela in tudi večji dohodek in večjo akumulacijo na delavca. To pa seveda zahteva smotrnejše zaposlovanje in izrabo delovnega časa, gospodarno porabo surovin in energije, ustrezno izrabo prostora pa smotrno razporeditev proizvodnih zmogljivosti. S teh razvojnih vidikov se moramo usmeriti na takšno rasto zaposlovanja, ki jo terjajo oziroma omogoča predvsem naravni prirast prebivalstva, zaposlovanje kmečkega prebivalstva, delno tudi vrnitev delavcev z časnega dela na tujem ter delavcev iz drugih republik in pokrajin. Hitrejša rasto zaposlenosti je po tej logiki možna in nujna le na manj razvitih območjih.

Lahko torej govorimo o načrtovanju kadrov?

Planiranje kadrov kot sestavni del družbenega in gospodarskega razvoja organizacij združenega dela mora zagotavljati načrtno in sistematično zaposlovanje. Zagotavljati mora uresničevanje skupno dogovorjenih ciljev, to pa pomeni, da organizacije združenega dela ne bi smele načrtovati zgolj letnih potreb po delavcih, ampak upoštevati predvsem predvideno razvojno usmeritev, pa tudi možnosti pridobivanja novih delavcev s svojega ali drugih območij. Načrtovanje kadrov in novih zaposlitev žal še ni sestavni del celovitega planiranja.

Kaj povedo številke o gibanju zaposlovanja letos?

V prvih štirih mesecih letos se je povprečna zaposlenost v primerjavi z enakim obdobjem lani povečala za 2,6 odstotka. Samo od decembra lani pa do aprila letos se število zaposlenih ni bistveno spremenilo. Zaposlenost v družbenem sektorju se je v tem obdobju povečala le za 0,1 odstotka, kar je v skladu s planskimi predvidevanji za letošnje leto. V naslednjih mesecih pričakujemo hitrejšo rasto, tako da bo do konca leta doseženo načrtovano povečanje zaposlenosti na 1,2 odstotka. Spremenjeni trend zaposlovanja se odraža tako v gospodarstvu, kjer se je zaposlenost od decembra do aprila povečala za 0,1 odstotka, kot v negospodarstvu, kjer se je povečala za 0,2 odstotka. Narašča tudi število zaposlenih v zasebnem sektorju, in sicer 1,6 odstotka, kar je razmeroma naglo, čeprav še vedno počasneje kot lani. Umiritev v dinamiki zaposlovanja se kaže tudi v manjšem obsegu prijavljenih sprotih potreb po delavcih. Tako je letos število prijavljenih potreb po delavcih v primerjavi s prvimi petimi meseci lanskega leta manjše za 16,4 odstotka. Rasti zaposlovanja v letošnjih prvih petih mesecih pa niso umirili le počasnejši koraki gospodarske rasti, pač pa tudi to,

da so organizacije združenega dela zapirale vrata novim delavcem. Na to so vplivale omejene možnosti povečanja sredstev za osebne dohodke. Deloma je to tudi rezultat naših opredelitev, naj se ne zaposlujejo novi delavci na administrativnih in režijskih delih, deloma pa tudi zato, ker na posameznih območjih ni na voljo delavcev, zaostri pa smo odgovornost organizacij združenega dela, da, če zaposlujejo delavce z drugih območij, republik in pokrajin, morajo zanje zagotoviti minimalne standarde za zadovoljevanje življenjskih in kulturnih potreb.

poslitvi pa je treba upoštevati še vedno izrazito neskladje med izobrazbeno strukturo kadrov iz šol in strukturo potreb po kadrih. Združeno delo potrebuje — vsaj tako kažejo podatki — okoli 53 odstotkov delavcev z najnižjo izobrazbo, medtem ko ima 67 odstotkov iskalcev zaposlitve srednjo, višjo ali visoko šolsko izobrazbo. Takšno neskladje terja posodobitev proizvodnje oziroma dvig tehnološke ravni in zahtevnosti dela ter tudi hitrejšo prilagajanje izobrazbenega sistema in znanja kadrov zahtevam združenega dela in njegovim razvojnim usmeritvam.

Kako pa se zaostreni odnosi v zaposlovanju kažejo v gibanju brezposelnosti?

Konec maja je bilo registriranih 9.500 iskalcev zaposlitve ali 4,1 odstotka več kot lani v istem mesecu. Poprečna brezposelnost v prvih petih mesecih pa znaša 10 tisoč delavcev in je še vedno za 2,7 odstotka nižja kot v enakem obdobju lani. Kljub manjšemu obsegu zaposlovanja se število iskalcev zaposlitve še naprej zmanjšuje. Seveda je priliv nove generacije iz šol spremenil trend v gibanju števila brezposelnih. Po prvih ocenah se bo brezposelnost v naši republiki do konca leta povečala na približno 14 tisoč delavcev, to je 35 odstotkov več brezposelnih kot decembra lani, ali za okoli 2 odstotka več od predvidenega skupnega števila zaposlenih na koncu leta. Povečalo naj bi se predvsem število iskalcev zaposlitve s strokovno izobrazbo.

Koliko delavcev bo torej letos predvidoma iskalo zaposlitev?

Približno 29 tisoč delavcev, od tega bo 26 do 27 tisoč delavcev prišlo iz šol, približno tisoč delavcev iz kmetijstva, morda tisoč delavcev z časnega dela na tujem in približno 500 invalidov.

Kakšne pa so letos potrebe združenega dela po novih delavcih?

Glede na predvideno stopnjo rasti zaposlovanja, to je 1,3 odstotka, bodo v združenem delu potrebovali približno 26 tisoč delavcev. S tem je zagotovljena zaposlitev naravnega prirasta oziroma generacijskega priliva iz šol. S smotrnim pristopom do dodatnega zaposlovanja na vseh področjih združenega dela — tu je treba upoštevati, da bo zaradi upokojitve prenehalo delati približno 14 tisoč delavcev — naj bi se po ocenah povečalo število zaposlenih za 10 do 12 tisoč. Pri opredelitvi usklajenosti kadrovskega potreb združenega dela s povpraševanjem delavcev po za-

Če preletimo navedene številke, kakšne so torej ugotovitve?

Organizacije združenega dela so v napovedih za letošnje precej precenile svoje potrebe po delavcih. Potrebe očitno niso bile naravnane na odločno izvajanje stabilizacijske politike in še vedno ne upoštevajo dejanskih možnosti zagotavljanja potrebne števila delavcev in lastnih kadrovskega virov. Usklajevanje občinskih bilanc zaposlovanja z načrti zaposlovanja v organizacijah združenega dela je sicer privedlo do zmanjšanja potreb po novih delavcih letos na približno polovico prvotnega obsega, vendar pa so te bilance še vedno neusklajene z določili občinskih resolucij in republiške resolucije za leto 1980. Poleg tega do konca junija 26 občinskih skupnosti za zaposlovanje še ni sprejelo bilanc zaposlovanja. Zaradi tega in zaradi vztrajanja precejšnjega števila organizacij združenega dela pri kadrovske ekstenzivnih načrtih zaposlovanja ni videti, da bi lahko z morebitnim nadaljevanjem usklajevanja občinskih in območnih bilanc zaposlovanja bistveno izboljšali dosežene rezultate polletnih prizadevanj na tem področju.

Ob obravnavi periodičnih in polletnih obračunov gospodarjenja morajo sindikati spodbuditi samoupravne organe in strokovne službe, da bodo posredovali delavcem podatke o tem, kako so uresničevali svoje obveznosti pri zaposlovanju novih delavcev, še posebej do študentov in pripravnikov, ter kako bodo v drugem polletju letos zaposlovali nove delavce glede na izvajanje letnih načrtov in usklajenih bilanc zaposlovanja. Družbeno nedopustno pa tudi škodljivo bi bilo, če bi v organizacijah združenega dela imeli še naprej zaprta vrata za usposobljene mlade delavce. Takšno zapiranje pred znanjem se lahko kaj hitro pokaže kot neizkoriščena možnost za prihodnji razvoj in v poznejšem tarnanju, da ni strokovnjakov.

Peter Štefanič

Kaj sodijo sindikati novogoriških gradbenih delavcev o kooperantskih pogodbah z zasebnimi obrtniki

Izkoriščanje pod krinko kooperacije

Vinko Kastelic, družbeni pravobranilec samoupravljanja Slovenije, je na nedavni tiskovni konferenci govoril tudi o prizadevanjih za odpravo takoimenovanega »posredovanja delovne sile v gradbeništvu«, se pravi kooperantskih odnosov med organizacijami združenega dela in zasebniki, hkrati pa je opozoril, da so te zahteve naletele na odpore v nekaterih gradbenih podjetjih, češ da takšno ukrepanje škoduje gradbeništvu. Zgodilo se je celo, da so tudi nekatere sindikalne organizacije nasedle podjetniškimi težnjami in se niso dovolj odločno zavzele za odpravo deformacij na področju zaposlovanja. In je imenoval občinski odbor sindikata gradbenih delavcev v Novi Gorici.

Novogoriški sindikat pa se z izjavo ne strinja. V pismu, ki ga je predsednik Jure Mlinar poslal družbenemu pravobranilcu samoupravljanja Slovenije, je rečeno: »Sodim, da je ta izjava rezultat netočnih informacij.« Tovariš Mlinar je pojasnil pravobranilcu, da je njihov občinski odbor na svoji seji 9. junija »obravnal problematiko negativnih pojavov pri sklepanju kooperantskih pogodb in ugotovil, da je še vedno močno izražen problem delavcev, zaposlenih pri zasebnih obrtnikih... Odbor se je seznanil z vsebino zaključkov, ki jih je na to temo, posebej za naše občinske razmere, pripravila delovna skupina CK ZKS in s stališči republiškega sveta slovenskih sindikatov, kakor tudi z vsebino pisma družbenega pravobranilca samoupravljanja v Novi Gorici — ter podpira te ugotovitve in stališča. Odbor meni, da bi bilo prav, da bi organizacije združenega dela zagotovile minimalne standarde tudi delavcem zaposlenim pri zasebnih obrtnikih za čas, ko delajo na njihovih deloviščih. Odbor je zavezal izvršne odbore osnovnih organizacij, naj do 1. julija 1980, skupaj s strokovno službo pregledajo kooperantske pogodbe in vanje vnesejo vse določbe sindikalnih stališč ter stališča družbenega pravobranilca samoupravljanja.«

Novogoriški sindikat gradbenih delavcev si torej prizadeva za zagotovitev »minimalnih standardov« delavcem, ki delajo pri zasebnikih, obenem pa trdi, da povsem podpira stališča delovne skupine CK ZKS, ki je aprila letos obiščala Novo Gorico.

Pa pogledajmo, kaj je ugotovila ta delovna skupina, ki jo je vodil Peter Toš, izvršni sekretar predsedstva CK ZKS.

Novogoriško gospodarstvo je v minulih letih hitro napredovalo, potrebe po novih delavcih so presegle kadrovske možnosti občine, zato so pritegnili delavce iz drugih republik (kakih 50 % vseh na novo zaposlenih). Pri zaposlovanju novih delavcev pa je prišlo do nekaterih slabosti, ki so posledica dejstva, da je kadrovska politika še vedno odtujena od delavcev v temeljnih organizacijah. »V nekaterih delovnih okoljih (na primer v SGP Nova Gorica), je rečeno v gradivu delovne skupine, »je funkcija zaposlovanja prešla pod odločujoč vpliv nosilcev podjetniških teženj in postala zgolj način za pokrivanje potreb po »delovni sili« (ob uporabi mnogih neustreznih oblik: odkupovanje študentov, konkuriranje z osebnimi dohodki, napačna uporaba kooperantskih razmerij in podobno... Tem razmeram se je prilagodil tudi regijski zavod za zaposlovanje in pod pritiskom praktič-

Prav bi bilo, da bi organizacije združenega dela zagotovile minimalne standarde tudi za delavce, ki so zaposleni pri zasebnikih, za čas, ko delajo na njihovih deloviščih.

stične politike večkrat nastopal kot nekdanja »borza dela«, manj pa kot skupna strokovna služba samoupravno organiziranega združenega dela.«

Delavcev primanjkuje tudi v gradbeništvu, saj v novogoriški občini veliko gradijo, še zlasti po potresu na Tolminskem. In tako so slehernega obrtnika — kooperanta (in njegove delavce) sprejeli z odprtimi rokami. Lani je v šestih gradbenih organizacijah združenega dela — ali v temeljnih organizacijah, ki imajo sedeže OZD v drugih občinah — delalo 898 takšnih delavcev (redno zaposlenih je bilo 2.272), letos aprila, ko gradbena dejavnost še ni dosegla viška, pa 380. V minulem letu so v novogoriški regiji sklenili 122 kooperantskih pogodb, v drugih regijah na Slovenskem pa le 92.

Te pogodbe so po mnenju delovne skupine dostikrat le formalno pravna »maska za klasično mezno izkoriščanje delavcev«, zavoljo podjetniškega hlastanja po dohodku pa delovne organizacije dovoljujejo »kršitve osnovnih vrednot samoupravne družbe«. Gradbene organizacije združenega dela prevzemajo obveznosti za gradnjo objektov v rokih, ko je že naprej jasno, da jih delavci, ki v njih združujejo delo, ne bodo mogli uresničiti. »Iz takih težav se potem rešujejo s kooperantskimi pogodbami z obrtniki«. Sklepajo tudi pogodbe za dela, ki jih pet delavcev, kolikor jih sme kooperant zaposliti, nikakor ne bi moglo opraviti, in torej vedo, da bo obrtnik zaposlil več delavcev. Dogodilo se je celo, da so sklenili pogodbo z izmišljenim obrtnikom. Nimajo podatkov, iz katerih bi bilo razvidno, koliko pri tem »zaslužijo« podjetja in koliko »gazde«, delavci pa o svojih plačah molčijo. Živé v slabših razmerah kot redno zaposleni delavci, čeprav si delovne organi-

zacije prizadevajo za uresničevanje dogovora o minimalnih standardih, delajo po deset in več ur na dan, odklanjajo toplo prehrano in vse, kar bi zmanjšalo njihov zaslužek, po katerega so prišli v Novo Gorico. Za odgovorne delavce v organizacijah združenega dela so ti ljudje zgolj »nepogrešljivo mašilo za špice v sezoni« in pomemben vir dohodka. Hkrati pa na ves glas trdijo, da med domači ni ni zanimanja za gradbene poklice in da je resolucija omejila stopnjo zaposlovanja (delavcev, ki delajo pri zasebnikih pa ta omejitev ne zadeva); torej jih nujno potrebujejo.

Delovna skupina centralnega komiteja je terjala »odpravo teh razmer, pa čeprav za ceno manj-

šega dohodka« in opozorila občinske upravne organe in druge odgovorne dejavnike, naj »zagotovijo pogoje za kar najhitrejšo odpravo zadnje kooperantske pogodbe v občini«.

Gre torej za odpravo kooperantskih odnosov, ne pa za njihovo »popravljanje«, za prenehanje takšnega »posredovanja delovne sile«, kot je dejal Vinko Kastelic. »Ne čez noč, letos pa. V vsej državi.«

Pred dnevi sem obiskal novogoriške sindikate in govorili smo tudi o tem »nesporazumu« med družbenim pravobranilcem samoupravljanja Slovenije in njihovim občinskim odborom sindikata gradbenih delavcev. Jože Elersič, sekretar odborov sindi-

kata pri občinskem sindikalnem svetu mi je pripovedoval, da so gradbeni sindikati že pred dvema letoma začeli »opozarjati na te deformacije, pri tem pa so nalezli na nerazumevanje poslovnih struktur«. Delavci kooperantov so prihajali na sindikalni svet in pripovedovali, da jih »gazda« ni zavaroval, da jim ni izplačal obljubljenega plače, nekateri, ki niso »ničesar podpisali«, pa še njegovega imena niso vedeli. O teh zadevah so v delovnih organizacijah bolj malo govorili; prevladalo je prepričanje, da to ni njihova stvar.

Največ kooperantov in njihovih delavcev (zdaj morajo tudi obrtniki biti na delovišču) je delalo in še dela v SGP Nova Gorica. Lani jih je bilo 600 (redno

zaposlenih 1.143), letos pa se njih število zmanjšuje (od 339 ob koncu aprila na 244 v začetku julija). Dragan Jurca, predsednik konference osnovnih organizacij sindikata v tej delovni organizaciji, mi je pripovedoval, da bodo v TOZD »ABK«, v kateri dela, do konca leta odpravili delo kooperantov. »Nekateri bodo odšli, druge pa bomo morebiti prepričali, da se bodo redno zaposlili. Doslej smo jih prepričali le osem, za kakih 90 % teh delavcev pa je »gazda« še vedno »otac i majka«. Tako je v naši temeljni organizaciji, v nekaterih drugih pa bodo kooperante potrebovali še naslednje leto.« Resda sami ugotavljajo, da imajo kakih 30 % rezerv v izkoriščenosti delovnega časa, da bi lahko več storili z racionalizacijo dela in s sodobno opremo dosegli večje delovne učinke z manjšim številom zaposlenih, toda najlažje je najeti delavce zasebnega obrtnika, ki delajo takrat, ko jih potrebuješ.

Tudi Boris Jug, dolgoletni aktivist v občinskem sindikatu gradbenih delavcev, je dejal, da »tega ni mogoče takoj odrezati«, ker so gradbena podjetja že v plahih upoštevala kooperante. Zato se je sindikat zavzel, da jim je potrebno takoj zagotoviti minimalne standarde, hkrati pa so tudi opozorili občinske organe na številne nezakonitosti, saj imajo nekateri zasebniki zaposlenih tudi 15 in več delavcev, pa tudi svoje »agente«, ki v svojem imenu ustanavljajo nove skupine. »Vso odgovornost so zdaj vrgli na gradbena podjetja, je pa kriva vsa družba,« je dejal tovariš Jug. »Res gre za izkoriščanje, ki ga tudi nove zakonske pogodbe s kooperanti ne bodo odpravile in ki bi moralo biti tuje samoupravnemu socializmu, toda če zdaj ena organizacija združenega dela postavi kooperante pred vrata, druga pa ne, bo prva izgubila svojo konkurenčno sposobnost. Zato podpiramo zahtevo družbenega pravobranilca samoupravljanja, da vsa gradbena podjetja v državi hkrati odpravijo kooperantske odnose ter zagotovijo vsem delavcem enake samoupravne možnosti. O naših nalogah za uresničitev te zahteve pa bomo govorili na seji občinskega odbora takoj po dopustih.«

Janez Voljc

Živina žre tudi devize

Pšenica ni za prašiče

Pomen pšenice v svetu raste — pri nas seveda tudi, le da se tega ne zavedamo povsem. V približno petnajstih letih so se v Jugoslaviji površine, zasejane s to žitarico, zmanjšale od 2.300.000 hektarjev na 1.500.000, teh 800.000 hektarjev manj pa »pokrije« kar trikratno površino vseh slovenskih njiv. Za lani smo načrtovali 1,7 milijona hektarjev posejanih s pšenico, kar bi bilo dovolj za jugoslovanske potrebe, pa smo zasejali mnogo manj.

Vzrok, da se kmetje niso odločali za setev pšenice, tiči gotovo

tudi v neustreznih cenah. Tako je letos zvezni izvršni svet povečal ceno kilograma pšenice za dinar. To naj bi spodbudilo večji odkup letošnje žetve, zagotovilo dobro preskrbljenost tržišča in smotnost porabe dragocene žitarice.

Čeprav vemo, da moramo pšenico vsako leto uvoziti (pa smo še vedno predvsem kmetijska država), da smo lani z njo posejali manjše površine kot leto poprej, so kmetje precejšnje količine pšenice pokrtili živini. Nove cene zdaj obetajo, da bodo pridelovalci tržne presežke le

raje prodali kot pa zmetali živini ali shranili v kašče. Ta pričakovanja opravičuje tudi popravljen razmerje med cenami krmnega in krušnega žita. V bitko za pšenico so se vključile tudi banke, saj je odkup pšenice v njihovi poslovni politiki enakovreden najpomembnejšim nalogam. Obljublajo, da bo sredstev za odkup pšenice letos dovolj.

Lani smo uspeli odkupiti le nekaj manj kot 40 odstotkov pridelka, letos ga bomo menda polovico. Kaže, da bo tudi letošnja žetev presešla pričakovanja

in čeprav zasejane površine niso dosegle planskih predvidevanj, bi tako lahko uvoz v primerjavi z lanskim letom zmanjšali. V naši republici bomo pridelali 150 tisoč ton pšenice, od tega 17 tisoč ton v družbenem sektorju. Iz drugih republik bomo dobili 65 tisoč ton, doma pa bo treba odkupiti 25 tisoč ton. Nove cene, spremenjeno razmerje in usmerjenost bančne politike obetajo, da bo odkup dober — veliko pa je odvisno tudi od delovanja združenih organizacij in družbenopolitičnih sil na vasi.

C. B.

Seja predsedstva RS ZSS

Povsod naj zaveje stabilizacijski veter

Vse kaže, da je komisiji udeležencev za pripravo družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo (sestavljali so jo predstavniki RS ZSS, GZ in IS skupščine SRS) po dolgotrajnem in temeljitem delu uspelo oblikovati takšen osnutek dogovora, ki bo dobil zeleno luč podpisnikov. To je že storilo predsedstvo RS ZSS, ki je na svoji predpustniški seji z obilico pripomb, dopolnitev in jasnejšimi formulacijami posameznih členov, menilo, da je osnutek družbenega dogovora »zrel« za javno razpravo.

Čeprav smo imeli že doslej opredeljene ustavne in zakonske norme za delitev po delu, pa sedanja družbena praksa kaže, da je uspešnost uveljavljanja načela delitve po delu in rezultatih dela zelo različna in marsikje nezadovoljiva, povrh vsega pa v mnogih okoljih še tudi ni usklajena z zakonom o združenem delu. To dejstvo in izjemen pomen, ki ga v naši družbi pripisujemo uveljavljanju delitve po delu in rezultatih dela za povečanje družbene produktivnosti dela in rast družbenega dohodka, kot edine realne in trajne podlage celotnega družbenega dela in razvoja, terjata usklajeno in odločnejšo akcijo vseh družbenih sil za doseganje postavljenih ciljev na tem področju družbenega dela in razvoja. Martin Mlinar, podpredsednik RS ZSS, je na seji predsedstva RS ZSS med drugim dejal, da je v sedanjem družbenem trenutku delitev po delu in rezultatih dela ter čimprejšji sprejem družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo prednostna naloga, kajti strategija prihodnjega razvoja zahteva vse več sestavljenega dela v naši družbi in takšne sisteme delitve osebnih dohodkov, ki bodo spodbujali ta proces.

Zato osnutek določa cilje in vsebino dogovora, skupne osnove za delitev sredstev za osebne dohodke z dokaj natančnimi kriteriji o tem, kako opredeliti produktivnost dela delavca, produktivnost dela delavcev v TOZD, na osnovi katerih kriterijev ocenjevati upravljanje in gospodarjenje s sredstvi v TOZD, uporabo znanstvenih dosežkov, inovacij in podobno. Dokaj natančne so tudi opredeljene, kako oblikovati sredstva za osebne dohodke in skupno porabo v primeru motenj poslovanja, ki dopuščajo možnost, da v primeru sanacije delovne organizacije ali TOZD delavci prejamejo za jamčene samoupravno dogovorjene osebne dohodke, ki naj bi bili praviloma višji od zakonsko zajamčenih.

O teh vprašanjih, posebej pa še o nadomestilih osebnih dohodkov ter o samoupravnem sporazumevanju v delovni in sestavljeni organizaciji združenega dela in v drugih dohodkovnih povezavah, je bilo na seji predsedstva največ besed.

Končno besedo o osnutku bo seveda rekla javna razprava. V vseh samoupravnih okoljih mora biti naravnana tako, da delavci ugotovijo konkretne probleme, ki ovirajo uresničevanje načela delitve po delu in rezultatih dela, soočijo določbe osnutka družbenega dogovora z njimi ter temeljito »prerešajo« samoupravno zakonodajo na tem področju.

Razprava članov predsedstva je bila živahna tudi med odmorom

Osnutek družbenega dogovora jim bo pri tem delu prav gotovo v pomoč, hkrati pa bo lahko iz teh in drugih oblik njegovega soočanja s prakso sprejet takšen družbeni dogovor, ki bo dovolj konkreten in splošen hkrati za družbeno akcijo pri uveljavljanju delitve po delu in rezultatih dela. O rezultatih javne razprave ter o družbenem dogovoru pa bodo delegati spregovorili tudi na drugi konferenci Zveze sindikatov Slovenije.

Brez ponavljanja starih in drugih napak v planiranju

Predsedstvo RS ZSS je spregovorilo tudi o osnutku dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za prihodnje srednjeročno obdobje. Ob dobro pripravljenem gradivu za ta dogovor pa je nekaj vprašanj, na katera predsedstvo še posebej opozarja vse subjekte družbenega planiranja. Že samo dejstvo, ki je ugotovljeno v osnutku dogovora, da se ne uresničujejo programi, ki so bili sprejeti za pripravo planskih dokumentov, je zaskrbljujoče. Največ pomanjkljivosti doslej je bilo na področju usklajevanja planov, kar je po mnenju predsedstva ena od najbolj pomembnih faz v procesu družbenega planiranja. Načelo sočasnosti planiranja, ki zagotavlja delavcem v TOZD podlago za hkratno in celovito odločanje o ustvarjanju dohodka in njegovem razporejanju za vse namene porabe, je treba dosledno spoštovati. Tudi sedanji osnutek dogovora kaže — slišali smo, da je bil pod močnim pritiskom ozkih interesov — da brez dogovarjanja in sporazumevanja med organizacijami združenega dela in v družbenopolitičnih skupnostih ne bo šlo, saj na nekaterih področjih, ki pa so življenjsko pomembna za normalen razvoj vsake družbe, ne uveljavljajo načela usklajevanja. Drugače povedano: ne zavedajo se, da se lahko pokrivajo le s tako odejo, kot jo imajo.

Predsedstvo je tudi menilo, da v osnutku dogovora ni dovolj stabilizacijskih usmeritev, nenačrtne pa se lahko vprašamo, kako realno si zastavljamo naloge za prihodnje srednjeročno obdobje. Član predsedstva RS ZSS Emil Šuštar je dejal, da stabilizacijski ukrepi vplivajo na

spremembe bilančnih okvirov, ki so bili podlaga za oblikovanje in sprejem smernic za pripravo družbenega plana SR Slovenije 1981—85. Smernice so oblikovane na oceni, da bomo dosegli 5-odstotno povprečno letno rast družbenega proizvoda; največje razprave pa že kažejo, da se bo ta stopnja gibala okrog 3 odstotke. Osnutek dogovora ne upošteva teh sprememb; poleg tega pa ni usklajen s smernicami. Denimo — predložene investicije v gospodarsko infrastrukturo predstavljajo 42 odstotkov razpoložljivih sredstev akumulacije za investicije v osnovna sredstva, kar je za 16 odstotkov več kot je bilo doseženo v minulem srednjeročnem obdobju. Seveda pa bodo novi stabilizacijski ukrepi še bolj zaostriili gospodarske pogoje in možnosti pridobivanja dohodka. O vsem tem bo treba razmisliti, preden bo dokončno oblikovan dogovor o temeljih družbenega plana SR Slovenije.

Še posebej pa so v tej razpravi poudarili nujnost dogovora o prednostnem razvoju v prihodnjem obdobju. »Zdi se mi, čeprav je osnutek dogovora v glavnem dober,« je dejal Martin Mlinar, »da bi morali koncept dogovora tako opredeliti, da ne bi bil več odprta lista, kjer vsak pričakuje samo bonitete, ne pa tudi obveznosti. Vemo pa, da so izrazito »skupne stvari« v naši republici, ki morajo imeti prednost. To so: energetika, proizvodnja hrane, infrastruktura... Pa ne vse veje, kajti tudi tu moramo natančno definirati prednostne naloge.«

Predsedstvo je tudi menilo, da so kriteriji za presojo o investicijskih konkretnih, vendar pa bi morali bolj poudariti združevanje dela in sredstev ter odločno zahtevati, da se navedeni kriteriji v samoupravnih sporazumih še bolj natančno opredelijo. K temu še dodajmo mnenje nekaterih razpravljalcev, da družbene dejavnosti in njihov razvoj v prihodnjem srednjeročnem obdobju niso celovito obdelane »postavke«; prav tako pa je imelo predsedstvo pripombe na tista vprašanja, ki zadevajo socialno politiko in zaposlovanje.

Predsedstvo RS ZSS je na seji sprejelo tudi stališča sveta za planiranje in ekonomsko politiko k osnutku sprememb in dopolnitve resolucije o politiki izvajanja družbenega plana v le-

»...Vsekakor je pravilno stališče sindikatov, da jim ni treba prevzemati odgovornosti za odločitve državnih organov, kakor tudi državni organi ne bodo mogli vedno sprejeti zahtev in predlogov sindikatov. Toda bistveno je, da so sindikati v sistemu samoupravne demokracije prisotni s svojimi stališči pa tudi s svojimi alternativami vedno, ko gre za interese delovnih ljudi, saj imajo sindikati svoj del odgovornosti za uresničevanje teh interesov. Številni problemi skupnega družbenega interesa pa se bodo lahko urejali tudi z družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi, v katerih bodo sodelovali sindikati in za katere bodo pogosto dajali tudi pobudo...«

Edvard Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, 1977

Kličemo Piran 73-546

Na zvezi je Bogomil Lisjak, sekretar občinskega sveta ZS

Kako Zvezni sindikat Zveze sindikatov Slovenije in njegov organi in članje in članice v izpolnjevanju svojih funkcij in nalog, katerih izpolnjevanje je njihova obveznost, se bodo v prihodnjem obdobju, ki bo za njihovo delovno življenje zelo pomembno, morali soočiti z mnogimi izzivi.

O čem drugem bi govorili te dni v piranski občini kot o turizmu, eni od najpomembnejših gospodarskih dejavnosti na tem območju. Seveda pa turistično gospodarstvo niso le kopališča, morje in gostinski lokali, temveč še vse kaj drugega.

Dejstvo je, nam je zagotovil sekretar občinskega sindikalnega sveta, da so tudi v okviru družbenopolitičnih organizacij resno razpravljali o tem in sprejeli tudi določene zaključke in usmeritve. Kljub temu pa se srečujejo tudi z vrsto težav, ki bodo v svoji končni posledici pomenile predvsem manjši iztržek in s tem manj dohodka. Velja namreč, da naš obmoški turizem še vedno boleha za nekaterimi otroškimi boleznimi, ki se jim z drugimi besedami pravi neorganiziranost in neučinkovitost. Poleg vrste kadrovskih zadržev, ki so že kar dolgo na seznamu težav, se srečujejo še z drugimi slabostmi, vse do neurejenega delovnega časa in s tem slabo organizirane ponudbe tistih dejavnikov, ki so za turistično gospodarstvo še kako pomembne.

Seveda pa so na spisku nalog za ta letni čas tudi druge pomembne naloge zveze sindikatov, začeti pri nagrajevanju po delu, organizirani družbeni prehrani, gospodarjenju itd. Sekretar Bogomil Lisjak nam je zagotovil, da prav ta čas teče v osnovnih organizacijah precej živahna razprava o gradivih o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Ocenjuje tudi, da je bil v zadnjem obdobju na tem področju storjen dokajšen premik, kar po njegovih besedah velja tudi za gostinstvo. Marsikje pa stvari še vedno ostajajo takšne, kot so bile, se pravi slabe.

Sicer pa smo se v razgovoru z Bogomilom Lisjakom domenili o »resnejšem« obisku novinarjev Delavske enotnosti v piranski občini, pri čemer bo zlasti v ospredju splošni družbenoekonomski razvoj občine z nekaterimi povsem konkretnimi obravnavami posameznih problemov samoupravljanja in gospodarjenja v vrsti organizacij združenega dela.

Marjan Horvat

Skrb za humanizacijo dela je naloga vseh dejavnikov

Samoupravna socialistična družba mora skrbeti za humanizacijo dela. Toda ta ugotovitev zveni preveč osamljeno, ne obvezuje v zadostni meri... Ta skrb velja še zlasti za ravnanje asociacij združenega dela, za delo strokovnih in družbenopolitičnih organov in organizacij, posebej pa zapišimo, da je to stara in mnogokrat ponovljena naloga sindikata kot razredne organizacije delavcev. Morda bo kdo dejal, zakaj se v tem resnem gospodarskem in družbenopolitičnem trenutku ponovno ubadamo s »staro temo«, zakaj govorimo prav v sedanjih stabilizacijskih prizadevanjih o »razširjanju socialnih pravic?« Odgovor na ta vprašanja je večplasten, prav gotovo pa ni zapleten. Zato, ker nas — predvsem sindikalne organizacije — za stalno dejavnost na tem področju zavezujejo sklepi sindikalnih kongresov, ker je ta tematika »vkomponirana« v zakon o združenem delu in nenačrtne tudi zato, ker v stabilizacijskih »hajkah« in v prizadevanjih za reformo gospodarjenja in gospodarstva pogosto pozab-

ljamo na to komponento življenja in dela. Vrtimo se okrog »dobičkov«, večje produktivnosti, boljše organizacije...

Kot nalašč — ali pa tudi ne — je predsedstvo RS ZSS prav v tem času sprejelo usmeritve in naloge Zveze sindikatov Slovenije na področju humanizacije dela z vidika varstva pri delu, invalidnosti in zdravstvenega varstva. Gre za konkretne usmeritve za delo sindikalnih organizacij, za odgovor na dileme in tudi ostro kritiko pojavov, ko tem vprašanjem ob uvozu tehnologije iz tujine ne posvečamo dovolj pozornosti. In hkrati so usmeritve in stališča spodbuda za večje medsebojno sodelovanje organizacij združenega dela pri oblikovanju novih predpisov in rešitev, oziroma pri uvajanju novih oblik varnega dela. So spodbuda raziskovalnim organizacijam, da zaorjejo globlje brazde na tem področju in inšpekcijskim službam, da so spodbujevalci, kontrolorji in kaznovanci hkrati. Napak pa bi bilo, če bi omenjali kot odgovorne za to področje le navedene organe in organizacije.

Vprašanjem humanizacije dela, večji varnosti pri delu in vsem vidikom večjega zadovoljstva delavcev v delovnem procesu morajo posvetiti vso skrb tudi oblikovalci letnih gospodarskih načrtov in tisti, ki pripravljajo temelje za prihodnji srednjeročni razvoj vsake temeljne organizacije združenega dela in narodnega gospodarstva kot celote. Na to obveznost, čeprav smo jo zapisali že v številnih dokumentih in govorili o njej na mnogih posvetih in simpozijih, smo pre pogosto pozabljali.

V sedanjih naporih za stabilizacijo našega gospodarstva, za večjo produktivnost, doseganje večjega dohodka in sploh večje učinkovitosti družbenoekonomskega sistema postajajo zahteve in možnosti za humanejše delovne pogoje neizogiben sestavni del teh celovitih prizadevanj. Rezerve, ki obstajajo prav na teh področjih, niso pomembne le z materialnega vidika, marveč tudi z vidika varovanja in krepitve celovite fizične in moralne integritete delavca — samoupravljalca. Marjan Horvat

Kako svet Zveze sindikatov Jugoslavije uresničuje svojo vlogo v političnem sistemu na ravni federacije

Spodbujanje in usklajevanje akcij!?

Razpravam v republikah in pokrajinah o delovanju zveze sindikatov v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja, o vlogi in rezultatih sindikata pri razvijanju delegatskega sistema in odnosov ter nalogah organov zveze sindikatov na tem področju sledi tudi razprava o tem, kako Svet Zveze sindikatov Jugoslavije in njegovi organi uresničujejo svojo funkcijo v institucijah političnega sistema na ravni federacije. Namen te razprave je spodbuditi razmišljanje in organiziranje Sveta ZSJ, da stori korak naprej pri dograjevanju političnih oblik in vsebine in njegovih organov v zveznih telesih.

Gre kajpak tudi za številne specifičnosti angažiranja sindikalnih organov na ravni federacije, ki jih v republikah in pokrajinah ni. Sindikalne delegacije v republikah oblikujejo svoje delegacije za družbenopolitične zbornice in lahko zato s svojimi sugestijami, iniciativami in predlogi (pa tudi amandmaji) nastopajo kot sestavni del skupščinskega sistema. Na zvezni ravni ni zbornice združenega dela in družbenopolitičnega zbora, kar za-

hteva od zveze sindikatov, da se drugače loteva vprašanj, ki so na dnevnem redu v skupščini Jugoslavije. Sodeč po dosedanjih razpravah ni nobenih omejitev, da predstavnik Sveta ZSJ spregovori na zborih jugoslovanske skupščine, da da sugestije in predloge. Praksa pa kaže, da ni nujno, da dobi njegov predlog status »uradnega predloga«, o katerem bi se morali zbori usklajevati ali pa tudi obvezno razpravljati. Zato bo bržkone v prihodnje treba še več storiti na področju pripravljanih sistemskih zakonov, kjer ima svet ZSJ mnogo več možnosti, da v skladu s svojo funkcijo prispeva svoj delež k takšnemu gradivu za razpravo v zborih, ki bo zagotavljalo uresničevanje interesov delavskega razreda Jugoslavije.

Toda to je le en vidik uresničevanja vloge sveta ZSJ na ravni federacije. Ostaja drugi, pomembnejši in bržkone tudi zahtevnejši pristop, kjer pa doslej, sodeč po razpravi ustreznega sveta pri Svetu ZSJ, ni bilo storjeno vse, da bi zagotovili enoten pristop zveze sindikatov do vseh vprašanj. Gre za vpliv delegacij

republiških organov zveze sindikatov na oblikovanje stališč v republiških zborih skupščin in nenazadnje tudi na ravnanje in spoznavanje delegacij republik in pokrajin v zveznem zboru in zboru narodov in narodnosti. Na tem področju ima sindikat bržkone številne naloge, kajti mnogo vprašanj, ki po ustavi in zakonu o združenem delu sodijo v »delokrog« sindikata, lahko že delegacije zveze republik in pokrajin uskladijo v Svetu Zveze sindikatov Jugoslavije.

In če že gre za neke vrste specifičnosti, ki veljajo za položaj družbenopolitičnih organizacij v odnosu na skupščinski sistem federacije, potlej bi bilo treba razmisliti tudi o vlogi Sveta ZSJ v zvezni konferenci SZDL, v zveznih komitejih in odborih. Vsaj kar zadeva vključevanje delegatov Sveta ZSJ v sekcije ZK SZDL, bi bilo najbrže treba kaj hitro razmisliti o tem »sodelovanju«. Nekatere sekcije množično ustanavljajo odbore, ki naj bi »igrali vlogo sekcije«. Usklajujejo misljenja, vodijo razprave in podobno. Tako je pred kratkim dejal Rade Galeb, član predsedstva Sveta ZSJ.

»...Da bi sindikat lahko uspešno opravljal svojo vlogo, je izrednega pomena vprašanje, kakšna naj bo sindikalna organizacija v občini. Ne glede na nevarnost, da lahko nastane v občini velika okorna sindikalna organizacija, je vendar občinska organizacija sindikatov, ko gre za delavski razred — poleg občinske organizacije zveze komunistov, socialistične zveze, zveze socialistične mladine in drugih organizacij — tisto mesto, prek katerega naj bi predvsem delovali politični in drugi ustvarjalni vplivi in dejavniki, in to od spodaj navzgor in obratno...«

Edvard Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, 1977

Pravzaprav se nam lahko ob tem utrne zanimivo vprašanje: ali rabimo sistem dela, ki teži k širini organiziranja ali pa sistem, ki teži in se izraža v učinkovitih oblikah organizirane akcije? Prav gotovo ni treba dvomiti, da gre za gradnjo takšnega sistema, ki bo omogočal akcijo, razreševanje številnih vprašanj in ukrepanje, ki mora poglobljati samoupravni in družbenoekonomski položaj delavca in občana. Pri tem pa imajo sindikalne organizacije še kako pomembne naloge, saj gre za odgovoren delež uveljavljanja v okviru frontne organiziranosti subjektivnih sil, za ustvarjanje politične osnove in vzdušja za uresničevanje pluralizma samoupravnih interesov, ki je vezan na stalno akcijo dela sindikata v konferencah delegacij in delegatov... Pa ne samo to! Vsa ta vprašanja, ki zadevajo delegatski sistem in nenazadnje tudi vključevanja Sveta ZSJ v delo zveznih institucij, so tesno povezana s tem, kako poteka samoupravna demokratična komunikacija med odgovornimi in enakopravnimi subjekti v samoupravnem odločanju.

Marjan Horvat

IZ SINDIKALNIH GLASIL REPUBLIK IN POKRAJIN

Namesto dela — besede?

Zakon o osnovah sistema cen in družbeni kontroli cen, ki bi ga morali doslej že pridno uresničevati, je »v hladilniku.« Dokaj prepričljivo zveni opravičilo združenega dela, da rabijo vsaj pol leta, da bi ustanovili vse potrebne institucije za kontrolo uresničevanja tega zakona. Sicer pa je imelo združeno delo obilico pripomb na uresničevanje tega zakona. In ker je šestmesečni rok za ustanovitev vseh potrebnih institucij potekel lahko v naslednjem polletju država takorekoč sama odloča o cenah in s tem tudi o pridobivanju dohodka v organizacijah združenega dela. In kako je izkoristila to priložnost? Letošnje povišanje cen je že v prvem polletju doseglo dogovorjono celoletno raven. Od tod tudi sprememba resolucije o družbenoekonomskem razvoju Jugoslavije, saj so vse omejitve, za katere smo se dogovorili v njej (cene, potrošnja in podobno) krepko prekoračene.

Laško razumemo, da se bodo odločitve, ki jih nismo uresničili, spremenile. Toda tudi tokrat se srečujemo z dejstvom: namesto da bi vztrajali pri dogovorjenem, se je začela množična akcija za spremenjanje samoupravnih sporazumov, dogovorov in zakonov. Njen namen je, da vse te dokumente prilagodimo praksi. Žal pa jih vse prepogosto prilagajamo slabi praksi. Zato je tudi povsem umestno vprašanje: kaj se dogaja s politikom cen? Tako piše. Z. Jovanova v Radu.

V središču

osnovna organizacija ZS

Zveza sindikatov Makedonije ima okrog 400 tisoč članov, ki so organizirani v 3.200 osnovnih organizacijah. Prav osnovne organizacije pa si tudi vse bolj prizadevajo za uresničevanje samoupravnih socialističnih odnosov. To je tudi pogoj za konkretno delo v osnovnih organizacijah, ki mora biti povezano z razreševanjem vseh aktualnih in perečih vprašanj, s katerimi se delavci in njihove organizacije srečujejo v procesu gospodarske stabilizacije. Kljub tem pozitivnim premikom v delovanju osnovnih organizacij pa se še vedno pojavljajo primeri, kjer vodstva niso vsebinsko, metodološko in organizacijsko usposobljena za uresničevanje svoje funkcije. Zato so sestanki v takšnih organizacijah redki, notranje organizacije dela ni, prav tako pa je v njihovi dejavnosti premalo planiranja dela. Nič čudnega torej, čeprav v takih primerih ni moč najti tudi konkretnih stališč in opredelitev do vprašanj, ki zadevajo samoupravno življenje kolektiva. Zato je svet Zveze sindikatov Makedonije sklenil, da bo težišče dela v prihodnje namenjeno usposabljanju osnovnih organizacij in njihovih vodstev za akcije na vseh področjih družbenega in gospodarskega življenja. Tako piše Lj. Kostovski v Trudbeniku.

Učinkovita sindikalna šola

Sindikalna šola na Hrvaškem je ena od redkih, kjer ob koncu vsi udeleženci obvladajo učni program, čeprav imajo tudi delovne in druge obveznosti. To je zanimivo in hkrati dokazuje visoko kakovost na tem področju dela sindikata.

Letos so na Hrvaškem imeli 63 oddelkov sindikalne šole, ki so jih obiskovali slušatelji iz 70 občinskih organizacij. Program dela je bil takšen, da lahko v prihodnje pričakujemo kakovostno rast sindikalne šole in še večje zanimanje udeležencev zanje. Gre za šolo, ki je usklajena s hotenji družbe in sindikata, njeni udeleženci pa postajajo nosilci akcije v osnovnih in drugih organizacijah zveze sindikatov. O tem piše S. Markovič v Radničkih novinah.

OBVESTILO

Rdeči križ Slovenije vabi vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije.

Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist Rdečega križa, odgovoren za krvodajalstvo.

Kri je nenadomestljivo zdravilo. Človek lahko s krvjo vedno pomaga. Dajanje krvi je odraz človečnosti in eno izmed meril naše osveščenosti in solidarnosti do sebe in drugih.

	AVGUST 1980
KAMNIK	1.
IDRIJA	5., 6., 7., 8.
ORMOŽ	12., 13., 14.
ŠENTJUR PRI CELJU	15.
JESENICE	21., 22., 26., 27., 28., 29.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Boni preplavljajo Ljubljano

Kako malicajo delavci

Po podatkih statistične raziskave RAD-DPR je bilo lani izdanih delavcem ljubljanskih organizacij med delom poprečno 103.699 malic dnevno. Vendar število teh malic že drugo leto pada: leta 1978 smo izdali 110.362 malic dnevno, leta 1977 pa celo 111.280 malic! Nazadnje tudi delež delavcev, ki imajo zagotovljeno prehrano med delom: leta 1977 je bilo takih 78,5% zaposlenih v ljubljanskih organizacijah, leta 1978 le 72,8% in lani le še 66% delavcev. Poprečja za Slovenijo so višja: zagotovljeno malico je imelo leta 1977 kar 83% delavcev, leta 1978 80,2% in lani 76,2% delavcev.

Zakaj tako nazadovanje v akciji, naj sleherna organizacija zagotovi delavcem topel obrok

med delom, ki jo slovenski sindikati vodimo že od 8. kongresa leta 1974? In predvsem: zakaj tolikšno nazadovanje prav v Ljubljani, kjer so najbrž možnosti za organiziranje prehrane med delom dosti boljše kot v manjših krajih, kjer ni mogoče organizirati dovoza prehrane od drugod, če ni razpoložljivih lastnih kapacitet?

Organizirati delavcem ustrezno malico med delom je vsekakor težje kot odpraviti ta problem z izdajo vrednostnih bonov za nakup živil v trgovini. Tudi med delavci najdemo vse več takih, ki jim je bon dobrodošlo povišanje mesečnih prejemkov, saj ga lahko trošijo v trgovini skoraj brez omejitev, tako kot denar (veljal naj bi le za nakup živil).

Boni o katerih smo pisali že 5. 7. 1980, preplavljajo tudi Ljubljano v vse večjem številu. Predlanskim jih je bilo 45.058, lani pa že 56.695, kar pomeni, da jih je prejelo 36,9% lani pa že 30,7% delavcev (poprečje za SR Slovenijo je 19,6 in lani 22,3% zaposlenih).

V sindikalnih stališčih je predvideno izdajanje vrednostnih bonov za nakup živil v trgovini samo za delavce, ki z zdravniškim potrdilom dokažejo, da potrebujejo dietno prehrano (če delavcu take prehrane ni mogoče zagotoviti, ali če zaradi narave dela (delo z nestalnim deloviščem) prehrane med delom ni mogoče organizirati. V tem primeru pa je potrebno soglasje občinskega sindikalnega sveta.

Pa poglejmo, koliko teh soglasij je bilo izdanih ljubljanskim delavcem lani:

Bežigrad: izdanih 9.050 bonov (in ne 28.000, kot smo pomotoma poročali 5. julija 1980) od tega 710 s soglasjem kar predstavlja 7,8% izdanih bonov

Center: 28.144 bonov, 964 s soglasjem (3,4%)

Moste-Polje: 5.260 bonov, 1.046 s soglasjem (19,9%)

Šiška: 4.693 bonov, 759 s soglasjem (16,2%)

Vič-Rudnik: 9.548 bonov, 1.820 s soglasjem (19,1%)

Ljubljana skupaj: 56.695

bonov, od tega 5.299 s soglasjem, ali 9,3%.

Torej niti 10% bpnov za živila, ki krožijo po Ljubljani, ni »legalnih.« Za primerjavo naj povemo, da je v vsej Sloveniji približno 21,2% bonov legalnih.

Seveda so te številke le približne, kajti med »legalne« lahko štejemo tudi vse tiste bone, ki so iz upravičenih razlogov izdani delavcem, ki potrebujejo dietno prehrano, pa zanje ni potrebno soglasje občinskega sveta zveze sindikatov.

Poleg tega je treba upoštevati še, da je omenjena statistična raziskava izdelana po principu sedeža organizacij, kar pomeni, da prikazuje stanje tistih organizacij, ki imajo sedež v Ljubljani, ne glede na to, kje imajo dislocirane enote.

Nekaj pa iz podatkov vsekakor izstopa: bonov za nakup živil v trgovini je odločno preveč, saj močno razvrednotijo cilj celotne akcije sindikatov. Zato je svet za življenjske in delovne razmere delavcev, ki deluje pri RS ZSS, na junjski seji menil, da je treba razmisliti o prepovedi izdajanja vrednostnih bonov v taki obliki, ki dopušča številne zlorabe.

O tem bodo govorili tudi na predsedstvu RS ZSS, ki bo septembra razpravljalo o uresničevanju sprejete politike na področju organizirane prehrane med delom.

Božena Čarič

Slovenska Bistrica

Letos že 12 inovacij

V petih mesecih letošnjega leta so v delovni organizaciji Impol v Slovenski Bistrici prijavili dvanast inovacij, to pa je toliko, kot jih je bilo lani v celem letu. Takšno zanimanje zaposlenih v tem kolektivu za izboljšanje in racionalizacijo proizvodnje je pripisati tudi delu in prizadevanjem komisije za inovacije.

Največ predlogov, skoraj polovica vseh, je prispela iz TOZD Stiskalnice, med predlagatelji pa je največ delavcev iz neposredne proizvodnje. Večina inovacij predlaga izboljšave posameznih del in izpopolnjevanje posameznih delovnih mest.

Viktor Horvat

SZDL danes

Še bolj demokratično in odgovorno

Uveljavljanje neposrednih in demokratičnih oblik delovanja delovnih ljudi in občanov v političnem in samoupravnem življenju je ena najodgovornejših nalog socialistične zveze v sedanjem obdobju. Pri tem imajo še zlasti pomembno vlogo krajevne organizacije SZDL, ki lahko prek razvejanih in interesnih oblik aktivnosti krajanov najbolj pristno zaznavajo in izražajo njihove interese, potrebe in hotenja. Zato je tudi povsem razumljivo, da vodstva Socialistične zveze posvečajo stalno skrb in pozornost nadaljnjemu poglobljanju družbene vloge krajevnih organizacij, ki jo imajo le-te v krepitvi političnega oziroma delegatskega sistema.

Krajevna organizacija je temeljna organizacija SZDL Slovenije. Tu delovni ljudje in občani izražajo, soočajo in usklajujejo avtentične samoupravne interese in konkretne potrebe, iščejo najustreznejše rešitve za njihovo učinkovito razreševanje in pri tem neposredno sodelujejo. Tako je mogoče, da s svojim neposrednim delovanjem in ustvarjalnim prispevkom sodelujejo v procesu nastajanja političnih in samoupravnih odločitev. Prav v krajevni skupnosti naj bi socialistična zveza zaživela kot resnična podlaga izražanja avtentičnih samoupravnih interesov in pobud, njihovega vrednotenja ter razreševanja.

Začetek je v krajevni organizaciji

Krajevna organizacija SZDL mora biti več kot zgolj ogledalo delovanja naše najmnogičnejše in frontne organizacije. Tu se začne in od tu raste podlaga vsakršnega političnega dogovarjanja, sporazumevanja in odločanja. Za krajevno organizacijo SZDL je zato zelo pomembno,

da nenehno utrjuje in domišlja demokratične oblike in mehanizme, skozi katere delovni ljudje in občani izražajo svoje interese in potrebe ter pri njihovem reševanju in zadovoljevanju tudi ustvarjalno sodelujejo. Predvsem zato, ker je od organizirane in zavzete delovanja krajevne organizacije v veliki meri odvisna učinkovitost našega celotnega političnega in samoupravnega delovanja.

Ob tem se seveda zastavlja vprašanje, v kolikšni meri nam je tako opredeljena vloga krajevne organizacije SZDL uspelo uresničiti v praksi. Odgovor ni lahek in ne more biti kategoričen. Ugotovimo lahko, da so bili doseženi pomembni premiki in rezultati, vendar pa se v praksi, pri vsakodnevnem delu, srečujemo tudi s težavami in slabostmi, pri posameznikih pa tudi z nerazumevanjem ustavno opredeljene vloge SZDL in s tem tudi krajevne organizacije.

Krajevne organizacije SZDL so se v zadnjih nekaj letih dokaj uveljavile. Delovni ljudje in občani jih vse bolj razumejo kot možnost in obliko demokratičnega delovanja ter usklajevanja različnih samoupravnih interesov. Zlasti pri konkretnih akcijah kot so volitve, politične in organizacijske priprave samopripravkov in referendumov, razvijanje in utrjevanje zavesti ter oblik splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite, utrjevanje hišne samouprave, urejanje komunalnih in drugih potreb krajanov itd., so organizacije SZDL dosegle velike uspehe in postale nepogrešljiv dejavnik najširše aktivnosti delovnih ljudi. Prav tako se vztrajno krepki zavest, da je za učinkovito delovanje delegacij in delegatov ter samoupravnih mehanizmov v krajevni skupnosti odgovorna SZDL in v njej povezane družbenopolitične organizacije.

Številne sekcije so še vedno le na papirju

Poleg konference in predsedstva se v praksi vse bolj uveljavljajo tudi druge oblike delovanja krajevne organizacije. To velja zlasti za sekcije in koordinacijske odbore. V večini krajevne organizacije so že ustanovili sekcije za družbenoekonomsko problematiko, sekcije za družbeno aktivnost žensk, marsikje pa uspešno delujejo tudi sekcije za šport in rekreacijo, celodnevno šolo, kulturno problematiko, mednarodna vprašanja itd. Še posebej uspešno pa v podeželskih krajevne organizacije delujejo sekcije za kmetijsko problematiko.

Podatki kažejo, da v krajevne organizacije v Sloveniji uspešno deluje približno 1000 različnih sekcij. Žal pa obstajajo mnoge samo na papirju, marsikje pa jih niso niti še ustanovili.

Seveda pa vse to ne pomeni, da smo krajevne organizacije vedno in povsod uveljavili tako, kot to zahtevajo sedanje in bodoče potrebe družbenopolitičnega in samoupravnega razvoja. Slabosti se kažejo v tem, da so krajevne organizacije še vedno premalo vključene v potrebe in razvoj delegatske prakse — katerega politični izraz naj bi bile — in da marsikje delujejo dokaj forumsko, formalno in brez prave povezave s članstvom. In končno, v praksi prihaja premalo do veljave frontna narava SZDL, saj delegati družbenopolitičnih organizacij in drugih dejavnikov prihajajo v konferenco, predsedstvo in druge oblike aktivnosti premalo pripravljeni in pogosto brez stališč, mnenj in pobud svojih organizacij. Tako marsikje zastajata usklajevanje in dogovarjanje, akcije niso dovolj usklajene, učinkovitost in rezultati pa so skromnejši, kot smo načrtovali.

V nadaljnjem razvoju in poglobljanju vloge in akcijske usposobljenosti krajevne organizacije bo treba vso pozornost nameniti njeni večji vpetosti v delegatski sistem. Socialistična

»...Socialistična zveza se mora razvijati kot najširša oblika samoupravljanja delovnih ljudi in občanov, ki v razmerah socialističnega samoupravljanja in samoupravne demokracije uresničujejo svoje družbene interese. Kot takšna mora omogočiti demokratično določanje skupnih interesov in skupne politike samoupravljalcev in družbe na posameznih področjih uresničevanja njihovih interesov. Zato mora biti socialistična zveza predvsem izraz političnega samoupravljanja delovnih ljudi in občanov na posameznih področjih družbenega življenja...«

Edvard Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, 1977

zveza mora, zlasti še v krajevni skupnosti, postajati vse bolj politični izraz delegatskega sistema. Njena odgovornost za učinkovito delovanje delegatov in delegacij je hkrati pravica in obveza. Brez stalne in kakovostne politične aktivnosti SZDL in vseh njenih frontnih delov ne more biti uspešnega delovanja delegatskega sistema.

Zato je treba nenehno razvijati demokratično bistvo SZDL, ki naj se potrjuje predvsem v delovanju sekcij ter vseh drugih interesnih oblik povezovanja in delovanja delovnih ljudi in občanov. Ugotavljanje, proučevanje, vrednotenje, usklajevanje in razreševanje avtentičnih samoupravnih interesov lahko pridejo do polne veljave prav v delovanju vseh oblik krajevne organizacije SZDL. V prihodnje je treba zato razvijati in poglobljati vse tiste oblike in metode dela, ki bodo krajanom omogočile, da s svojim znanjem in pripravljenostjo kar največ prispevajo k razreševanju in zadovoljevanju ožjih in tudi širših družbenih potreb in interesov.

Nadaljnje poglobljanje demokratične vloge SZDL pa bo vsaj delno zahtevalo tudi drugačne oblike in metode delovanja krajevne organizacije. Konference in predsedstva se bodo morala bolj odpreti do članstva ter drugih družbenopolitičnih organizacij, družbenih organizacij, društev ter drugih dejavnikov v krajevni skupnosti. Preseči bo treba zaprtost nekaterih vodstev ter velikokrat zgolj formalno obravnavanje posameznih ožjih in širših vprašanj in problemov. K takšni usmeritvi in delovanju naj bi v dokajšnji meri prispevala tudi pobuda tovariša Tita o kolektivnem delu, vodenju in odgovornosti. V krajevne organizacije bi morali v ta namen posvetiti posebno pozornost predvsem razvijanju demokratičnih oblik delovanja, kot so sekcije, koordinacije in tematske konference ter drugim interesnim oblikam aktivnosti delovnih ljudi in občanov.

IZ PRAKSE SODIŠČ ZDRUŽENEGA DELA

Piše: Ivan Žužek

Razporeditev na druga dela in naloge

Delavec je opravljal dela in naloge vodje oddelka temeljne organizacije, ki je zašla v težave zaradi upada prometa. Komisija za delovna razmerja je predlagala delavskemu svetu, na razporedi delavca na druga dela in naloge, ker je menila, da delavec vojeva dela ne opravlja v redu in da zato uspeh temeljne organizacije stagnira. Delavski svet je tak predlog sprejel in delavca razporedil na dela oziroma k nalogam, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi in z delom pridobljeni delovni zmožnosti. V razlogih sklepa, s katerim je bila odrejena razporeditev, je bilo navedeno, da je razporeditev potrebna zaradi boljše organizacije dela.

Delavec je uveljavljal varstvo pravic znotraj temeljne organizacije, a ni uspel, zato se je obrnil na sodišče združenega dela.

Sodišče je postavilo izvedenca ustrezne stroke, ki je ugotovil, da delavec ni izključno kriv za upadanje prometa temeljne organizacije in za manjši dohodek. Na delo temeljne organizacije, zlasti pa enote, ki jo je vodil delavec, so vplivali še posebej objektivni zunanji ukrepi. Prav zaradi tega je sodišče razveljavilo odločitev o razporeditvi na druga dela oziroma naloge in naložilo temeljni organizaciji, da mora delavca razporediti na prejšnja njegova dela in naloge.

Pritožbeno sodišče se s takim stališčem sodišča prve stopnje ni strinjalo in je zato odločbo spremenilo in delavčev zahtevek zavrnilo. Razporeditev je bila v skladu s samoupravnim splošnim aktom, ki določa, da se lahko delavca med trajanjem delovnega razmerja razporedi tudi tedaj, če tako zahteva boljša organizacija dela, zaradi katere se pričakuje večji dohodek temeljne organizacije. Pogoj za tako razporeditev je, da se tudi za nova dela in naloge zahteva taka strokovna izobrazba, kot jo ima delavec. Razporeditev je bila tudi v skladu s 43. členom Zakona o delovnih razmerjih, ki ne omenja morebitne delavčeve krivde za nastalo situacijo, zaradi katere je bilo potrebno spremeniti organizacijo dela tako, da bi se dosegel čim večji delovni učinek vseh delavcev temeljne organizacije. Če se pokaže potreba, lahko delavci temeljne organizacije določijo razporeditve v skladu z merili, ki so jih sprejeli s pravilnikom o delovnih razmerjih.

Že navedeno zakonito določilo obvezuje delavce, da se pri razporeditvah ravnajo v skladu z ukrepi za čim uspešnejše uresničevanje dejavnosti in nalog, ki izhajajo iz planskih aktov temeljne organizacije, zlasti pa iz samoupravnega sporazuma o temeljnih plana.

Planiranje in usmerjanje študentov v šole pogosto ni bilo v skladu s potrebami gospodarstva

Pravega človeka na pravo mesto

Težji pogoji gospodarjenja, stabilizacijski ukrepi, nova politika glede razporejanja dohodka in drugi ukrepi, ki bodo odločilno vplivali na planske dokumente za prihodnje leto in srednjeročno obdobje, se odražajo tudi pri politiki zaposlovanja. Prav na tem področju opažamo v novogoriški občini nekatera gibanja, ki niso samo odraz novih ukrepov, ampak tudi nestrokovnega planiranja in neustreznega usmerjanja študentov v šole, ki zelo pogosto ni bilo v skladu s potrebami v gospodarstvu.

Občinska resolucija je sicer za letošnje leto predvidela 1,4-odstotno rast zaposlovanja, vprašanje pa je, če bo mogoče to stop-

njo tudi uresničiti. Potrebe po zaposlovanju so se sicer v prvem četrtletju res nekoliko umirile, toda takšna ugotovitev ne more biti odločilna za gibanje zaposlovanja za celo leto. Kot vemo, je največje zaposlovanje v polnih in jesenskih mesecih, ko prihajajo v delovne organizacije vajenci in študenti. In prav pri zaposlitvi študentov se letos močno zatika. Z namenom, da bi spoštovale omejevanje rasti zaposlovanja, so se posamezne delovne organizacije odločile, da študentov z nekaterih šol sploh ne bodo sprejele. Takšen odnos do politike zaposlovanja je nedvomno zelo ozek in škodljiv. Tako bo lahko prišlo do absurd-

nih situacij. Na eni strani bo ostal neizkoriščen denar, ki je bil vložen v izobraževanje, po drugi strani pa bodo prav ti mladi zaposleni strokovnjaki trošili denar, ki ga s težavo združujejo skupnosti za zaposlovanje za domačinstva nezaposlenim.

S tem, da so se na tej seji odločili, da bodo delovne organizacije v letošnjem letu dolžne zaposliti vse svoje študente, pa seveda tega problema niso rešili. Res bodo študenti pod streho za čas pripravniškega staža. Kaj pa potem? Prevladalo je stališče, da bo potrebno v tem času nekateri pripravniški usposobiti za drugo delovno mesto, marsikatero tehnika ali inženirja pa

preusmeriti v delo v proizvodnji. Nujno bodo nekateri prerazporeditve, saj kar precejšnje število delavcev ne zaseda delovnih mest, ki bi ustrezala njihovi izobrazbi in strokovni usposobljenosti.

Dokončne rešitve pa bo mogoče poiskati šele v prihodnjem srednjeročnem obdobju. Takrat bo nujno izbojevati pomembno bitko — pravega človeka na pravo mesto. Tega ne bomo dosegli prav lahko, toda rezultat bo gotovo pozitiven. Tak pristop do zaposlovanja bo omogočil večjo kvaliteto in večjo produktivnost. To pa je cilj, ki ga moramo doseči.

Metka Zalar

DE

V Aktualni temi, zbirki založbe Delavska enotnost bo v juliju izšla nova, pomembna brošura:

Jože Valentincič:

USMERJENO IZOBRAŽEVANJE

iz vsebine:

- nova podoba vzgojno-izobraževalnega sistema
- smer in cilji preobrazbe od kongresnih stališč do zakona
- temeljne sestavine izobraževanja
- vpisni pogoji — znanje
- program — vodilo za učitelje in udeležence
- organizacija izobraževanja
- priprave na uvajanje novih programov
- Titovo naročilo

Brošuro lahko, po ceni 20 din za izvod, naročite na naslov: ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, po izidu pa jo lahko kupite tudi v naši knjigarni na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

PRED IZIDOM

Težave tovarne v ustanavljanju

Grenko — sladka zgodba

Sladki del zgodbe je v sladkorni pesi, gredi pa jo, da je letos tovarni sladkorja v Ormožu odločilo 500 kooperantov, pridelovalcev te poljščine. Le-ta je menda novost, ki je kmetje še niso vajeni in zato pridelovanje sladkorne pese v vsej državi ne dohaja v planih začrtanih količin.

Prav gotovo pa težave, ki spremljajo uvajanje vsake nove kulture, niso edini vzrok, da smo letos v Sloveniji pri pridelku sladkorne pese občutili že pri 49 odstotkih plana. Ko so v ormoški tovarni sladkorja ocenili uresničevanje načrtane dinamike pridelovanja sladkorne pese, se je pokazalo, da so lani z njo zasejali nekaj več kot 2.000 hektarjev, od tega le 852 hektarjev na zasebnih kmečkih površinah. Tovarna je lahko odkupila približno 64000 ton pridelka, lep del pa so ga kmetje pokrmili živini. Letos so zasejali vsega 3200 hektarjev, od tega le še 800 v kooperaciji, kar ne zadostuje niti za polovico plana.

V družbenem sektorju je akcija za sladkorno peso stekla

torej hitreje in uspešneje. Veliko vlogo je pač odigralo znanje, tehnološka opremljenost in bolj pripravljene površine. Priprava površin se nadaljuje, kar pa s še tako smotrno porabo mehanizacije in visoko produktivnostjo ne bo pomagalo, da bi v družbenem sektorju v štiriletnem kolobarjenju pridelali zadostne količine. Rešitev je v novih površinah, ki pa jih kljub agro in hidromelioraciji v tem letu še ne moremo pričakovati.

Učinki uvajanja sladkorne

pese so torej dolgoročne narave in zasebni pridelovalci so pač manj prilagodljivi, razpolagajo z manj znanja in z razdrobljenimi pridelovalnimi površinami. Prav zasebne površine pa predstavljajo več kot 85 odstotkov pridelovalnih površin.

In seveda te presnete cene. Neuskajane cene poljščin pač ne spodbujajo kmetov k pridelovanju sladkorne pese. Odnos med cenami pšenice, koruze in pese se spreminja že nekaj let — v škodo slednje. Pred štirimi leti je kilo-

gram pšenčnih zrn lahko »odtehtalo« 3,79 kilograma sladkorne pese, letos pa bi je bilo treba »položiti na tehtnico« že kar 6,57 kilograma. Takšno neskladje pridelovalcev kljub republiški premiji 0,08 dinarja za kilogram sladkorne pese in premiji tovarne za izpolnitev plana ne spodbuja, ko bi se morali odločati za to poljščino. Pri vsem tem je njena cena še vedno ista kot lani. Kmetje pa bi se morali že odločati za setev v naslednjem letu.

C. B.

Leto	Pšenica		Koruzna		Sladkor. pesa		Pariteta cene-pese v primerj. s ceno:	
	cena	index	cena	index	cena	index	pšenice	koruze
1976	2,20	100	2,10	100	0,58	100	1:379	1:362
1977	2,70	123	2,20	105	0,61	105	1:443	1:361
1978	2,70	123	2,30	110	0,61	105	1:443	1:377
1979	3,20	145	2,70	129	0,63	109	1:508	1:429
1980	4,60	209	3,80 (4,20)	181 (200)	0,70	121	1:657	1:543

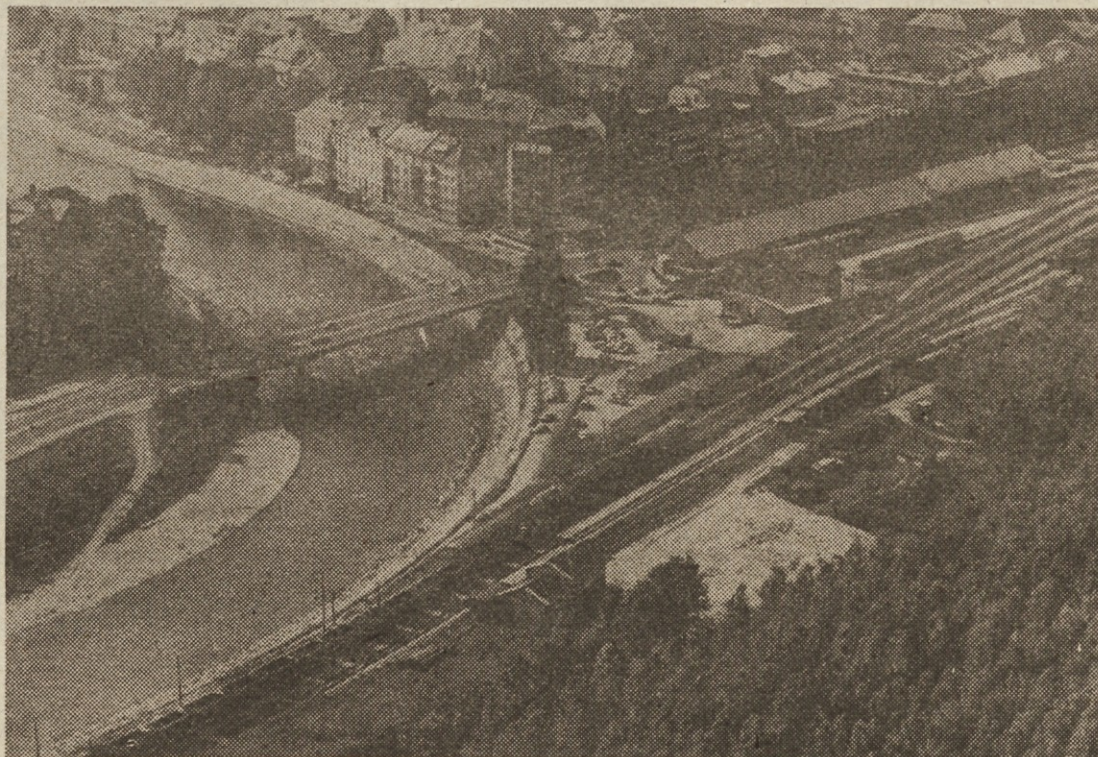
Celje: Akcija delavcev za lepše in bolj zdravo okolje

Uspeh »Hortikulture '80«

Delavci Celja so spet dokazali, da se da z malo denarja in mnogo dobre volje narediti stvari, ki človeku trajno izboljšajo in olepšajo življenje. Gre za prostovoljne delovne akcije, v katere je celjski sindikat vključil na desetine delavskih skupin, ki so v desetletjih urah uredile zelenice, kosile travo, sadile drevesa, čistile tovarniške dvorane ter dvorišča in poskrbele, da se je Celje prelevilo iz onesnaženega v ozelenelo mesto s cvetjem. Vrednost opravljenega dela se ne da izračunati v denarju, gre za milijone, ki jih celjsko združeno delo ne bi nikoli imelo za takšne naložbe, ki so pripomogle, da je »Hortikultura 80« zaživela v takem sijaju.

Celje sodi med najstarejša in najmočnejša industrijska središča v republiki. Z industrijskim razvojem in doseljivanjem, danes je v mestu ob Savinji zaposlenih okrog 40 tisoč ljudi, so desetletja rušili naravna ravnotežja. Ob nenehnem vlaganju v stroje in tovarne je najpogosteje zmanjkovalo denarja za ureditev človekovega okolja in vzpostavitev ekoloških razmerij. Zato so delavci sami že pred leti s prostovoljnimi delom poskušali ta razmerja izboljševati in vplivati na posege v naravo. Danes imajo v Celju samoupravne sporazume in takšno organiziranost, ki preprečuje nove vire onesnaževanja ter s sanacijskimi programi duši znane vire onesnaževanja.

Pravzaprav je zanimivo, kako malo je potrebno, da se v organizirano skrb za okolje vključijo vsi občani. Ne glede na izredno obsežno akcijo ob organiziranju »Hortikulture 80« je v Celju bilo že bilo že na desetine kolektivov, ki so sami organizirano skrbeli za ureditev svojega okolja. Ni bil redek primer, ko so delavci prihajali na delo že nekaj ur

Skrb za okolje je danes že povsem spremenila statistične podatke o onesnaženosti Celja, ki so ga uvrščali med najbolj onesnažena mesta

pred uradnim pričetkom in v tem času kosili ali urejali zelenice, sadili drevje in druge trajnice. Prenekatero prosto soboto so spremenili v delovno in jo posvetili čiščenju proizvodnih dvoran in tovarniških dvorišč. Pri tem ni šlo za samo delo in urejanje okolja, temveč za prevzgojo človeka in občutek za lep in resen odnos do okolja.

Zanimiv je primer kolektiva Javnih skladišč kot velikega tovarnega in skladiščnega centra, ki je s prostovoljnimi delom uredil tisto, za kar v investiciji ni bilo denarja, uredil zelenice in k delu pritegnil še sosednje kolektive, Carinarnico. Intervencijo ter kolektiv železniške tovarne posta-

je. Delavci Ema že vrsto let sami skrbijo za zelenice in okolje tovarne. Enako je s kolektivi Merxa, Petrola, Etola, vrtnarske šole in opekarne na Ljubečni. Kolektiv opekarne Ljubečna je šel še korak naprej. Uresničili so zamisel o parku poslovnih prijateljev. Vsak njihov poslovni sodelavec ima v njihovem parku zasajeno svoje drevo. Tako so skrb za okolje prenesli tudi na ljudi, ki ne delajo in ne živijo na Ljubečni. Vcepili so jim ljubezen do narave in jih opozorili, da je človek tisti, ki najhujše ogroža naravno ravnotežje.

Skrb za okolje, ki je danes že v veliki meri spremenilo statistične podatke o onesnaženosti Celja,

ki so ga vrsto let primerjali z najbolj onesnaženimi in ogroženimi mesti v državi, Evropi in svetu, so prevzeli tudi po šolah. Tako na primer sodijo šole v Vojniku, Pedagoški šolski center in vrtnarska šola med tiste šolske kolektive, kjer sta skrb za zdravo okolje in ljubezen do narave vsakdanji del rednega šolskega programa. To pa je tisto osnovno in bistveno, da se namreč že v otroški dobi ali mladih letih opozori na nevarnost, ki lahko privede do tako porušeni naravnih razmerij, kot je to bil primer prav v Celju. Prav zato je tudi uspeh Hortikulture 80 v Celju toliko večji in pomembnejši.

Janez Sever

Kako pravično deliti

Dober sporazum o delitvi osebnih dohodkov bi moral vsebovati čimbolj konkretna merila delitve, in sicer za vsa dela. Najbrž ni koristno, da za manj kot polovico delavcev velja delitev po delu, in sicer v glavnem po normah, medtem ko za druga opravila veljajo višja formalna merila — na primer kvalifikacija ali odgovornost. Sporazum o delitvi osebnih dohodkov je navadno sestavljen tako, da vsakdo ve, kolikšen del dohodka je »njegov«, zato delavec ta del zahteva, ker meni, da mu po pravici gre, ne glede na to, koliko dela je dejansko vložil v svoj izdelek ali storitev. Načelno je zgrešeno tako sestavljeni sporazum o delitvi dohodka v TOZD. Takoimenovani »pogojni delavec« torej lahko služi samo kot pripomoček za primerjavo o delitvi dohodka med panogami ali med gospodarstvom in negospodarstvom, zato da bi vedeli, kakšna je individualna delitev na materialnem področju, kakšna pa je v družbenih dejavnostih — in da bi to primerjavo zagotovili približno enako raven osebnega dohodka za približno enako delo.

Nekatere organizacije združenega dela so pri pripravi samoupravnih aktov, zlasti pravilnikov o delitvi dohodka, poiskale pomoč pri znanstvenih ustanovah in potem sprejemale te akte v prepričanju, da so dobile najboljše možne rešitve tako glede organiziranosti kakor tudi delitve dohodka. Vendar se je že ob prvi praktični uporabi teh dokumentov pokazalo, da niso dobri, in marsikje so jih preprosto spravili v predale kot neuporabne. Pomanjkljivosti pravilnikov o delitvi dohodka se izražajo predvsem v neopredeljenih opisih nalog in opravil ter pomanjkljivih ali nestvarnih merilih za nagrajevanje. Marsikje je zaradi tega obstala delitev na ravni nekdanjih plač po osebni in ne po delu. Delavci iz ustanov, ki so pripravljali pravilnike, so ves čas sodelovali v kolektivih in proučevali odnose, niso pa neposredno odločali o variantah v delitvi; te so določali kolektivi sami na osnovi njihovih predlogov.

Nedvomno je del razlogov, da so mnogi pravilniki o delitvi dohodka doživeli tako neslavno usodo, objektivne narave. Za merjenje nekaterih del jih je moč dobro uporabiti, za druga merjenja pa so docela neprimerni, in tako so morali v arhive. Vse to pa ni bilo brez stroškov: kolektivi so za pravilnike plačali velike denarje. Zato se upravičeno zastavlja vprašanje, ali ni morda ta denar zdaj zgubljen in so zato dosedanje izkušnje pri uvajanju novih odnosov v delitvi resnično mnogo bolj skromne, kakor je včasih videti.

Če so v nekaterih kolektivih ovrgli pravilnike o delitvi dohodka že po dveh mesecih, ko so jih sprejeli, verjetno niso za to izključno krive znanstvene ustanove, ki so jih pripravljale. Mogoče je, da so v pravilnikih tudi napake, vendar pa na usodo pravilnika marsikje bistveno vplivajo odnosi v kolektivih. V nekaterih kolektivih so zelo slabi medsebojni odnosi, drugje je slaba organizacija dela, ne planirajo, pa tudi uravnilovka je zelo močna. Včasih se je težko spopasti z navadami, inertnostjo in grupaštvom. Delavci znanstvenih ustanov so marsikdaj opazili, da nekateri poslovodje v delovnih organizacijah zbirajo somišljenike, jih podkupujejo z boljšim delom in večjim dohodkom in ustvarjajo »klane« v škodo delovne skupnosti. V takšnih odnosih je težko kaj spremeniti s pravilnikom, ki je sicer v skladu z zakonom o združenem delu in ustavo, saj ga bodo že prvi dan praktične uporabe »izigrali.« Izkušnje delavcev znanstvenih ustanov tudi povedo, da načelno sicer nihče v kolektivu ne nasprotuje urejanju odnosov v delitvi po samoupravni poti, in dokler so sprejemali metodologijo izdelave pravilnika, tudi nihče ni delal težav. Ko pa v kolektivih začno uresničevati pravilnik, nastanejo spopadi. Največ težav nastaja pri vrednotenju del in nalog, zlasti tam, kjer gre za privatizacijo del, saj ljudje, ki opravljajo dobro plačana dela, najbolj nasprotujejo vrednotenju takšnih del. Ponekod se začno predstavniki kolektiva takoj po sprejemu pravilnika vmešavati v njegovo uresničevanje in ga začno prilagajati dosedanjim odnosom, hierarhiji in navadam. Znanstvene ustanove pravilnikov ne delajo v kabinetih, marveč v kolektivih, kjer jih bodo uporabljali. Za tak projekt je potreben določen čas, v njem pa sodelujejo tudi delavski svet, delavci kolektiva. Prav tako ustanova nekaj mesecev spremlja uresničevanje pravilnika.

Z merjenjem delovnega uspeha in delitvijo po delu je vzročna povezana tudi disciplina v organizacijah združenega dela. Disciplina na delovnem mestu, vestno izpolnjevanje nalog in varovanje družbene lastnine — vsa ta vprašanja so danes prav tako aktualna kot nekdanj in bodo verjetno aktualna tudi v prihodnosti. Vsekakor je motiv v delu in nedelu, disciplini in prekrških med najbolj občutljivimi vprašanji pri urejanju medsebojnih odnosov v združenem delu. Nekdanja pojmovanja o odgovedi, s katero so marsikje reševali ekonomske in tudi druge odnose, so očitno zastarela in polagoma izginjajo iz življenja in zakonodaje. Delovna disciplina v skupnem delu pa je še vedno izraz skupnih in splošnih potreb. Tudi sedanji predpisi v glavnem predvidevajo, da delavec ne more zgubiti dela, če je postal tehnološki ali ekonomski presežek: delovna organizacija mu mora ponuditi drugo delovno mesto. Delovna in socialna varnost delavca je tako postala še popolnejša. »Objektivni« pogoji torej ne bodo mogli biti razlog za prenehanje dela. Kaj pa subjektivni? Potrebno je poudariti prav subjektivne vzroke. Nedelo, nedisciplina, neodgovornost in podobni pojavi nedvomno pomenijo hude kršitve pravic drugih. Gre za zaščito delavcev pred nedelavnimi. To pa je tudi eden glavnih problemov, ki ovirajo nagrajevanje po delu, naraščanje produktivnosti dela in s tem tudi splošni družbenoekonomski razvoj.

Vinko Blatnik

»Primer« Iva Janeža iz Nove Gorice pravnomočno končan

»V imenu ljudstva: Ivo Janež — Meblo 2:3«

Ko sem se pred dvema letoma prvič srečal z Ivom Janežem in njegovo pravico, sem med drugim zapisal: »Pravica je kakor žvečilni gumi. Raztegljiva je podolgem in počez in nekateri napihujejo iz nje celo balončke!« In če kdaj koli, potem sem imel takrat prav, kajti od vsega pisanja okoli Janeževe sodnijske odisejade je na koncu obveljala zgolj ta ena edincata misel.

Sicer pa: če neka pravda traja osem let in nekdo v njej dvakrat zmaga in trikrat izgubi, kaj bi drugega sploh lahko obveljalo. Kakor koli, pravica je tudi za kolesje sodnega mlina dokaj relativen pojem, ne glede na vse instance in njihove sestave. Tista asociativna zveza, ko slišiš besedo sodišče in pomisliš na pravico, postaja vedno bolj krhka, kajti — vsem zakonom in njihovim členom navkljub — na koncu v mnogih sodnijskih odločitvah le prevlada nek »objektivni interes.« Kaj je prevladalo v »primeru« Iva Janeža iz Nove Gorice, bi težko rekli, kljub temu pa zapišimo mnenje Branke Turk, vodje službe pravne pomoči pri občinskem svetu zveze sindikatov Slovenije v Novi Gorici, ki je prepričana, da so na koncu tehtnico nagnili v prid Mebla družbena sredstva in pa Janežev ne ravno blesteč odnos do dela.

Kar zadeva zgodbe, človek preprosto ne ve, kje bi začel. Toliko je tega »umazanega perila«, da bi ga težko strnili v literarno pripoved, kaj šele v okvir časopisnega članka. Pa vendarle, nekje je treba začeti...

Kot že rečeno, bilo je pred osmimi leti, ko so v nekdanjem Zavodu za poklicno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov (zdaj Meblova TOZD A in A Iva Janeža postavili na cesto. Na vprašanje »zakaj?« nam je Ivo Janež brez ovinkov dejal:

»Moje težave so se začele, ko sem nekoč zalotil sekretarja pri »delu«, ki ne sodi v pisarno delovne organizacije. Do tedaj normalno sodelovanje se je začelo krhati in opazil sem, da so me začeli loviti na najmanjših napakah. Ko sem še ne po enem letu dela v tem kolektivu prišel z dopusta, mi je sekretar kratko in malo dejal, da lahko ostanem doma in da me ne potrebujejo več. Povedal mi je tudi, da je o meni razpravljala posebna komisija, v kateri je bil tudi on, ki je ugotovila, da sem storil več napak največ pri administrativnih opravilih. Kajpak sem se ob vsem tem zgrozil. Spraševal sem se, ali je res mogoče, da »leti« človek iz podjetja v družbeni lasti že zavoljo napak kot so: nepripisana hišna številka pri naslovu ali pa zavoljo napak v prepisanem priimku, ker je bil original nečitljiv? Pa vse to niti ne bi bilo tako hudo, če bi bil za delo, pri katerem so mi očitali napake, sploh zadolžen. Opravljal sem ga prostovoljno, ker kot inštruktor pri priučevanju invalidov nisem bil polno zaposlen. Kajpada krivice, ki so mi jo storili, nisem mogel trpeti in sem jo mahnil na občinski sindikalni svet, ker me je sindikalna organizacija v delovni organizaciji pustila na cedilu. Na občinskem svetu so spoznali, da se mi je zgodila krivica in so se pa sklep komisije, ki me je odpustila, pritožili. Vendar komisija pritožbi ni ugodila in ni mi preostalo drugega, kot da sem vložil tožbo. In tako se je začela moja dolga in utrjujoča pravdarska pot.«

No, o tem, kako je bila utru-

Ivo Janež

jajoča, bo v tem prispevku še kaj rečenega.

Ali je bilo vse skupaj res potrebno?

V Janeževi zgodbi je poglavje zase tudi sodišče. Osem let! Le zakaj? A, seveda, zato, da bi razsodilo po pravici. In pravica je bila enkrat na strani tožnika in drugič na strani toženca. Potlej sta se oba pritoževala in sodno kolesje je — tebi nič meni nič — mlelo dalje počasi kot le kaj.

Če sledimo samo zadnjim dogodkom, potem je treba zapisati, da je lani zmagal Janež. Takrat ste v našem časniku lahko prebrali:

»Tako torej. Sedem let pravedanja, veliko izglabljenega denarja, precej neprespanih noči in načetih živcev (Janeževih seveda), za nič. Potrebno je bilo več razprav, pritožb z obeh strani, nič koliko besed in dvignjenega prahu, dokazov takšnih in drugačnih, da bi bilo na koncu spet vse tako kot pred sedmimi leti. Se je splačalo? Janežu ja, nasprotni strani ne — gmotno gledano seveda. Gledano človeško pa se zdi, da je največ plačal Janež. Ko smo ga nedavno tega novič obiskali, nam je v baraki, v kateri že vrsto let prebiva skupaj z ženo, dejal, da je fizično in psihično popolnoma na tleh. Tolkikanj da ga je izčrpala ta sedemletna pravdarska pot, da je vprašanje, če bo sploh še kdaj prijel za delo. Tega Janežu, kljub milijonom, ki jih bo dobil, danes nihče ne more povrniti, niti ne poplačati.«

Poleg tega pa tudi:

»Plačali bodo delavci — invalidi. Pa je res prav, da plačujejo delavci tudi sodniške napake? In sodišče je delalo napake, kar je na koncu priznalo tudi višje sodišče v Kopru, ki je v odločbi zapisalo, da je sodišče prve stopnje zmotno presodilo listinske dokaze in zmotno uporabilo materialno pravo. No, če bi ga prav, potlej bi Ivo Janež že leta 1973 tožbo dobil in bi vsa ta leta sem delal, ne pa, da je sedel doma v senci in da so zanj, kot se je zdaj izkazalo, delali njegovi tako ali drugače prizadeti sodelavci. Res je vprašanje, če so delavci dolžni plačevati tudi sodniške zmotne...«

Kdo je dejanski krivec?

Apel takšnega razmišljanja je bil več kot jasen. Šlo je namreč za to, da Janeža niso postavili na cesto delavci TOZD A in A. Niti ni to storila njihova zakonjena volja (samoupravni akt). Pravno gledano da, gledano normalno, samoupravno, človeško pa ne! Prej bi se lahko reklo, da je njihovo zakonjeno voljo nekdo kršil. To je dokazovala tudi lanska odločitev koprškega sodišča, ki je posemih letih ugotovilo, da je Janežu prenehalo delovno razmerje nezakonito. In če je tu kakšna logika, je torej pred sedmimi leti nekdo grešil in ta bi moral greh tudi plačati. So bili to samoupravni organi, ki so se tako s kršitvijo samoupravnih aktov izneverili zakonjeni volji delavcev? Je to odgovor? Če je, potlej se lahko naprej sprašujemo, čigavi so bili ti samoupravni organi? Delavski ali morda tedanjega sekretarja, za katerega Janež trdi, da je glavni krivec njegove golgote? Sledeč odločbi sodišča lani v Kopru se resnica bržčas skriva v tem slednjem vprašanju. In če je tako, potem bi morali plačati tisti, ki so zlorabljali samoupravljanje in ne delavci TOZD A in A, v kateri združuje delo več kot 40 odstotkov invalidov. Kdaj le bomo začeli tako razmišljati? Čas bi že bil, kajti mimogrede, naša samoupravna praksa pravkar praznuje svojo 30-letnico...

Je sodba pravična?

Resda papir (beri: časopis) vse prenese, kot pravi ljudski rek. Navzlic temu pa ne gre, da bi ob letošnji revizijski sodbi vrhovnega sodišča drugače premišljevali, kot smo pisali enkrat, dvakrat, trikrat... Naše mnenje je, da bi bilo potrebno poiskati prave krivice in jih, če je potrebno, tudi kaznovati. Za to, pa kaže, da sodišče klasičnega tipa v vsej svoji pravni in formalni omejenosti ni sposobno. Kajpak je to samo dokaz več, kako prav in nujno je bilo, da smo začeli pot iskanja samoupravnih pravic s sodiščem združenega dela, ki kljub vsem začetnim težavam stvari le drugače jemlje.

Verjetno spričo »omejenosti« novinarskega razmišljanja nismo sposobni suverena razglabljanja o pravilnosti odločitve vrhovnega sodišča, kar tudi ni naš namen. Ker pa je sodba v imenu ljudstva, to pa lahko marsikaj pomeni, in če k temu dodamo še dejstvo, da je Janež v osmih letih dvakrat zmagal in trikrat izgubil ter mnenje Branke Turk, »da stvari« niso čiste, mirne vesti vzbujamo pomisleke o pravičnosti zadnje sodbe.

Samoupravljanje niso samo pravice...

Kajpak si s tem ne domišljamo, da bi kaj spremenili. Povedati pa je le treba, da si kaj podobnega, kot se je dogajalo v primeru Iva Janeža, v naši družbi ne more privoščiti nobena institucija pa naj bo to tudi sodišče. Po drugi strani pa tudi iz tega primera potegnemo na svetlo koristen nauk, da samoupravljanje niso zgolj pravice in dolžnosti, ki jih opredeljujejo samoupravni akti, ampak zlasti samoupravna zrelost, ki bo s temi pravicami in dolžnostmi znala krmariti. Le v primeru, da bomo zrelo stopali po naši poti osvobajanja delavca, se nam ne bo dogajalo to, kar

»...Svobodno in odkrito izražanje mnenj in načelna kritika sta najboljši zdravilo proti kritiziranju, demagogiji, politikantstvu in podobnim pojavom. Smo revolucionarna organizacija, v katero stopajo ljudje prostovoljno, motivirani z idejnimi opredelitvami in željo, da sami prispevajo k revoluciji, osvobajanju človeka in njegovega dela. Komunist se mora čutiti svobodnega, enakopravnega in potrebnega delavskemu razredu. Ustvarjalni dialog lahko poteka samo v ozračju demokratičnih in tovarniških odnosov med ljudmi, ki svobodno izražajo svoje mnenje o vsakem problemu, da bi skupno izoblikovali stališča in začeli akcijo. Zato moramo stalno razvijati demokratične odnose v zvezi komunistov, kot najboljši instrument revolucionarne in ustvarjalne enotnosti...«

Tito na XI. kongresu ZKJ, 1978

se je primerilo Ivo Janežu. In če bomo tako ravnali, potlej sodišče tudi ne bomo potrebovali. Vsaj takšnih ne, ki bodo sodila osem let in sicer enkrat tako in drugič drugače...

Seveda tega nikakor ne bi smeli prikazati, kot da je Ivo Janež najbolj tragična figura, kar jih pozna ta naša samoupravna praksa. Nikakor ne, kajti na dlani je, da tudi Janež pozna le bolj svoje samoupravne pravice kot pa dolžnosti. Ko smo ga lani po zanj dobljeni tožbi v Kopru obiskali in ga povprašali, če že dela, se nam je le posmehnil, rekoč:

»Zakaj pa, saj mi vendar po vseh teh letih pripada tudi en pošten dopust!«

Med zvezdami...

Bržčas ob koncu tudi ne moremo mimo vprašanja: »Kako je Ivo Janež vsa ta leta živel?«

Resda je dobival družbeno podporo, vendar nam je bilo njegovo življenje kljub vsemu uganka. Končno pa nam je Janež le zupal, kako si je v vseh teh letih rezal vsakdanji kos kruha.

»Nekaj tu, nekaj tam, živeti je bilo pač treba«, nam je dejal. »Tako sem izkoristil tudi naravni dar, da se mi včasih razgrne prihodnost. S tem sem se ukvarjal že prej, v teh težkih časih pa sem vzel tudi kakšen dinar, ki so mi ga ljudje prostovoljno stisnili v roke. Vsak je pač hvaležen, ko mu razkrijem, kaj lahko upa in česa se mora bati...«

Tako je Ivo prerokoval iz kavne usedline, njegova žena iz kart. Povedal nam je, da si človek v stiski lahko pomaga tudi s parapsihologijo, biokemično energijo in podobnim. Sicer pa pustimo ob strani pojave, o katerih znanost še ni rekla zadnje besede. Da si je z vero vanje kar lepo pomagal, smo se lahko prepričali

po dolgi vrsti žensk, ki so čakale na besede zvezd in smo jih presenetili ob lanskem obisku pri Ivo Janežu.

Ko smo lani tudi zapisali, da je Ivo sedem let čakal na pravico, pa le povejmo, da je nanjo zgolj čakal. Morda so mu zvezde prišepnile, da mu bodo morda nič krivi in nič dolžni delavci odrinili čedno vs otico, in je čakal nanjo. In ko so mu jo lani kljub vsemu ponudili, Ivo Janež ni bil zadovoljen z njo. Hotel je milijone...

In prav ti delavci so nas tiho, kot da bi se imeli česa sramovati, vprašali:

»Saj o ničemer nismo nič vedeli. Sekretar je že zdavnaj v pokojju. Zakaj ni prišel Ivo k nam?! Zakaj se ni obrnil na naše družbenopolitične organizacije? Takoj ko smo zvedeli za njegovo stisko, so mu bila vrata do dela pri nas odprta. Tudi prej bi mu bila, pa ni potrkal nanje.«

Ivo Kuljaj

Prijatelja

FOTOAMATER NA OBISKU

Vinko Udovič

Za Vinka Udoviča velja za začetek ljubezni do fotografije skorajda isto kot za vse ostale fotoamaterje. Prvi posnetki s sposojenim fotoaparatom, pa veselje z uspešno fotografijo, literatura, razgovori s »somišljeniki« in še kakšna razstava. Tako se običajno začne. Vinkova prva plača je šla za fotoaparatom. Kot navdušen planinec in tudi alpinist je na vsak način hotel zabeležiti čimveč tistih trenutkov, ob katerih je užival v planinskih prostranstvih.

»Črno-belo fotografijo sem že pred 18 leti zamenjal z barvnimi diapozitivi. Barve bolj verno pokažejo tisto, kar vidiš. Posnetki so bolj polni, sočni in zračni. V hribih doživljaš stvari, ki nikakor niso črno-bele. Res,

da je v planinah težje fotografirati v barvah, saj se svetloba nenehno spreminja in neredko se zgodi, da prizor, ki komaj za blesti, že izgine, ko privlečeš fotoaparatom iz nahrbtnika. Mnogokrat se zgodi, da greš v hribe s fotoaparatom s čisto določenim namenom, iskanjem določene motive. Največkrat pa potem »ujameš« čisto nekaj drugega.

V Litostrojskem klubu, katerega član je Vinko, pogreša srečanja; kjer bi drug drugemu pokazali svoje diapozitive, se o njih pogovarjali, jih ocenjevali ter izmenjavali izkušnje. Sam pravi, da nima časa za intenzivno usposabljanje iz — včasih težko dostopne — literature. A. A.

Enkrat eden, drugič...

Več kritičnega pisanja

Ob našem vsesplošnem prizadevanju za stabilizacijo prihaja še vedno do nepravilnosti, ki so skregane s samoupravljanjem. Proti temu je naperjena tudi naša akcija »Tisoč delavcev-sodelavcev«. Gre za to, da s pravilnim pristopom k medsebojnemu obveščanju v združenem delu posredujemo drug drugemu potrebne informacije o stanju v svojem delovnem okolju, o načrtih in uspehih ali neuspehih, o naših pričakovanjih, o sredstvih in načinih dela, o spodbudah ali o takšnem in drugačnem sodelovanju itd. Samo dobro obveščeni se bomo mogli učinkovito spopasti z namernimi ali pa tudi nenamernimi ovirami.

Samoupravljanje je najbolj razvit koncept komuniciranja, kakršnega drugod še ne poznajo. Seveda je samoupravljanje hkrati še veliko več. Jasno je, da se moramo na samoupravno obveščanje in komuniciranje, na medsebojno obveščanje v združenem delu, pripraviti tudi z znanjem. Zato dva primera: prvič, pred seboj imamo knjigo Firdusa Džiniča »Komunikologija«, v njej (stran 130) lahko preberemo tudi naslednje: »Zato je potrebno ocenjevanje razvitosti v samoupravljanju v delovnem ali v drugem okolju vedno začeti s proučevanjem sistema informiranja in komuniciranja in z odkrivanjem morebitnih oblik monopolizacije tega sistema«; isto naj ponovimo z besedami Janislava Šalerja urednika »Glas EM«, ko je v junjski številki komentiral odgovore na interno anketo ob akciji »Tisoč delavcev-sodelavcev«: »...ugotavljamo, da so delavci sicer dobro obveščeni, nekoliko slabše o poslovnih rezultatih in delu delegatov. Povečini nam delavci očitajo premalo kritičnosti. Torej pomeni, da bo treba pero nekoliko bolj naostriiti, zastaviti bolj odgovorno. To velja za vse, ki pišejo v naš »Glas«.

Dobri mesec je tega, ko je v založbi Delavska enotnost izšla knjiga prof. dr. Firdusa Džiniča v slovenskem, nekoliko dopolnjenem prevodu. Ponuja nam znanje, ki je neposredno in takoj uporabno v naši praksi, za vse, ki se poklicno, po službeni dolžnosti ali kot aktivni samoupravitelji ukvarjamo z medsebojnim obveščanjem v združenem delu; namenjena je pač vsem nam, ki smo se vključili v akcijo »Tisoč delavcev-sodelavcev«. Pravzaprav je to knjigo težko predstavljati, ker je taka, da jo — potem ko jo že prebereš — še in še ogleduješ v njenih podrobnostih in še vedno pove veliko novega. Avtor je črpal iz bogate zaloge izkušenj. Njegovo knjigo bi pravzaprav mogli uvrstiti med priročnike, je kot kažipot, kako naj v praksi ravnamo in kako naj se lotimo študija vprašanih sistema informiranja in komuniciranja. Ne smemo namreč prezreti, kot pravi avtor sam, da je »razvitost in učinkovitost sistema informiranja v organizaciji združenega dela predvsem politično vprašanje; zato tudi ni naključje, da so na sedanji stopnji družbenega razvoja in samoupravljanja tudi čedalje močnejša prizadevanja, da bi razvili tak sistem.«

Ker je vsebina knjige napisana dostopno vsakomur, jo lahko nosilci akcije »Tisoč delavcev-sodelavcev« namenijo svojim novim dopisnikom kot nagrado za prispevke.

Jože Ropotar

V Mostah vse več sodelavcev

Pri občinskem svetu zveze sindikatov Ljubljana Moste-Polje dela na področju obveščanja in informiranja poleg komisije za obveščanje in politično propagando tudi aktivni novinarjevi glasili OZD.

Aktivni novinarji iz OZD delujejo na področju poglobljanja informacijskega sistema in povezuje pretok informacij med organizacijami družbenega dela, družbeno političnimi organizacijami, delegatskimi skupščinami ter organi skupščine občine. Sodelavce pridobiva tudi iz tistih organizacij združenega dela, ki organizacijski in strokovni sistem obveščanja v svojih delovnih okoljih šele uvajajo in pridobivajo ob tem neposredne spodbude za pomoč in sodelovanje na občinski družbenopolitični ravni.

Člani aktivna novinarjev iz OZD se sestajajo redno vsak mesec in se seznanjajo z vsemi aktualnimi dogajanjem. Redna točka na teh sestankih je tudi strokovni pogovor o problemih novinarjev in urednikov glasil, ki jim pogloblja znanje in jim pomaga dosegati še boljše rezultate. Aktualni dogodki in strokovni pogovori so pripomogli, da so glasila že začela prestopati meje delovnih organizacij. Sestanki so po delovnih organizaci-

jah, tako da imajo novinarji, uredniki glasil in organizatorji obveščanja možnost seznaniti se z načinom in metodo obveščanja v posameznih OZD.

Novinarji in organizatorji obveščanja se pripravijo na vse večje družbenopolitične akcije in jih potem spremljajo s svojimi prispevki v svojih internih glasilih. Na ta način je dosežena hkratnost pristopa k vsem najpomembnejšim akcijam, to pa je pogoj, da so le-te dobro izpeljane in da dosežejo svoj namen.

Aktivni novinarjevi iz OZD je pri vseh družbenopolitičnih organizacijah in organih skupščine občine naletel na razumevanje in podporo, kar je posebno spodbudno za nadaljnje delo.

Ena od nalog članov aktivna novinarjev je tudi izdelava analize o stanju glasil OZD v občini. Prvi rezultati ankete so pokazali, da izdaja svoje glasilo okoli 25 OZD — v glavnem OZD z velikim številom zaposlenih — prejema pa ga tri četrtine vseh zaposlenih v naši občini.

Občinski svet ZS si bo še naprej prizadeval, da bo izdajala glasila večina OZD, ki imajo za to možnost, saj delavci radi berejo tovarniška glasila, s tem pa se na najbolj neposreden način seznanjajo z aktualnimi dogodki znotraj pa tudi zunaj delovne organizacije.

Prek aktivna novinarjev v OZD opravlja občinski svet ZS pomembno nalogo, saj novinarje

vzgaia in jim pomaga pri osamosvajanju, da postajajo vse bolj družbeno usmerjeni in manj odvisni od informacij, ki jih dobijo v OZD. S takim ravnanjem je občinski svet ZS pridobil veliko novih sindikalnih aktivistov, saj novinarji postajajo tudi angažirani družbenopolitični delavci. Vse to prispeva k uveljavljanju demokratizacije odnosov in ne več tako forumskega delu sindikatov.

Marija Lukežič
Občinski svet ZSS
Ljubljana Moste-Polje

Sodelovanje z brigadirji na MDA

»Posočje 80«

V programu dela OO ZSMS TOZD TKK Srpica za letošnje leto je med drugim zapisano, da bodo letos mladinci tesneje sodelovali z brigadirji, udeleženci zvezne mladinske delovne akcije »Posočje 80« v Kobariidu. Prav na pobudo mladih v TOZD je TOZD TKK Srpica sprejela pokroviteljstvo nad eno od mladinskih delovnih brigad v vsaki izmeni. V prvi izmeni bo to mladinska delovna brigada »Ignjo Bartnek — Mali« iz Osijeka, v drugi črnogorski brigadirji iz Ulcinja in v tretji brigada iz Vojvodine ali točneje iz Subotice. Pokroviteljstvo ne bo zgolj formalno, saj OO ZSMS v TOZD, ki je nosilec vseh akcij, pripravila z vsako brigado posebej program medsebojnega sodelovanja in spoznavanja. Poleg skupnih akcij na kulturnem in športnem področju bodo brigadirji obiskali TOZD TKK, se seznanili s samoupravnimi odnosi in spoznali proizvodnjo, mladi iz TOZD bodo sodelovali v brigadah na udarnih in obrambnih dnevih, delegacija TOZD bo obiskala brigadirje na trasi. Mladi iz TKK bodo skušali brigadirje seznaniti s svojim delom, s kraji, v katerih živijo, zgodovino tega dela Slovenije s posebnim poudarkom na NOB in povojni izgradnji. Brigadirji pa naj bi na podoben način predstavili okolja, iz katerih izhajajo. Lahko rečemo, da je oblika sodelovanja, ki ima izredno delaven značaj, nekaj novega na zvezni mladinski delovni akciji v Posočju tako za brigadirje, še posebej pa za domačo mladino in krajanje, kajti te oblike sodelovanja, žive in neposredne, je bilo v preteklih letih vse pre malo.

Boris Mlekuž
Helios, TOZD TKK
Srpica

Nezainteresirani delavci pri samostojnih obrtnikih

Osnovna organizacija sindikata delavcev pri samostojnih obrtnikih v občini Tolmin nikakor ne more shoditi. Vsi napori občinskega sindikalnega sveta do zdaj še niso obrodili tako zaželenih sadov. Čeprav je v občini 145 delavcev, ki delajo pri samostojnih obrtnikih, jih je prišlo na ustanovni sestanek v začetku leta le deset. Obrtno združenje in

»... Za demokratično družbo je izrednega pomena resnično neodvisen in demokratičen sistem informacij. Pri tem ne mislim na sistem javnega obveščanja, ampak na sistem virov zanesljivih informacij, ki bodo dostopne vsakomur, ki jih bo potreboval. Kajti svobodna informacija ne pomeni pravice, da lahko nekdo širi neresnice po svoji volji, ampak pravico vsakogar, da sliši resnico...«

Edvard Kardelj: Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, 1977

Množična inventivna dejavnost v Velenju

Komisiji za inovacije pri Občinski raziskovalni skupnosti in Občinskem svetu ZSS Velenje sta tudi za leto 1979 (petič) poslali vprašalnik v 24 večjih OZD, ki zaposlujejo 21800 delavcev, ali 97 odstotkov vseh delavcev v gospodarstvu. Na osnovi odgovorov 18300 delavcev ugotavljamo naslednje rezultate:

V letu 1979 je bilo prijavljenih 132 predlogov, uresničenih 112 predlogov, od tega s področja tehnike 97, organizacije dela 1, varstva pri delu 13, ostalo 1.

Prihranek teh predlogov znaša za lani 52.928.000,00 din, izplačane nagrade pa 391.000,00 din, kar je le 0,7 odstotka gospodar-

ske koristi teh inovacij. Posebno zaskrbljujoče je zato upadanje števila predlagateljev inovacij in to kljub izredno ugodni družbenopolitični usmeritvi za pospeševanje inventivne dejavnosti, uredničenju politike gospodarske stabilizacije (razvijanje lastne tehnologije, zmanjševanje uvoza, varčevanje z energijo, izboljšanje delovnih pogojev, organizacije dela in podobno).

Glavni vzrok je v neustreznih organizacijah (namesto služb oziroma referentov le komisije), kot tudi v premajhnem upoštevanju inventivne dejavnosti za povečanje dohodka TOZD predvsem med delavci, ki omogočajo pogoje za njen razvoj.

Iz prikaza inventivne dejavnosti za leto 1979 za občino Velenje lahko razberemo, da so doseženi določeni rezultati, ni pa bistvenega napredka v primerjavi z letom 1978.

Skupno stališče OZD je, da bo v prihodnje potrebno storiti več pri izmenjavi izkušenj in stališč med službami, komisijami in inovatorji, predvsem pa bo potrebno za to področje rešiti problem profesionalnih delavcev.

Čeprav smo pri kulturi in rekreaciji že zagotovili profesionalne organizatorje, pri inventivni dejavnosti kljub rezultatam, sklopom in priporočilom sindikata in partije (poklicni referent že pri 500 zaposlenih delavcih), razen ene izjeme, še vedno ne moremo prebiti ledu!

Komisija za inovacije predlaga:

— V vseh OZD je treba do konca leta 1980 imenovati komisije za inovacije in izdelati, obravnavati in sprejeti ustrezne sporazume oziroma pravilnike.

— Ker ni množičnosti brez strokovnjakov, je večji odziv delavcev na področju množične inventivne dejavnosti možno doseči le z večjim številom usposobljenih in široko razgledanih amaterskih in poklicnih kadrov, ki bodo hkrati opravljali strokovno-svetovalna in organizacijska dela. Interes in odziv delavcev v zvezi z MID bo treba izboljšati in zato kaže zaposliti poklicnega referenta v vseh OZD z več kot 1000 delavci.

— Spodbujanje MID je trajna akcija, v katero naj se vključijo tudi sredstva obveščanja, interna glasila OZD; potrebne so tudi materialne (na osnovi sprejetih pravilnikov) in moralne spodbude (ogledi sejmov, razstav, predavanja, diplome, možnost dostopa do literature itd.). Z vsakoletnimi razpisi za najuspešnejše inovacije v občini Velenje kaže nadaljevati tudi v OZD (za reševanje odprtih vprašanj).

— Za dan inovatorjev Jugoslavije, ki bo prvič letos oktobra, naj vse OZD izvedejo vsaj eno akcijo.

— Združevanje sredstev prek ORS Velenje za točno opredeljene naloge, ki presegajo možnosti posameznih OZD, naj se nadaljuje tudi v novem srednjeročnem obdobju od 1981 do 1985.

Odbor za inventivno dejavnost pri OS ZSS Velenje in Komisija za inventivno dejavnost pri ORS

Nekaj misli ob akciji

»Tisoč delavcev — sodelavcev«

Pogum, ki se imenuje samouprava

Pobudo slovenskih sindikatov, da bi z akcijo »Tisoč delavcev — sodelavcev« razširili krog »piščih samoupraviteljev« in da bi se delavci bolj kot doslej uveljavljali kot nosilci obveščanja v združenem delu in v vsej družbi, je že obrodila prve sadove. Marsikdo, ki je v minulih letih potreboval pisalo zgolj za podpis dokumentov ali za zapis na praznični voščilnici, je v zadnjih nekaj mesecih skušal opisati, kaj in kako razmišlja kot samoupravitelj, in tudi kaj ga boli; nekateri pa so svoje prispevke že lahko prebrali na straneh tovarniških in drugih glasil (tudi na straneh našega lista). »Nekateri prvim zato, ker mnogi pišejo doma, kot so mi nedavno tega pripovedovali goriški delavci, le malo pa jih je, ki so tolikanj korajžni, da pošljejo svoje prispevke uredništvu.

Kaže torej, da se tudi pri tej akciji soočamo z našimi stari slabostmi.

Vse področje informativne dejavnosti, obveščanja in samoupravnega »pismenega dogovarjanja«, so imeli doslej v zakupu takimi imenovani izobraženci, ki se poklicno ukvarjajo s to dejavnostjo. Od tod malo delavcev — dopisnikov. In zato se tudi dogaja, da poklicni novinarji še vedno hodimo po informacije k tistemu, ki jih ima: s predsednikom sindikata se pogovarjamo o dejavnosti »njegovih« članov, z direktorjem podjetja o proizvodni in poslovni dejavnosti »njegovih« delavcev... In tako govorijo v časopisih o samoupravljanju predvsem vodilni tovariši, delavci pa le redko. Sistem upravljanja v imenu delavcev, ki ga v nekaterih organizacijah združenega dela trdo živo ohranjajo tudi po novi ustavi in zakonu o združenem delu, podpira tako imenovano podjetniško informiranje, v katerem »šefi« pri-

povedujejo, delavci pa poslušajo. Informiranje je v takšnih razmerah last posameznikov, in ni malo primerov, da so delavce zavedli, da so informacije prikrojili tako, kot je bilo prav nekaterim službam.

Naši sindikati so si že nekajkrat »akcijsko« prizadevali, da bi informiranje postalo sestavni del samoupravljanja, vse obveščanje pa last delavcev, vendar doslej še nismo znali urediti teh težajev. Naši sklepi so ostali na papirju zgolj zato, ker so o tej zadevi govorila predvsem sindikalna vodstva, »med ljudi« pa to prizadevanje ni prišlo. Iskali smo dopisnike, ki naj bi imeli toliko korajže, da bi povedali, kaj je v njihovih samoupravnih okoljih dobrega ali slabega, ne glede na posledice, pa smo jih našli zelo malo.

Po majski pobudi sindikatov, da bi z akcijo »Tisoč delavcev — sodelavcev« obrnili nekdanji tok informacij od »šefov« do delavcev in zagotovili obveščanje od delavcev do samoupravnih organov, je takšnih bojazni manj. Pa vendar se dogaja, da marsikateri delavec ne odda svojega sestavka, ker ne ve, kakšne bodo posledice. Korajža, s katero dopisnik oblikuje svoj prispevek, je namreč lahko le rezultat zrele samoupravne misli okolja, v katerem živi in dela (in tudi njegovih hotenj); vse kar piše, pa mora potrjevati in uveljavljati kot samoupravitelj.

Boj za resnično samoupravno veljavo delavcev je torej pogoj za dobro obveščanje; samoupravitelji bodo veliko pisali v svoje časnike, če bodo res sami odločali o gospodarjenju, poslovanju in o vsej delitvi. Ne zato, ker jih bo nekdo spodbujal (denimo zavoljo sindikalne akcije), pisali bodo, ker bo to njihova družbeno nuja. Janez Voljč

Praznovanje vstaje, povezano s kulturnim dogodkom, nagradami vstaje in manifestacijo, ki naj spodbuja aktivistično delo

Samoupravljanje postaja otipljiva stvarnost

Pred letošnjim dnevom vstaje slovenskega naroda je bila v dvorani skupščine SR Slovenije slavnostna seja republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, na kateri je govoril predsednik republiškega odbora Janez Vipotnik in med drugim dejal:

»Letos praznujemo tridesetletnico samoupravljanja. Znamenita zamisel neomejenega zaupanja in vere v človeka, v njegovo ustvarjalno moč, da sam razpolaga s tistim, kar ustvarja in soodloča o življenju in razvoju ožjega in širšega občestva, ta veličastna zamisel postaja čedalje bolj otipljiva stvarnost. Zaupanje v delovnega človeka, zaupanje, ki ga v svojih družbenih hotenjih postavljamo na najvišji piedestal, je tista trajna privlačna sila, moč za vsakogar, ki mu ni le do gmotne dobrine, marveč tudi za zavest in spoznanje o samem sebi, da je neločljiv sestavni del stroja, ki vodi in upravlja delo, družbo in državo. Pa tudi zavest in spoznanje, da je s svojim delom in odločanjem soudeležen pri uresničevanju velikega socialističnega oblikovanja sveta in človeštva.

Naša bitka za preobrazbo družbe in človeka tako že davno ni le naša stvar. S svojimi primerom samoupravnega socializma smo vzbudili upanje, razmišljanja in tudi najrazličnejše želje in odtiske posnemanja na mnogih krajih zemeljske oble izmučenega, toda o pravičnosti nenehno sanjajočega človeka.« Potem pa je namenil precej pozornosti tudi gospodarskemu položaju in dejal:

»Smo sredi zaskrbljujočega gospodarskega stanja. Ustvarili smo ga sami, s svojimi postopki, nanj pa vplivajo tudi medna-

rodne ekonomske težave, ki se, žal, ne zmanjšujejo, marveč kopičijo. Če hočemo jutri in poju-trišnjem bolje živeti, moramo danes zavhati rokave, pa tudi za-tegniti pas, ter prispevati, prav vsakdo od nas, prispevati k utrditvi gospodarstva. Naj nas, tako kot vedno doslej, kadar so prišli težki trenutki, naj nas tudi zdaj resno stanje ne dela ne boječe ne malodušne. Naš življenjski zagon, poln prvobitnih moči, ves in cel, borbena, udarno usmerimo in žrtvujemo osnovnemu: boju za stabilizacijo. Ne smemo spustiti iz rok tempa razvoja daljnosežnih preobrazb v naši družbi in si dovoliti koraka nazaj. Ves silni napor, ves naš ugled, ki smo si ga ustvarili z bojem za svobodo, s samoupravljanjem in z neuvrščeno politiko, bo zbledel, če se ne bomo z vsem razumom in vso ljudsko energijo, ki jo premoremo, vrgli na zavestno delo, na premišljen napor, na do-sledno uresničevanje gospodar-skega programa, njihovih ukrepov in odločitev. In za uspeh nam je potrebna notranja trdnost in enotnost vseh in vsakogar širom po Jugoslaviji v pogledih in de-ja-njih.

Vključeni smo v federalno državo, skupnost narodov in narodnosti. Nadvse dobro se zavedamo, da samo ta skupnost predstavlja dovolj močno gospodar-sko, družbeno in vojaško stavbo, ki je ni mogoče, ob nobeni, še tako zaostreni mednarodni situaciji, kratkomalo odpraviti, preplaviti ali spraviti v odvisnost. Zato je utrjevanje te skupnosti nadvse odgovorna in občutljiva zadeva, vseh skupaj in vsakega njenega dela posebej, da se bo vsakdo razvijal v skladu s svojo ustvarjalno močjo in pomagal in

Predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Janez Vipotnik je podelil letošnje nagrade vstaje slovenskega naroda. Za knjigo »Spomini — boj za priznanje in neodvisnost nove Jugoslavije 1944—1957« je nagrado posmrtno prejel tudi Edvard Kardelj. Priznanje je prevzela njegova hčerka Vera Šoltes.

podpiral druge. Vsi smo zainteresirani, da se vsi, ampak prav vsi razvijamo. Nihče ne želi tega razvoja slabiti. Toda želimo, da se naša medsebojna vezljivost utrjuje v skladu s stanjem zdaj, razmerami in pogoji današnjega dne, ki so nekaj drugega, kot na primer pred petnajstimi leti. Zato poizkušamo tudi takšne stvari, kot je na primer opora razvoju manj razvitih, posodobiti, vključiti v današnji sistem, upoštevajoč dohodkovne odnose in samoupravno urejanje stvari z manj državne prisile. Vsi skupaj smo dolžni storiti, kar je mogoče, da bodo naši notranji procesi

uspešni, da bo naš socializem čim popolnejše uresničevanje humanizma, da bo naša federacija zveza enakopravnih narodov in da je smoter, to je zadovoljstvo ljudi in njihova varnost v čvrsti socialistični skupnosti, vreden naših naporov.«

Nagrade vstaje slovenskega naroda

Po uvodnem govoru je Janez Vipotnik podelil letošnje nagrade vstaje slovenskega naroda in plakete ZZB NOV Jugoslavije.

Nagrade vstaje slovenskega naroda so prejeli:

Edvard Kardelj—Krištof za knjigo »Spomini — boj za priznanje in neodvisnost nove Jugoslavije 1944—1957«. Ta knjiga na vsakomur razumljiv način tako globoko odkriva politična in ideološka razpotja, da je in bo ostala temeljno delo za proučevanje zgodovine jugoslovanskih narodov in narodnosti prvega povojnega obdobja.

Anka Vidovič-Miklavčič za svojo znanstveno monografijo »Slovenski železničarji pod italijansko okupacijo v Ljubljanski pokrajini 1941—1943«, ki je prva celovita raziskava o deležu slovenskih železničarjev v narodnoosvobodilnem boju in revoluciji, čeprav zajema le Ljubljansko pokrajino.

Aleksander Valič za svojo knjigo »Frontniki«, v kateri opisuje, kako je potujoča igralska skupina — Frontno gledališče VII. korpusa — s svojim programom razveseljevala partizanske borbe in civilno prebivalstvo in kaj vse je doživljala v dobrem letu svojega uspešnega delovanja.

Jože Javoršek za knjigo »Radio Osvobodilna fronta«, ki je pomembna za zgodovino slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja nasploh, zlasti še deleža, ki so ga k temu prispevali slovenski kulturni delavci.

Helena Koder in Jože Pogačnik za televizijsko oddajo »V areni življenja«, ki nam je tenkočutno prikazala življenjsko pot revolucionarja Mihe Marinka, njegovo otroštvo pred prvo svetovno vojno, njegovo revolucionarno delo doma v Zasavju in na tujem, pa do danes.

Televizija Ljubljana za neposreden in pretresljiv televizijski prikaz žalosti in dostojanstva delovnih ljudi Ljubljane ob zadnjem slovesu od predsednika Josipa Broza-Tita.

Letos so že osmič podelili tudi plakete ZZB NOV Jugoslavije. To priznanje je prejelo 70 posameznikov in organizacij iz naše republike, od tega 7 borcev iz zamejstva.

ZABELEŽILI SMO

Petek, 18. julija

Stabilizacijska naravnost mora zajeti vsa področja našega življenja. To zahteva tudi boljše vključitev v mednarodno delitev dela, večjo prizadevnost na področju oblikovanja cen, hkrati pa mora biti aktivnost združenega dela usmerjena v oblikovanje, sprejetje in uveljavljanje ekonomskih ukrepov, je med drugim poudarilo predsedstvo SR Slovenije v razpravi o uresničevanju republiškega družbenega plana.

ZIS je obravnaval več vprašanj s področja gospodarske politike in odnosov s tujino, da bi omogočil usklajevanje stališč republik in pokrajin o projekcijah devizne in plačilne bilance države za letošnje leto, naložil nekaterim zveznim organom, naj pripravijo nov predlog za spremembo in dopolnitev teh projekcij.

V prihodnjih petih letih naj bi v Sloveniji nadaljevali zidavo domov za študente in učence ter obnovo nekaterih sedanjih domov ter tako zagotovili prostor za približno 7000 učencev in študentov. To je predlog za srednjeročno obdobje 1981—1985, ki ga je obravnaval tudi odbor podpisnikov družbenega dogovora za zidavo domov. Program bo v javni razpravi do konca septembra.

Sobota, 19. julija

Več kot 25 tisoč ljudi se je udeležilo otvoritve novega mostu, ki je povezal največji jugoslovanski otok Krk s celino. Novi most, eden od največjih na svetu, bo nosil Titovo ime. Slavnostni govornik na prireditvi je bil predsednik predsedstva SFRJ Cvijetin Mijatović.

V naslednjih letih je treba vse podprejati krepitvi izvozne sposobnosti gospodarstva in racionalnemu nadomeščanju uvoza. Hkrati mora plačilno-bilančni kriterij postati eden izmed najpomembnejših kriterijev sedaj in v prihodnje, je dejal podpredsednik ZIS Zvone Dragan v pogovoru s predstavniki obalnih družbenopolitičnih skupnosti.

Nedelja, 20. julija

Žetev pšenice na jugoslovanskih poljih je v polnem zamahu. Dosedanji povprečni pridelek obeta eno izmed najboljših letin doslej, saj znaša povprečni pridelek od 45 do 60 metrskih stotov na hektar.

Torek, 22. julija

Po vsej Sloveniji so slovesno proslavili dan vstaje slovenskega ljudstva. V Čatežu pri Trebnjem so ob tej priložnosti odprli novo tovarno Elma, na Gorah nad Hrastnikom pa so odprli preurejen planinski dom.

Sreda, 23. julija

Svet republike SR Slovenije je razpravjal o nekaterih predlogih ustavnih sprememb.

KOMUNIST ZA DE

Pralni prašek pred skupščino

»Skupščina postaja čedalje bolj zanimiva! Nobena seja ne mine, da ne bi »zavrelo«. To sta pripombi dveh dolgoletnih poročevalcev iz skupščine Jugoslavije, ki smo jima prisluhnili pred dnevi, ko je predsednik sveta republik in pokrajin Zoran Polič moral uporabiti vse svoje sposobnosti, da bi pripeljal h koncu resnično ostro razpravo, ki jo je sprožilo vprašanje delegatke Jelke Žekar zavoljo večmesečnega pomanjkanja pralnih praškov; razpravo, ki se je spontano razširila na pomanjkanje vseh drugih vrst blaga, zlasti tistih najpomembnejših.

Zvezni sekretar za tržišče in splošne gospodarske zadeve Imre Pulja se je tega dne znašel med kopico vprašanj in trditev, kot so:

»V določenih strukturah, na določenih mestih, od federacije

navzdol, zanemarjajo pomen teh vprašanj!«

»Funkcionarji federacije po navadi zvrčajo odgovornost na republike, pokrajine, na proizvajalce, slednji pa na zvezne funkcionarje.«

»Zaloga si ljudje ustvarjajo tudi zato, ker ne verjamejo več javnim izjavam.«

»Ne sprašujemo, čemu ni blaga, ampak kdo je za to odgovoren.«

»Od zveznega izvršnega sveta zahtevamo, da pove, kdo je za to odgovoren, da bi lahko tudi mi, delegati, opredelili svojo odgovornost.«

Izjava tovariša Pulje po prvem nepopolnem odgovoru: »Skupaj smo ocenili, da je sedanje pomanjkanje politično neupravičeno,« je samo prilila olja na ogenj, tako da je moral Polič zavoljo kritičnih pripomb in vzklikov iz delegatskih klopi nekaj-

krat z zvoncec pomiriti delegate.

Med bojem mnenj delegatov republik in pokrajin v sosednji dvorani, na seji zveznega sveta, je eden izmed delegatov vnovič načel vprašanje o ustavnosti sistema »sodi-lihi«, za katerega je vladalo mnenje, da ne bo tako hitro vnovič zastavljeno v zvezni skupščini. Nekaj dni pred tem so se, namreč lomila kopja o tem vprašanju, toda tedaj je predsednik zakonodajno pravne komisije tega zbora v burni razpravi ugotovil naslednje: »Vsi delegati so bili seznanjeni s tem, da je protustavno to, kar sprejemamo... da bo to samo začasen ukrep... tako pa smo sklenili zavoljo težke energetske krize.« Zdaj pa je torej ta trditev spodbudila ponovno razpravo — tokrat na temo, kakšno je poročilo, da se ne bodo več ponavljale kasnejše diskvalifikacije spreje-

tih zakonov, predpisov, poročil...«

Predsednica zveznega zbora Stana Tomašević-Arnesen si je prav tako morala močno prizadevati, da je privedla polemiko do ustreznega zaključka, pri čemer je morala dvakrat po tistem opozoriti govornike: »Prosim vas, nikar spet tega ne zapletajte!«

Čemu pišemo o tem? Mislimo, da v pozitivnem smislu preseneča dejstvo, kako politiko vse bolj, vse pogosteje merimo po tem, kako rešuje življenjska vprašanja, ki zanimajo veliko število ljudi. Toda kaže, da se še vedno nismo privadili na to, da pluralizem, tj. različnost, protislovnost in nasprotnost interesov ter mnenj, ki ga je preroško napovedal in analiziral Edvard Kardelj, postaja vse bolj navzoč tudi v skupščini Jugoslavije.

Olga Mihelič

Ob rob zakonu, ki omejuje izdatke za službena potovanja in honorarje

Odločilno je razmerje med stroški in dohodkom

Ko so slovenski delegati pred 25. sejo zveznega zbora skupščine med drugim obravnavali predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o časni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev za izplačilo dnevnice za službena potovanja, reprezentančnih izdatkov, izdatkov za avtorske honorarje in po pogodbah o delu ter o drugih podobnih izdatkih, se je razvila zanimiva razprava. V njej je bilo mogoče slišati mnenja, da temu zakonu, ki je naravnost stabilizacijsko, ne kaže nasprotovati, vendar pa je treba ob njem opozoriti na škodljivost linearnega obravnavanja tega področja. Ugotovili so, da ta zakon preneha veljati ob koncu tega leta, in da zato ne kaže zahtevati analize njegovih učinkov, za ta namen je premalo časa, če pa bi bilo časa dovolj, bi bilo zanimivo dognati, kakšni so pozitivni učinki na eni in kolikšna je škoda, ki jo je povzročil ta linearni zakon, na drugi strani.

Nobenega dvoma ni, da bo zakon, s tem ko določa za 10% nižjo rast dnevnice in potnih stroškov, dosegel svoj namen v tistih dejavnostih, kjer omenjeni izdatki niso bili funkcionalni. Nasprotno pa je ta omejitev nevzdržna za dejavnosti, kjer so službena potovanja pogoj za doseganje prometa in pridobivanje dohodka. Razprava v republiški skupščini je opozorila, naj bi Slovenija že letos izboljšala svoje plačilno-bilancne pozicije, tako da bo sedanji primanjkljaj v plačilni bilanci nadomestila s presežkom. To bo seveda zahtevalo ogromne napore v izvozu, ti pa bodo zagotovo povečali tudi izdatke, ki jih obravnava oziroma linearno omejuje omenjeni zakon. Prav s tega vidika se je treba odločno zavzemati proti morebitnemu podaljšanju veljavno-

sti tega zakona, obenem pa poskrbeti za to, da se zagotove sredstva za utemeljene izdatke in čim bolj omejijo možnosti potratne in neutemeljene porabe na področjih, ki jih obravnava zakon.

Razprava je nadalje opozorila, da je treba upravičenost porabe družbenih sredstev za službena potovanja, avtorske honorarje in izdatke po pogodbah o delu presojsati v odvisnosti od ustvarjenega dohodka in od tega, ali se na primer izplača odpirati delovna razmerja pri opraviilih, kjer ni dvoma, da je honorarno opravljeno delo cenejše od dela v rednem delovnem razmerju. Seveda pa utegnejo problemi zaposlovanja, zlasti mladine, ki končuje šolanje, in ki jih bo uredničenje stabilizacijskih ukrepov nedvomno zostrilo, merila o umestnosti honorarnega dela in dela po pogodbah postaviti na glavo, kajti nezaposleni absolventi srednjih, višjih in visokih šol bodo v kritičnih razmerah bržkone imeli prednost pred honorarnimi delavci.

Razprava je pokazala, da je omenjeni interventni zakon učinkoval v posameznih republikah različno. Povsod so sicer z odobranjem sprejeli njegovo stabilizacijsko naravnost in usmerjenost. V republikah s polno zaposlenostjo, kakršna je na primer Slovenija, pa je povzročil odpor zaradi linearnosti in neupoštevanja razmerja med stroški in ustvarjenim dohodkom. Zakon, so naposled ugotovili delegati Slovenije v zveznem zboru skupščine SFRJ, temelji na globalnem obravnavanju statističnih podatkov, katerih fetišiziranje je nesprijemljivo. Če se tak zakon izvaja, mora v življenju nastati nepopravljiva škoda. Zato bi bilo tudi zgrešeno, če bi se zavzemali za njegovo podaljševanje.

Nande Žužek

Planika TOZD Tovarna obutve Turnišče

Kdor pridno dela, mu dobro gre

V Turnišču je bila že več kot pred 400 leti razvita čevljarstva obrt, zdaj pa tu že več kot 20 let uspešno posluje Planika TOZD Tovarna obutve Turnišče. Ta delovni kolektiv je v zadnjih letih prodrl s svojimi izdelki predvsem na tuje tržišče, saj izvozijo kar 84 odstotkov izdelanih športnih copat »adidas« in so največji izvozniki v Planiki.

— Ze leta 1973 sem prišel v to delovno organizacijo in prevzel delovno mesto vodje delovnega kolektiva, ki je takrat štel 150 delavcev. Na dan smo izdelali od 500 do 600 parov čevljev. Še istega leta smo začeli graditi novo tovarno na 7500 kvadratnih metrih površine. Z veliko truda in požrtvovalnosti ter s pomočjo širše družbe smo se že naslednje leto vselili v nove prostore in na novo zaposlili 80 delavcev. Z uvajanjem nove tehnologije, kjer smo izdelovali še na klasičen način, smo dosegli, da

danes 600 delavcev izdelava 4500 parov čevljev na dan. » To nam je povedal direktor Jože Kolarič, ki bo še štiri leta vodil ta delovni kolektiv.

Marljivi delavci v turniški tovarni ne le da spretno izdelujejo športne copate adidas, ampak si na vso moč prizadevajo, da bi čim boljše izkoristili svoje »rezerve«. Tako so sami betonirali tla v montaži in tudi že preselili stroje.

Tudi sindikat v turniški tovarni je v zadnjih letih uspešno uresničeval svoj program in za svojo aktivnost prejel srebrni znak Zveze sindikatov Slovenije in še številna druga priznanja. Pred dnevi pa so izvolili novega predsednika Marjana Korena, ki je bil doslej predsednik osnovne organizacije ZSMS v tovarni.

Štefan Prša

Iz Mute in Lovrenca

Kovači skupaj

V drugem polletju so kovači iz Tovarne kos iz Lovrenca in Pohorja ter kovači in livarji iz Mute tudi praktično začeli s skupnim delom ter skupnimi kopraki. Referendum za združitev je bil že v začetku leta, vendar so ta čas izrabili za urejanje samoupravnih aktov ter za izdelavo raziskav bodočega gospodarskega sodelovanja obeh kolektivov. Obe tovarni sta imeli podoben proizvodni program, srečali sta se namreč na področju poljedelskega orodja, s kosami in srpi pa sta se samo dopolnjevali. Zato so menili, da bi s poslovno tehničnim sodelovanjem ter delitvijo proizvodnega programa in predvsem s skupno usmeritvijo bodočega razvoja lahko dosegli pomembne uspehe. — Za Muto je, pravi direktor delovne organizacije Ivo Draušbaher, kolektiv Lovrenca zanimiv, saj ima bogato kovaško tradicijo, razširjeno proizvodno škarij, ki pa jo bo treba še popestriti z novimi proizvodi. Lovrenca bi lahko postal tudi pomemben člen v proizvodnji male kmetijske mehanizacije.

Ze sedaj imajo izdelane osnovne projekte za uresničitev pomembnih zamisli. Gre namreč za gradnjo nove hale, za modernizacijo, za večji izkoristek praktičnega znanja. Stabilizacijska prizadevanja bodo nekoliko zmanjšala investicije in nekoliko upočasnili razvoj, vendar ne mislijo odstopiti od načrtov, ki so sestavni del vseh prizadevanj gospodarske stabilizacije, kjer nihče ne more biti izjema.

Oba kolektiva veliko pričakujeta od združitve, seveda pa bo moral vsak po svoje narediti čimveč!

Kristl Valt

Pri betoniranju tal so pomagali tudi delavci iz proizvodnje.

»... Seveda to ni vse, kar je treba storiti, saj mnoge težave in problemi na tem področju nastajajo tudi iz drugih vzrokov. Preveč smo se, na primer, usmerili k proizvodnji, ki je odvisna od uvoza in od tuje tehnologije, pa uvažamo tudi tisto, kar bi lahko sami ekonomsko smotno proizvajali. Sklenili smo, da bomo med drugim tudi zaradi tega spremenili strukturo proizvodnje, vendar smo pri uresničevanju teh sklepov počasnejši, kot bi lahko bili in morali biti. V tem pogledu je treba napraviti odločilen preobrat v naši proizvodni in investicijski usmeritvi. Prav tako je nujno spodbujati in razvijati lastno tehnologijo...«

Tito na XI. kongresu ZKJ, 1978

Druga plat medalje omejevanja naložb v energetiki

Prihodnost ob svečah?

Načrtovanje razvoja naše republike predvideva počasnejšo rast družbenega proizvoda, dogovorjena stopnja njegove rasti je 4 odstotke. To seveda pomeni močno skrčena vlaganja in s tem dejstvom se je moralo soočiti tudi energetsko načrtovanje.

Energetika je svoj razvoj za naslednjih 5 let snovala na 51 in pol milijarde dinarjev, pri čemer je upoštevala cene iz leta 1978. To vsoto je pri usklajevanju potreb z možnostmi gospodarstva zmanjšala na nekaj več kot 41 milijard, po zadnjih načrtih pa se bo menda morala zadovoljiti z le 32,6 milijarde dinarjev.

V srednjeročnem obdobju, ki se izteka, je porabila energetika za svoj razvoj 26,7 odstotka vseh sredstev za gospodarske naložbe, zdaj pa naj bi ji bilo na voljo le 17,1 odstotka. Ena od posledic tako skrčenih naložb razvoja energetike bi bila menda kar za 30 odstotkov manjša poraba električne energije v gospodinjstvih.

Če bodo naložbe v energetskem gospodarstvu padle na raven, ki jo je predvidela analiza razvojnih možnosti, moramo računati s posledicami, ki bodo še kako vplivale na nadaljnjo gospodarsko rast. Razlika med vsoto naložb, ki jo predlagajo energetiki in vsoto, ki jo predvideva zavod za plan, je prevelika, da bi jo lahko zapolnili s črtanjem objektov, ki naj bi jih zgradili, z odložitvijo kontinuitete

oziroma z zamikom investicijskih objektov.

Grozi nam torej, da ne bomo zmogli aktivirati lastne energetske osnove, zagotoviti potrebne obsega rezervoarskega prostora, 30-dnevne zaloge po domače, in zamajala bi se zanesljivost obratovanja elektroenergetskega sistema, ki ne bi več mogel v korak s potrošnjo.

Poglejmo še možne učinke tako okrnjenih naložb, s katerimi lahko računajo v posameznih dejavnostih energetike.

Elektrogospodarstvo lahko z zamikom objektov za eno do dve leti prihrani 2 milijardi dinarjev, s tem pa močno zmanjša zanesljivost oskrbe z električno energijo. Hkrati bi potrebovali 27 milijard dinarjev, da bi dokončali objekte in začeli tiste najnujnejše za proizvodnjo, prenos in distribucijo elektrike.

V premogovništvu bi se odrekli posodabljanju premogovnikov v Zasavju, Laškem, Senovem in Kanižarici ter odpiranju jame Dol. Ker ne bi mogli odpirati novih rezerv, bi se proizvodnja rjavega premoga s predvidenih 2,1 milijona ton zmanjšala na milijon in pol tone. Tudi plan proizvodnje lignita bi bil ogrožen, saj bi dokončali le nov jasek v Prelogah in ne bi dobili nove mehanizacije odkopov.

V naftno plinskem gospodarstvu bi zmogli le financiranje za-

gotovitve alžirskega plina in dokončati rafinerijo nafte v Lendavi. Zanimarili pa bi raziskave v celoti, gradnjo skladišnih in distribucijskih zmogljivosti. Kakovost oskrbe bi bila kaj vprašljiva, saj ne bi mogli zagotoviti enome-sečnih zalog. Porasla bi uvozna odvisnost, ki bi vplivala na našo plačilno bilanco.

V gradivo Zavoda SRS za družbeno planiranje, ki ocenjuje posledice znižanja naložb v energetskem gospodarstvu, so zapisali, da bi kljub vsemu morali realizirati naložbe, ki so res za 9 milijard dinarjev pod predvidevanji energetskega gospodarstva, vendar tudi za isto vsoto nad predvidevanji analiz Zavoda SRS za družbeno planiranje. Poglobljena ocena kaže, da bi se znižala ponudba energije, zanesljivost njene dobave, prisilna omejitev porabe pa bi imela več škodljivih posledic, še najbolj bi udarila po rasti industrije. Tudi v široki porabi bi na primer standard ogrevanja precej znižali.

Verjetno bi v naslednjem obdobju vendarle kazalo vsaj zadržati dosežen standard energetske oskrbe in še naprej slediti ciljem energetske politike, predvsem tistim, ki narekujejo aktiviranje lastne energetske osnove in zmanjševanje uvozne odvisnosti. Kar je za nadaljnji razvoj gospodarstva nujno potrebno, ne smemo ktniti, ampak vsaj obdržati, še boljše pa okrepite in razvijati naprej.

Ciril Brajer

Ustaličvena prizadevanja delovnih kolektivov v Šaleški dolini

Oceniti lastne slabosti

V Šaleški dolini ugotavljajo, da za zdaj bitka za uveljavljanje politike gospodarske ustalitve še ni dosegla zelenega obsega. Premalo zavzeto poteka akcija za spreminjanje obnašanja v delovnih kolektivih, se pravi za varčevanje, iskanje in izkoriščanje notranjih rezerv, boljše delo itn. V posameznih okoljih pa še zmeraj niso spoznali, da mora biti v središču pozornosti poglobljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, kar je temeljni pogoj za trajnejše rezultate na vseh področjih dela in življenja. Zato je in ostaja osrednja naloga — razvijanje in izpopolnjevanje samoupravnega odločanja o vseh vprašanih gospodarjenja in reprodukcije. Delavci naj bi postali soustvarjalci politike gospodarske ustalitve, ne pa samo njeni izvajalci.

Čeprav kažejo rezultati gospodarjenja za prve tri mesece letošnjega leta nekaj spodbudnih

kazalcev, saj se je izvoz v primerjavi s preteklim letom znatno povečal, umirja se zaposlovanje, v strukturi dohodka pa je ostal nespremenjen delež osebnih dohodkov, pa je zaskrbljujoče, da več TOZD izkazuje izgubo.

Skupaj je bilo ob koncu marca kar za 307 milijonov dinarjev, pričakovati pa je mogoče, da se bo še povečala. TOZD se v teh primerih ne morejo uveljavljati kot temeljne družbene ekonomske celice, razprave o rezultatih gospodarjenja pa so omejene le na fizične kazalce gospodarjenja.

Vprašanje je, v kolikšni meri je mogoče TOZD, ki poslujejo z izgubo, uveljavljati načela smotrnega gospodarjenja. Ker pa kar 45 TOZD posluje z izgubo oziroma na meji rentabilnosti, morajo v teh okoljih dokaj podrobno oceniti lastne slabosti ter sprejeti potrebne ukrepe, da bi čimprej odpravili nepravilnosti v poslovanju.

Posebno zahtevne naloge čakajo oba največja gospodarska sistema v Šaleški dolini — rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje in Gorenje. Na REK Velenje bodo morali nameniti posebno pozornost uveljavljanju dohodkovnih odnosov znotraj slovenskega elektrogospodarstva. V Gorenju pa bodo morali napore za gospodarsko ustalitev povežati s prizadevanji za utrjevanje samoupravnega družbenoekonomskega položaja delavcev.

V vseh samoupravnih okoljih v Šaleški dolini bodo morali v prihodnjih mesecih nameniti svo pozornost uveljavljanju načela nagrajevanja po delu, ponovni preučitvi investicij, uveljavljanju dohodkovnih povezav, povečevanju izvoza ter ne nazadnje, tudi pripravi razvojnih načrtov za novo srednjeročno obdobje 1981 — 1985.

Marijan Lipovšek

Nizke naklade knjižnih izdaj pomenijo višjo ceno

Pozabljammo na učbenike

Odbor podpisnikov »Družbenega dogovora o izvajanju družbene akcije za organizirano preskrbo osnovnih šol z učbeniki ter postopnem zagotavljanju brezplačnih učbenikov za učence osnovnih šol v SR Sloveniji« je že večkrat opozoril na problem učbenikov z nizkimi nakladami. Zdaj znova ugotavlja, da bo z uvedbo usmerjenega izobraževanja ta problematika še širša, saj bomo morali izdajati tudi učbenike za tiste smeri usmerjenega izobraževanja, ki bodo imele manjše število vpisanih mest. Jasno pa je, da nizke naklade kakršnekoli knjižne izdaje pomenijo višjo ceno.

Izobraževalna skupnost Slovenije je kot podpisnik družbenega dogovora o učbenikih dolžna zagotavljati sredstva za subvencioniranje učbenikov z nizkimi nakladami in je že doslej zagotavljala sredstva za pocenitev učbenikov, ki jih potrebujejo učenci osnovnih šol s prilagojenim programom, pa tudi za učbenike in delovne zvezke, ki jih potrebujejo učenci italijanskih in dvojezičnih osnovnih šol. Tudi občinske izobraževalne skupnosti so namenjale del sredstev za nakup osnovnošolskih učbenikov, vendar v zelo različni višini. Po podatkih iz leta 1978 je 45 odstotkov osnovnih šol v Sloveniji dobilo za nakup učbenikov od občinskih izobraževalnih skupnosti po 50 do 100 din na učenca, 23 odstotkov šol tudi več, vse ostale pa mnogo manj.

Pred dnevi je odbor podpisnikov družbenega dogovora o učbenikih znova opozoril predsednika skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije na to, da morajo tudi posebne izobraževalne skupnosti ugotoviti, kakšne bodo potrebe po subvencioniranju učbenikov za usmerjeno izobraževanje z nizkimi nakladami, da bi v okviru načrtov za naslednje srednjeročno obdobje zagotovile del sredstev za te namene.

Odbor podpisnikov družbenega dogovora o učbenikih namreč ugotavlja, da osnutki samoupravnih sporazumov o temeljnih planov za obdobje 1981 — 85 občinskih in posebnih izobraževalnih skupnosti, kakor tudi Izobraževalne skupnosti Slovenije, vključujejo le zagotavljanje sredstev za znižanje cen učbenikov za italijanske in dvojezične osnovne šole in za šole s prilagojenim programom osnovne šole. Ob obravnavanju navedenih samoupravnih sporazumov o temeljnih planov pa nobena od samoupravnih interesnih skupnosti s področja izobraževanja ne bi smela prezreti problematike učbenikov, bodisi da gre za zagotavljanje družbenih sredstev za nakup osnovnošolskih učbenikov, bodisi za zagotavljanje sredstev za subvencioniranje učbenikov z nizkimi nakladami za šole usmerjenega izobraževanja.

Zdaj je še čas, da osnutke samoupravnih sporazumov v tem pogledu dopolnimo!

VIII. srečanje delavcev — kulturnih ustvarjalcev Jugoslavije

Našli smo skupen kulturni jezik

Kosovska Mitrovica, staro mesto ob Ibru in Siplnici, je prve dni julija že osmič zapored gostilo udeležence srečanja delavcev kulturnih ustvarjalcev Jugoslavije. Kulturne komisije pri posameznih republiških in pokrajinskih svetih zveze sindikatov so poslale na to srečanje slikarje, pesnike, literate in folklorne skupine iz vrst neposrednih proizvajalcev. Ti naj bi predstavili kulturno ustvarjalnost združenega dela.

Slovenijo sta predstavljala delavca iz Celja, odlična slikarja Janko Orač-Caro in Stane Petrovič-Čonči. Oba sta za slikarske dosežke v koloniji prejela posebni srebrni amfori, zastavi srečanja in diplomi. Pesniško literarno zastopstvo sta predstavljala Jeseničan Damjan Jenstrle in Ljubljčan Bogomir Šefic. Na sklepi prireditvi sta prejela srebrni čaši in diplomi. Najštevilnejše slovensko zastopstvo pa je prišlo iz Trziča, folklorna skupina »Karavanke«. Dekleta in

»...Zveza komunistov si ne prilašča pravic nekakšnega nezmotljivega razsodnika, kadar gre za estetska, strokovno teoretična in druga podobna merila kakor tudi za oblike ustvarjanja in ustvarjalnega raziskovanja. Še manj ima zveza komunistov namen, da ustvarjalcem vsiljuje svoja napolila glede teh meril in oblik ali da duši humanistično in znanstveno kritiko, ki je temelj slehernega pravega ustvarjanja. Toda zveza komunistov se mora odločno upreti poskusom tistih družbenih sil, ki napadajo temeljne cilje naše revolucije in ki poskušajo gesto o svobodi ustvarjanja spremeniti v politično orožje proti revoluciji...«

Tito na IX. kongresu ZKJ, marca 1969

Hrvaški pesnik — delavec Zlatko Vujič med nastopom

fantje tržiških delovnih organizacij in tržiških šol so ognjevito predstavili slovensko ljudsko pesno izročilo. Čistost, lepoto in enostavnost so najlepše izrazili prav na veliki zaključni prireditvi v dvorani športov v Kosovski Mitrovici. Med dvanajstimi folklor-

nimi skupinami so Tržičani zasedli odlično II. mesto. Slovenske predstavnice je uspešno vodil Doro Hvalica.

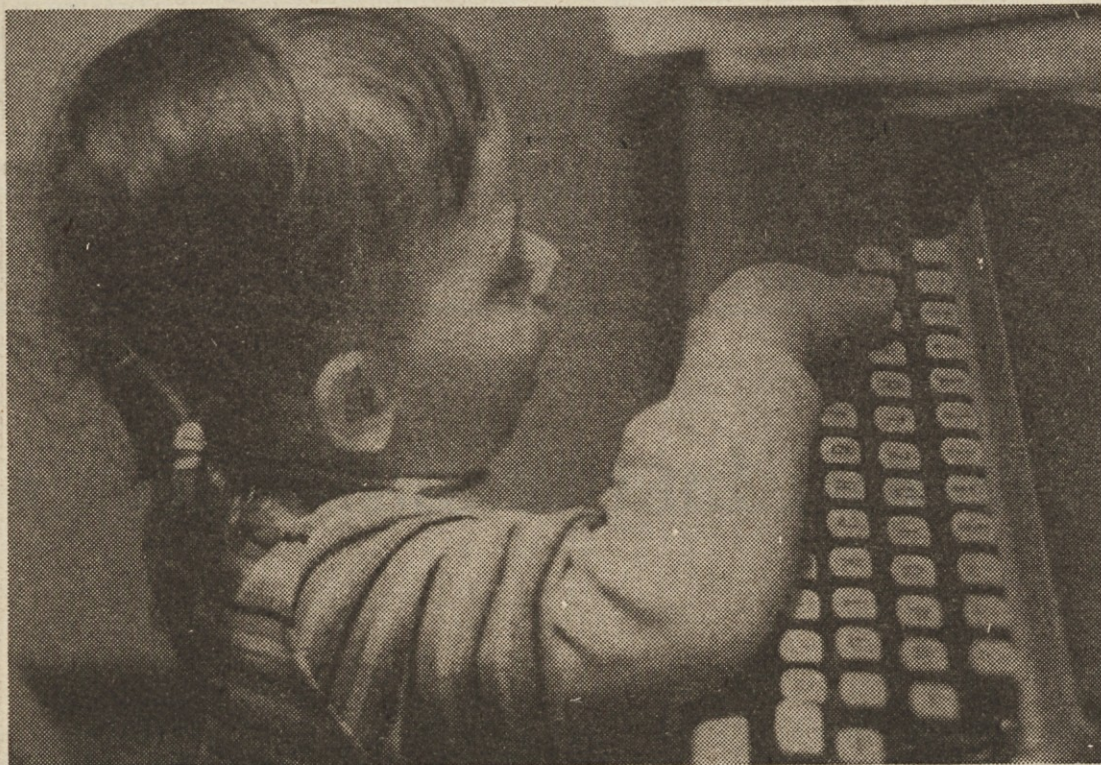
Mislim Nadarci, pisatelj in dolgoletni predsednik kluba književnikov v Kosovski Mitro-

vici, je na sprejemu za udeležence VIII. srečanja dejal tudi tole:

»Danes so v bližnji Trepči zaposleni pripadniki vseh naših narodnosti. Znali so najti skupni in kulturni jezik. Tudi vašemu srečanju želim ustvarjalnosti, razredne opredeljenosti in družbenega vrednotenja vaših del... Sestali smo se v Kosovski Mitrovici, da bi jo bolje spoznali in imeli radi. Dragi gostje, 122.000 prebivalcev naše občine vas pričakuje...«

Prireditve so v naslednjih dneh potekale po vseh večjih krajih Kosova. Madžari, Srbi, Albanci, Črnogorci, Slovenci, Rusini, Hrvatje, Muslimani, Makedonci, Slovaki in drugi so občanom in delovnim ljudem predstavili ustvarjalno moč besede in barvite narodne običaje svojih pokrajin. Hkrati so spoznali tudi lepote in kulturne vrednote Kosova, se spoznali med seboj in izmenjali izkušnje.

Bogomir Šefic

Učenost se začne pri črki A

Nastop folklorne skupine »Karavanke« iz Trziča v krajevni skupnosti Branko Šotra v Kosovski Mitrovici

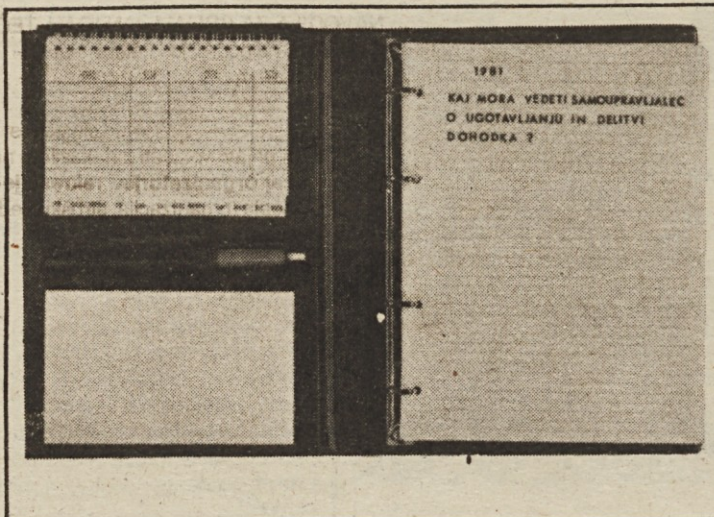
Rokovnik-priročnik za leto 1981!

Po posvetovanju s strokovnjaki smo pripravili koristen, uporaben, ličen rokovnik-priročnik '81.

V njem boste našli poleg preglednega osebnega telefonskega imenika še beležni blok ter obsežen linijski del za zapiske skozi vse leto, v ličnem temnodrem ovitku.

Kaj pa je tisto, za kar trdimo, da je boljše od podobnih artiklov?

Za slehernega nepogrešljiv, primerno ilustriran in grafično popoln ter s poljudno, razumljivo pisano besedo opremljen tekst za branje zaključnih računov. Ko ga preberete vam finančni podatki ne bodo predstavljali več uganke in se boste brez težav vključevali v razpravo o zaključnem računu v vaši delovni organizaciji.

Rokovnik-priročnik bo izšel v založbi vseh sindikalnih listov Jugoslavije.

Cena 110 din.

Naročila pošljite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4. Morebitne dodatne informacije dobite tudi po telefonu na št. 322-947, na vašo željo vas lahko obišče tudi naš predstavnik.

V Škofji Loki več kot polovica športnih vaditeljev obrnila hrbet množičnosti

Premalo izkoriščajo naravne štadione

O aktualnih nalogah na področju nadaljnjega razvoja telesne kulture v SR Sloveniji so tehtno spregovorili tudi v škofjeljski občini. Po posvetih, ki so potekali na občinskem sindikalnem svetu, v krajevnih skupnostih Žiri, Železniki, Log in Trata, je občinska konferenca SZDL pripravila sekcijo o tej tematiki.

Z udeležbo sklicatelj ni bil najbolj zadovoljen, saj se je zaključka javne razprave od 67 povabljenih delegatov iz družbenopolitičnih organizacij in skupnosti ter organizacij združenega dela udeležilo le petnajst telesnokulturnih in drugih delavcev.

Ker so bila v zaključku razprave potrjena stališča komisije za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Škofja Loka, bomo zaradi zelo široke problematike predstavili le-ta.

Člani komisije so ugotovili, da je bil po letu 1975 dosežen znaten napredek v razširitvi telesne kulture v občini, pa tudi delovni ljudje in občani so dojeli, da je rekreacija nujen sestavni del življenja. To dokazuje tudi stalno večanje števila društev, odborov, komisij za šport in rekreacijo ter vse več udeležencev v posameznih rekreativnih množičnih aktivnostih, TRIM ligah in tekmovanjih. V občini so pridobili tudi nekaj športnih objektov.

Ob teh uspehih pa so nanizali tudi nekaj kritičnih ugotovitev. Organizatorji premalo izkoriščajo naravne danosti. Tako so še vedno možnosti za planinstvo, za številnejše teke v naravi, za plavanje v sorazmeroma čistih vodah na območju škofjeljske občine...

Komisija za šport in rekreacijo OS ZSS Škofja Loka tudi ni zadovoljna z razvitostjo delegatskega sistema. Meni, da kljub

sedmemu letu uveljavljanja v telesnokulturnih okoljih ni zaživel, predvsem po krivdi uporabnikov.

Telesnokulturnim društvom in organizacijam so predlagali, naj pokličejo na odgovornost tiste delavce in občane, ki so šli na stroške TTKS in ZTKO na razne oblike izobraževanja za vaditelje in strokovne delavce v športu, pa s svojim delom ne vračajo tega zupanja in sredstev osnovnim

športnim okoljem. To pa je sorazmerno resen problem, saj dela le 35 - 40 odstotkov teh kadrov, kljub izrazitemu primanjkljaju športnih strokovnih in organizacijskih kadrov. OZD predlagajo, da bi resneje pristopile k izpeljavi dogovora, naj bi OZD z več kot tisoč delavci imele poklicnega referenta za šport in rekreacijo ter naj bi razpisali za taka dela in naloge tudi štipendije. Trenutno ima poklicnega referenta le Loška tovarna hladil-

nikov. Zato je razumljiva pobuda komisije za uvajanje poklicnih referentov po večjih delovnih organizacijah ali pa po posameznih panogah.

Člani komisije za šport in rekreacijo so zahtevali dolgoročno in realnejšo opredelitev do tekmovalnega športa. Menili so, da ni primerno razraščanje vrhunskega športa ob šibki množičnosti.

Stane Jesenovec

V Tolminu dosegli cilj - množičnost

Tekmoval vsak šesti delavec

V toliminski občini so že sklenili delavska športna srečanja za leto 1980, ki jih je organiziral občinski svet Zveze sindikatov Tolmin pod geslom »Srečanja za pokal samoupravljalca«. Uspehu ni oporekati, saj je na dobro organiziranih prireditvah sodelovalo več kot 1000 delavcev ali vsak šesti zaposleni v občini.

Predvsem v nekaterih organizacijah, to so Iskra AET, Gostol TOZD TS Tolmin, Elektro Tolmin in Bača Podbrdo, se že vidijo uspehi športnih animatorjev, ki jih je imenoval sindikat. Tako so te organizacije nastopale v vseh panogah, ki so bile na programu.

Delavci so za igre pokazali izjemno zanimanje, tako da so igre dosegle enega od osnovnih namenov - množičnost. Ko je svet

za življenjske in delovne razmere, šport in rekreacijo načrtoval športna srečanja, so menili, da bi bile igre enkratne. Pa vendar je izjemen odziv porok, da bodo ta delavska srečanja ostala tradicionalna. Te igre pa podpira tudi občinski svet ZS Tolmin. Pri organizaciji tekmovanja so sodelovali tudi klubi in športna društva s Tolminskega.

Moški so tekmovali v 12 panogah. V posameznih so ekipni zmagovalci: v namiznem tenisu Bača Podbrdo, v veslalomu TIK Kobarid, v smučarskem teku Bača, v streljanju Gostol, v keglanju Metalfleks, v odbojki Iskra VT Bovec, v šahu Gostol, v balinanju Iskra AET Tolmin, v košarki Gostol, v krosu AET, v atletiki AET in v nogometu Elektro Tolmin.

Pri ženskah pa so zmagovalci: v veslalomu AET, v smučarskih tekih SGP TOZD Tolmin, v streljanju SGG Tolmin, v namiznem tenisu AET, v kegljanju Metalfleks, v odbojki TIK, v krosu Šolski center Vojvodina in v atletiki TIK.

Med moškimi je skupni zmagovalec Iskra AET pred Gostolom in Bačo, pri ženskah pa je zmagala ekipa AET, druge so tekmovalke TIK in tretje tekmovalke Šolskega centra Vojvodina.

Prehodni pokal samoupravljalca bo leto dni krasil vitrino temeljne organizacije AET, ki ima najboljše športnike v letu 1980. Kako tudi ne, saj je nastopilo kar 60 članov kolektiva.

Vojko Hobič

»...Športniki morajo biti za zgled, kako se negujeta bratstvo in enotnost, kajti šport je univerzalen, zelo koristen in pomemben. Pa ne le v okviru kakšne večnacionalne dežele, kakršna je naša, pač pa tudi v mednarodnih okvirih...«

Tito v pogovoru z delegacijo ZTKOJ, junija 1971

Nogometna žoga ni samo nogomet

Na nogomet sva v pogovoru preskočila docela slučajno in nenamena: »Ne maram govoriti o njem,« je dejal prijatelj, »in tudi na tekme ne hodim več, ker imam čez vrh glave prekipčevanje s točkami in vso sprofesionalizirano umazanijo, ki sodi zraven.« S tem »nočem se pogovarjati« je vendar na svoj način zelo posebej pokazal, kako pri pogovorih o nogometu niti približno ne gre samo za šport (nekateri trde, da nogomet sploh ni več šport!), temveč za družbeno dogajanje, ki je globoko vsajeno v vsakdanje življenje in razmišljanje delavca, občana...

Pustimo ob strani ugibanja ali so bila in koliko je bilo prodanih tekem v zveznih ligah, kaj se bo izcimilo iz obljub zveznega kapetana Miljanica, da je med pogovorom z reprezentanti na Paliču zbral dokaze o podkupovanjih, kakšen odmev bo imela drastična poteza nogometnega pokrajinskega vodstva na Kosovu, ki je začelo z izključitvami iz lige...

Vse to — denimo mu »športno« — dogajanje, je kljub vsem prizadevanjem za popularizacijo in vesplošnemu rompopomu obrobne pomena. Delavca zanima nekaj bistveno bolj pomembnega, tistega, ki se ima za zagriženega navijača teh ali onih nogometnih barv in tistega, ki pravi, »nočem se pogovarjati o nogometu«. Gre preprosto za to, da vsi živimo v isti socialistični družbi, v kateri pravila vedenja, osnovni občutek za to, kaj je prav in kaj ni — in še bi lahko naštevali — morajo veljati za vse. Če jim je prav ali ne.

Nogometašem po vsem videzu tak pristop ni povsem pogodu. Točneje, tistim, ki imajo nogometne tokove in dogajanja v svojih rokah in se vedejo do nogometašev bolj kot do sredstva za pridobivanje materialnih koristi in družbenega ugleda. Videti je, da so ti cilji tako mamljivi, da so zanje pripravljeni tudi podkupovati in goljufati — če je treba.

In potem se človek vpraša, tisti, ki je zagret za nogomet in tisti, ki se noče o njem pogovarjati: kako nekateri vozijo slalom mimo pravil in kdo ter kje so tisti, ki bi takšne »igralce« morali kaznovati. To pa je že vprašanje, ki daleč presega zgolj nogometne okvire.

Tig

ZVEZA SINDIKATOV SLOVENIJE REPUBLIŠKI SVET

Center za družbeno izobraževanje

DRUŠTVO ORGANIZATORJEV ŠPORTNE REKREACIJE SLOVENIJE

ŠOLSKEGA ZAVODA ZA TELESNO VZGOJO LJUBLJANA

RAZPIS

TEČAJEV ZA ORGANIZATORJE ŠPORTNE REKREACIJE V ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA

Center RS ZSS in RK ZSMS za družbeno izobraževanje, društvo organizatorjev športne rekreacije, šolski center za telesno vzgojo v Ljubljani, razpisujejo tečaj za organizatorje športne rekreacije v organizacijah združenega dela v letu 1980.

Desetdnevni tečaj bo v Poreču 26. 9. do 5. 10. 1980. Predlagan učni načrt in program z zaključnim izpitom je pogoj za pridobitev diplome VŠTK, ki jo dobi organizator športne rekreacije.

Del programa (zimskie aktivnosti - 16 ur) opravijo tečajniki ob koncu leta oziroma na začetku zimске sezone 1980/81.

ORGANIZATORJI REKREACIJE V DELOVNI ORGANIZACIJI bodo na tečajih spremljali in obravnavali tematiko, ki jo bodo potrebovali ob zaključnem izpitu.

POGOJI ZA SPREJEM V TEČAJ

Kandidati morajo biti starejši od 18 let, zdravi in primerno telesno sposobni, ki imajo voljo, smisel in sposobnost za organiziranje, vodenje in izvajanje športno-rekreativnih dejavnosti delavcev. Zaželeno je, da za tečaj prijavi čimveč žensk, posebno še iz kolektivov, kjer delajo pretežno ženske.

Pri izbiri kandidatov priporočamo, da izberete predvsem: — delavce, ki že aktivno delajo ali sodelujejo na tem področju, a nimajo zadostne strokovne in organizacijske usposobljenosti,

— člane izvršnih odborov OO ali konferenc sindikata, ki skrbijo ali nameravajo skrbeti za oddih in rekreacijo delavcev, — člane komisij za oddih in rekreacijo v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, pri občinskih svetih ZSS, občinskih odborih sindikatov, — delavce-aktivne športnike, ki bi bili pripravljeni sodelovati v organiziranju in vodenju rekreacije delavcev.

NAVODILA ZA PRIJAVLJANJE NA TEČAJ

Tečajniki bodo stanovali v hotelu ALBATROS na področju »Zelene lagune« v neposredni bližini rekreacijskih površin. Z upravo hotela je dosežen sporazum o znižanem pavšalnem znesku vseh stroškov bivanja ves čas tečaja, ki znaša 2.320 din. V to vsoto so vštet vsi penzion (nočitev v dvoposteljnih sobah in trije obroki hrane), koriščenje vseh s programom tečaja predvidenih objektov, naprav in rekvizitov ter medicinski test o psihofizičnih sposobnostih tečajnika. Vsoto 2.320 din je dolžan prijavitelj ob pisni prijavi vplačati z nakazilom na žiro račun »Plave lagune« Poreč, št. 33730-601-1653, pri SDK Poreč, št. 1653. Tečajniki lahko to vsoto plačajo tudi osebno ob prihodu v hotel. Vse ostale stroške tečaja (organizacija, stroški predavateljev, prikazi filmov, učbeniki, literatura, skripta itd.) zagotavljajo organizatorji tečaja.

Prijavitelj je dolžan dostaviti izpolnjeno prijavnico (glej prilogo) za vsakega kandidata posebej, in sicer najkasneje do 10. septembra 1980.

Vse prijavnice pošljite na naslov: Center RS ZSS za družbeno izobraževanje, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4. Tečajniki se morajo javiti vodstvu tečaja v recepcijo hotela ALBATROS 26. 9. 1980 najpozneje do 17. ure.

Povratek iz Poreča je predviden zadnjega dne tečaja popoldne. Tečajniki, ki potujejo skozi Ljubljano, imajo na voljo do Poreča iz Ljubljane več avtobusov, od avtobusne postaje v Poreču pa do hotela je na voljo lokalni avtobus »Lagune«. Vsak tečajnik je dolžan prinesiti s seboj ustrezno športno opremo: copate, hlače in majico, kopalke, trenerke itd., priporočamo pa tudi rezervno opremo.

Vsem prijavljenim tečajnikom bo organizator poslal pismena vabila in navodila pred prihodom na tečaj.

Potrebne informacije glede tečaja dobite po telefonu: (061) 310-033, interna 203 ali 319 ali (061) 322-973.

CENTRU ZA DRUŽBENO IZOBRAŽEVANJE RS ZSS Dalmatinova 4 61000 LJUBLJANA

ROK PRIJAV: 10. 9. 1980

PRIJAVNICA za tečaj za organizatorje rekreacije v delovnih organizacijah

Prijavitelj (TOZD, OZD, OOS, TKS):

Naslov prijavitelja: tel.

Za tečaj v Poreču od 26. 9. do 5. 10. 1980 prijavljamo kandidata:

Priimek in ime (čitljivo!):

rojen(a): 19... osnovni poklic:

sedanje delovno mesto:

Točen naslov kandidata (kraj s pošto številko):

..... ulica: tel.:

Stroške v znesku 2.320.— din (po razpisu tečaja) smo nakazali na žiro račun PLAVE LAGUNE Poreč, dne: 1980, (potrdilo — kopijo — prinese kandidat s seboj), oziroma bo vplačal kandidat sam v gotovini ob prihodu v hotel ALBATROS ali z veljavno naročilnico (ustrezno podčrtati!).

Prijavljenemu kandidatu smo zagotovili plačani izredni dopust za ves čas bivanja na tečaju, zato se bo javil vodstvu tečaja v Poreču (hotel ALBATROS) dne 26. 9. 1980 najpozneje do 17. ure. Prijavljeni kandidat izpolnjuje vse pogoje po razpisu tečaja. Ostale pripombe in želje:

V dne 1980

Podpis kandidata: Podpis prijavitelja:

(M. P.)

Petinštirideset let po sedmem kongresu Komunistične internacionale

Delavski razred napove vojno fašizmu

Sedmi kongres Komunistične internacionale (kratko Kominterne), bil je v Moskvi med 25. julijem in 20. avgustom 1935. leta, je po svoji vsebini in opredelitvi nalog komunističnih partij v naslednjem obdobju pomenil vojno napoved delavskega razreda fašizmu. Mednarodno komunistično gibanje se je takrat že ovedlo po dobesednem presenečenju, ki ga je povzročila brutalna agresivnost in neverjetna učinkovitost fašističnega sistema nasilja in zaslepljujoče demagogije. Otrsla se je tudi lastne, skorajda sektaške ozkosti in zagledanosti v svoje izključno revolucionarno poslanstvo. Prav na sedmem kongresu Kominterne (bil je to njen zadnji shod, kajti 1943. leta jo je J. V. Stalin, pravzaprav svojevoljno razpuštil, čeprav je za takšen sklep pristojen je kongres) je nezdružno prodrlo spoznanje, da delavski razred lahko uresniči svojo revolucionarno vlogo, ki mu jo je namenila dialektična zakonitost

zreda ter njegovega revolucionarnega jedra — komunistične organizacije, so narekivale splošne zakonitosti družbenega razvoja in njegove posebnosti v času globokih družbenih nasprotij po kompromisno in hkrati nasilno končanem razpletu prve svetovne — imperialistične — vojne.

Ta burni čas je sprva oblikoval proces silne razgibanosti in zrevolucioniranosti (pogojno rečeno) spodnjih, vendar najbolj množičnih družbenih plasti. Proces, ki je nevarno razmajal temelje kapitalističnega, na razredni razcepljenosti in izkoriščanju temelječega družbenega ustroja, je nujno izzval obrambno reakcijo sistema. Ta je pri lastni obrambi vpregel svoj najmočnejši vzvod — velikanski kapital — v mračnijaški fašizem, ki je prav svojstven in najbolj tragičen rezultat razvnanega časa, polnega dilem, nerazrešenih nasprotij in nepotešenih socialnih in narodnih hotenj.

neaju, francoskemu pisatelju, utemeljitelju neznanstvene konservativne teorije o vzvišenosti nordijske rase (esej »O neenakosti človeka«), ali celo k zagrenjenemu filozofu Friedrichu W. Nietzscheju, zagovorniku ideje o nadčloveku (Übermensch) na pogled nedožne, a v fašističnih spekulacijah nadvse nevarne. Tako je fašistično ideološko-politično gibanje merilo na obliko vladavine, ki je »vzvišenemu cilju« posvečala vsa sredstva. Zato je bilo mikaven zaveznik za kapital, ki se je hotel obdržati na oblasti z vsemi sredstvi. Zveza te mračnijaške miselnosti z mogočnim finančnim kapitalom je postala eno najbolj nevarnih orožij v boju zoper mir, svobodo, enakost in napredek. Ko je fašizem spoznal svojo vlogo v zaostrenem razrednem boju, je osupljivo hitro sprostil vse svoje reakcionarne nagone in se sam začel povzpeti na oblast. Pri tem se je jel še trdneje povezovati s svojo dožiljo, s kapitalom, in

»manjredni« narod s fašizmom zgodaj soočili. Najprej z italijanskim, kmalu pa tudi z nemškim, ki je imel strastne privržence v Avstriji. Bohotil se je na naši zahodni, severni in celo vzhodni (Horyjeva diktatura na Madžarskem) meji. V posebni obliki pa je uspeval tudi v domovini po uvedbi diktature kralja Aleksandra leta 1929. Občutili smo njegovo protidelavsko (razredno) in šovinistično (protislovensko, übermenschevsko) bistvo. Zato sta nam bila proti fašistična ideja in boj toliko bližja in oprijemljivejša. Ne moremo zanikati, da ga je iz zavestnega spoznanja zavračal vsak narodno in demokratično zaveden Slovenec, vendar so teži boja proti njemu nosili komunisti, ki so se pred usmeritvijo Kominterne na sedmem kongresu pozivali na ljudskofrontni antifašistični boj in vztrajali na utrjevanju enotnosti delavskega razreda in njegovi tesni povezanosti z vsemi narodno in socialno zatiranimi in

KRONOLOŠKI PREGLED

21. julij 1919

V Murški Soboti je bil ljudski shod, na katerem so govorili komunistični voditelji iz Jugoslavije in Madžarske. Na njem so ustanovili Ugarsko slovensko socialističko komunističko grupo, kmalu zatem pa tudi Društvo mladih komunističnih delavcev.

21. — 28. julij 1948

V Beogradu je bil Peti kongres KPJ, na katerem je 2344 delegatov zastopalo okoli petsto tisoč članov in kandidatov KPJ. Poleg političnega poročila, ki ga je podal generalni sekretar J. B. Titó, so z referati nastopili še E. Kardelj, B. Kidrič, M. Pijade. Kongres je razen programskih in statutarnih dokumentov sprejel tudi resolucijo, s katero je bila cen-

rodno delitev dela. Zato je gospodarsko reformo spremljala tudi monetarna (sprememba valute). Po svojem obsegu in globini je gospodarska reforma prerasla v globoko družbeno reformo.

25. julij — 20. avgust 1935

V Moskvi je bil sedmi kongres Kominterne. Na njem je končno prevladalo spoznanje o fašistični nevarnosti in nujnost organiziranega ter enotnega nastopa delavstva in vseh drugih demokratičnih sil zoper fašizem. Za takšno usmeritev komunistične internacionale ima največ zasluga veliki bolgarski komunist Georgij Dimitrov. Kongres je sklenil, da je potrebno po vseh deželah za boj proti fašizmu organizirati enotne ljudske fronte.

Člani predsedstva VII. kongresa Kominterne: Georgi Dimitrov, Maurice Thorez in Vilhelm Pick.

družbenega razvoja, le notranje enoten in obrnjen k vsem — kakorkoli zatiranim in izkoriščanim množicam, ki so že same po sebi silile naprej, v spremembe, tudi po revolucionarni, »nasilni« poti. Ta vseljudska demokratična zveza, izhajajoča iz obrambe svobode in miru, ki je težila k demokraciji in napredku, pravzaprav poseblja idejo ljudske fronte, ki je temeljno sporočilo omenjenega kongresa.

Idejo in prakso ljudske fronte, kakor tudi vlogo delavskega ra-

fašizem je ideološko rasel iz spodbujanja in razpihanja življenjskih in narodnostnih, verskih in drugih predsodkov; ki jih je dvigal na stopnjo novih »resnic in zakonitosti« (rasizem, antisemitizem, šovinizem, kult narodnega voditelja in avtoritete, popolno podrejanje, agresivnost in nasilje, sebičnost, itd). Po dokaze za njih je posegal k Houstonu S. Chamberlainu, nemškemu filozofu in rasistu, ki je izrazilo poudarjal pomen germanstva v zgodovinskem razvoju, k Josephu A. C. de Gobi-

družno z njim rušiti že tako okrnjeni demokratični ustroj meščanske družbe ter z vsemi sredstvi, zlasti pa s socialno demagogijo in narodnim zaslepljevanjem, osamljati najbolj napredne sile in gibanja, da bi jih tako lažje uničil.

V tem objektivnem položaju je bil najsilovitejši udarec namenjen delavskemu razredu, ali še točneje: komunističnim partijam oziroma »bolševizmu«. Vendar je pod to parolo fašizem obračunal z vsakovrstnimi nasprotniki.

Fašistični naval je bil tako nenaden in hkrati tako brutalen, da so si fašisti zagotovili osupljiv naskok. Resno najdelavski razred ni bil pripravljen. Hkrati ga je vse predolgo podcenjeval — celo v lastnih domovinah (zlasti v Nemčiji). V Italiji, kjer se je kmalu (1920) povzpel na oblast in razodel svoje prave namene, se je delavstvo prej (a žal prepozno) ovedlo kot na primer v Nemčiji (nacisti so prišli na oblast leta 1933). Izven dvoma je — neupošteva je metode, ki se jih je posluževal — da je fašizem tako učinkovito »prodiral« tudi zaradi neenotnosti v delavskih vrstah, ki je bila odraz nasprotij med socialdemokrati oziroma socialisti in komunisti. Hkrati so ga podpirali številni buržoazni režimi, da bi z njegovo pomočjo reševali notranja nasprotja.

Slovenci smo se kot narod proletarec in seveda hkrati kot

Zgradba Doma sindikatov v Moskvi, kjer je bil od 25. julija do 21. avgusta zasedal VII. svetovni kongres Kominterne (fotografija iz leta 1935).

ogroženimi silami slovenskega naroda. Spoznanja, ki so rasla iz praktičnih izkušenj in razmer, so odsevala že na splitskem plenumu CK KPJ (9. in 10. junija 1935), kjer je bil sprejet sklep o ustanavljanju ljudske fronte za boj proti fašizmu.

Naša Partija je zaradi teh izkušenj z vsó zavzetostjo uresničevala tudi usmeritev sedmega kongresa Kominterne, ki se kaže v preseganju (sektaške) ozkosti, v odpiranju k množicam in povezanju v ljudsko fronto za neizprosno protifašistični boj, pa tudi v negaciji škodljivega vpliva »ruskega faktorja« v Kominterni zaradi poudarjanja samostojnosti partij in njihovih vodstev. Za slovenske komuniste oziroma za KP Slovenije to še toliko bolj velja prav zaradi tako izpostavljenega položaja, kar seveda najbolj zgovorno potrjuje sicer zapletena, a nadvse uspešna pot razvoja in utrjevanja ljudske fronte, ki je bila kronana z zgodovinsko vlogo Osvobodilne fronte slovenskega naroda med narodnoosvobodilnim bojem.

M. I.

tralnemu komiteju izražena enotna podpora v odnosu na skonstruirane obtožbe Informbiroja. Za generalnega sekretarja KPJ je bil vnovič izbran Tito.

22. julij 1919

Širjenje revolucionarnih in bolševičskih idej je našlo odmev tudi med vojaki. Tako je prišlo do upora štirih slovenskih polkov v Mariboru, vendar je bil kljub zvezam z drugimi garnizijami, kjer so prav tako snovali upore, hitro in brutalno zatrt, uporniški voditelji pa zaradi bolševizma obsojeni na smrt.

24. julij 1965

Zvezni in gospodarski zbor skupščine SFRJ sta sprejela okoli trideset zakonskih predpisov in odlokov, s katerimi se je začelo praktično izvajanje gospodarske reforme, katere glavni cilji so bili pospešitev proizvodnje, ustalitev tržišča, dinarja in plačilne bilance, modernizacija načina proizvodnje in tesnejša ter enakovrednejša vključitev Jugoslavije v medna-

26. julij 1930

»Rdeča zastava« (Die Rote Fahne), glasilo KP Avstrije, je objavila odprto pismo KP Jugoslavije ob deseti obletnici koroškega plebiscita. Med drugim je v njem pozvala koroške Slovence v boj za zrušenje kapitalističnih vlad v Avstriji in Jugoslaviji ter se zavzela za pravico do samoodločbe za ves slovenski narod.

27. julij 1940

Delavsko prosvetno društvo Enakost na Jesenicah je bilo razpuščeno zaradi odločnih protestov proti konfiriranju (kaznovanju z omejitvijo bivanja na določen kraj) komunistov in protifašistov v zloglasno Bilečo.

27. julij 1941

Z organiziranimi oboroženimi akcijami hrvaških in bosanskohercegovskih partizanov (prvi so osvobodili Srb, drugi Drvar) se je začela vstaja na Hrvaškem in v Bosni in Hercegovini.

DE

PRAVKAR IZŠLO!

Založba DE — zbirka Družbenopolitično usposabljanje

Na pobudo odbora sindikatov Slovenije za mednarodno dejavnost je v založbi DE v zbirki DPU izšla brošura

Deklaracija o razvoju

(Deklaracija, ki je bila sprejeta na svetovni sindikalni konferenci v Beogradu)

z daljšim predgovorom (sindikati po svetu danes), ki ga je napisal Vlahko Krivokapič, glavni urednik Komunistične internacionale.

Svet ZSS, posebej pa Odbor sindikatov Slovenije za mednarodno dejavnost, poziva vse občinske svete ZSS in vse osnovne organizacije ZSS, da naročijo brošuro ter da proučijo deklaracijo. Brošura je pomembno informativno in študijsko gradivo.

Brošuro lahko po ceni 20, din za izvod naročite na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

Ob prazniku pripadnikov rodu ABK obrambe

Strupeni plini niso »strup« za usposobljene vojake

Jokal sem! Toliko solz kot tisto uro nisem pretočil že odkar pomnim. Najprej rahel sladkobni okus v ustih in potem žerjavica v očeh. Postalo je nezno. Dimu, ki se je valil po pobočju in ki je bil temu vzrok, ni bilo moč ubežati.

Bojni plini!

Sovražnik, ki je prodiral po zahodnem pobočju, je naletel na silovit odpor naših branilcev. Ker ni mogel dalje, je uporabil plinske bombe in prekril obrambne položaje z zaveso strupenih plinov. Seveda tudi nas, ki smo vajo opazovali. Res je bil plin, ki so ga uporabili za vajo, najbolj nedolžen solzivec, vseeno pa priznam, da sem tisti čas zavidal vojakom za njihove plinske maske, čeprav vsi vemo, da to ni najprijetnejši del vojaške opreme.

Učinkovit odpor naših ni prenehal. Posamezno so se vojaki umikali na rezervne položaje, kjer so s sredstvi, ki jih ima vsak pri sebi, dekontaminirali in odstranili z nepokritih delov kože ostanke strupenih snovi. Potem pa so se vrnili na položaj, ki so ga imeli prej. Le težje prizadete so odpeljali v zaledje.

Sledili smo torej vaji pripadnikov rodu atomsko biološko kemične obrambe enote Velizara Rabrenovića.

Ta rod naše vojske je prav gotovo eden najmlajših, saj smo ga ustanovili 20. julija pred petintridesetimi leti. Takrat — leta 1945 — so se formirale posamezne enote protikemične zaščite v naši armadi, ki pa so bile na začetku kadrovsko in materialno nepopolne. Šele z ustanovitvijo prve oficirske šole smo leta 1949. dobili že prve dobro usposobljene starešine enot protikemične zaščite.

Nova odkritja in razvoj atomskega, kemičnega in biološkega orožja je terjal, da se je služba protikemične zaščite leta 1955. preoblikovala v službo ABK obrambe, tri leta kasneje pa v rod vojske, s tem, da so dobili tudi nalogo zaščite prebivalstva in ozemlja. Enote rodu ABKO so se zato tako organizirale, da lahko uspešno delujejo v vseh strukturah oboroženih sil in tudi v enotah splošne ljudske obrambe.

Obramba pred atomskim, kemičnim in biološkim orožjem je

še posebej, če je prizadet širši teritorij, težka in zahtevna naloga, kjer velja predvsem znanje in pripravljenost.

Naši možni agresorji imajo na voljo znatne količine tovrstnega orožja, s katerim bi nam lahko prizadeli težke izgube ljudi in občutno materialno škodo. Lahko razrušijo objekte, zastrupijo velike površine in povzročijo požare, ki bi lahko močno ovirali naše obrambne naloge in aktivnost prebivalcev na ogroženih področjih. Prav te široke možne nevarnosti pa še posebej obvezujejo pripadnike enot ABKO naših oboroženih sil k vestnemu opravljanju svojih nalog.

Da so ti vojaki dobro pripravljeni, dokazujejo ocenjevanja moralno politične pripravljenosti, stopnje usposobljenosti, discipline in borbene pripravljenosti v celoti. Ocene so namreč naravnost razveseljive. Med najboljšimi je prav enota, katere vajo smo gledali.

»To je za nas pohvala,« so dejali, »vendar tudi če je stanje odlično, za nas ni nikdar tako

dobro, da ne bi bilo lahko še boljše.«

Vaja se pravzaprav še ni končala. Na položaj branilcev je prišla posebna patrola, ki je z napravama ugotovila vrsto bojnega strupa, smer vetra, zasičenost zraka in tal ter še vrsto drugih podatkov. Najosnovnejše so ugotovili kar takoj, ostale vzorce pa so poslali v zaledje v poseben prenosni izredno uporaben laboratorij.

V zaledju je delovala tudi posebna enota za dekontaminacijo orožja, obleke in ljudi. Tja so pripeljali močnejše zastrupljene vojake iz prvih linij. S posebnimi kemičnimi sredstvi so »oprali« najprej orožje, potem obleko in nazadnje v posebnem šotoru — kopalnici še vojake. »Kopalci« so bili lahko še posebej zadovoljni, ker je bila voda iz cisterne topla.

Velizar Rabrenović, ki nas je spremljal, je ob koncu vaje ponosno povedal, da so vsa sredstva, ki jih potrebuje ABKO, 99-odstotno izdelek naše domače industrije.

Foto in tekst: Andrej Agnič

Nagradna križanka št. 24

Rešitve pošljite do 6. avgusta 1980 na naslov: TOZD DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 24. Nagrade so 300, 200 in 150 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 22

EERO SAARINEN, TRILER, VLADIMIR NAZOR, INTIMA, TEMERIN, TROTILO, AMIN, AKANT, SKAFANDER, LT, NT, SALAMA, AR, ALINEA, ARVE, ENI, GIS, ENA, ZIB, SAAR, DUAL, KAPOR, IKO OTRIN, ISTOST, ONI, JADRO, ZONA, VIROLOG, ARION, AVIZO, OKARINA

Izrečani reševalci nagradne križanke št. 22:

1. nagrada 300 din: Angela Nagode, Na jami 5, 61000 Ljubljana; 2. nagrada 200 din: Vilma Ozebek, Tržaška 49, 66230 Postojna; 3. nagrada 150 din: Zožija Černe, Vodnikova 122, 61000 Ljubljana.

Nagrade bomo poslali po pošti.

DE	SMUČARSKI OBJEKT	SONČNICI SORODNA JUZNOAM RASTLINA	VRSTA AMINO-KISLINE	ORJAŠKI TROPSKI KUŠČAR	GROBO DOMACE SUKNO	SESTAVIL R N	NEMSKI VE-LE INDU-STRIALEC	STAR FR FILMSKI IGRALEC (JEAN)	FR IGRA S KARTAMI	TITAN	VEKANJE	UGAN-KARSTVO	DE	LEOPARDU PODOBNE DIVJE MAČ-KE V JUŽ AMERIKI	LUČAJ	MESTO V ZDA V NEBRASKI	
IGRA NA SREČO						REYMONTOV ROMAN PESTNER							REKA V AFRIKI NOVA GVINEJA				
SODELOVANJE Z OKUPATORIJEM										KIRURŠKA STRGALKA JADRNICNA S TRIKOT JADROM							
DRUGO IME ZA KITAJSKO					SOD. LIMETN SMER IT MESTO V ABRUZZIH						ŠPANSKI PESNIK IN PISEC (ENRICO)				ALKOH. PI-JACA VRSTA APERITIVA		
MESTO V ZAHODNI ROMUNIJI						VRSTA PECIVA KOLISA					KIT. VODJA (ICE TUNG) ŽERJAVICA				ANGLOAM. PLOŠC MERA		
TEKSTILNA SUROVINA				TONI BOLE OZEK KOS BLAGA			PODCAST-NIK V NEK ARMADAH PESNIK OGEN								MEZZO-SOPRANIST-KA (ANITA) VRBA ENOVALEN-TNI RADI-KAL		
NIKO MATUL		LESEN NOSILEC PEROCI						ZMIKAVT KRAOLJIVEC BARVA IGRALNIH KART					NAZIV PRITOK GANGESA V INDIJI			SLAVKO NEMEC RANER	
STARO IME ZA PIRE-NEJSKI POLOTOK								UGRABITELJ LEPE HE-LENE (MITI) ZAJEČAR					LETNI PO-SEK GOZDA NIKO GRA-FENAUER			LJUDSKA PRITR-ČILNICA	
IZ RUTE ZA-VEZANA PO-POTNA TORBA							KRAJ BLI-ZU MENGSA										
RIZEVO ZGANJE							NAPAD NASKOK										ROMAN ZALO-ONCEV GOLON

Ob 80-letnici Papirniškega pihalnega orkestra Vevče

Gallusova plaketa za kvaliteto in tradicijo

Ko se je na prelomu stoletij vevška delavstvo začelo osveščati in kasneje povezovati v politične in strokovne organizacije, so napredni papirničarji že imeli svoje »Socialnodemokrasko društvo papirniških delavcev«, novembra 1899 pa tudi že dvanajst instrumentov za svojo godbo na pihala. Na ustanovnem zboru so se namreč domenili in zapisali v program, da jo morajo imeti, ker da na ta način ne bodo popestrili le svojih prireditvev in nastopov, pač pa krepili tudi ugled in množičnost svojega društva. To se je kmalu zgodilo. Vzoredno s članstvom v društvu je rasla tudi godba. Po desetletnem strmem vzponu pa so nato počili težki časi. Nezadostna denarna pomoč in majhna skrb socialdemokraskih voditeljev za godbo sta jo prisilila, da se je začela udinjati pri raznih organizacijah — od katoliškega prosvetnega društva do tedanjega Orla. Šele po letu 1932 je godba spet našla svojo pravo pot. Delavski in revolucionarni duh je zavel med vrstami pihalcev in bobnarjev. To so še posebej dobro dokazali v letih pred drugo svetovno vojno, ko je ni bilo delavske manifestacije, na kateri ne bi zaigrali.

Tudi ob prihodu okupatorja so bili člani vevške godbe enotni, napredni in moralno močni. Vpricho okupatorjevih vojakov, ki so tedaj bedeli nad vsako njihovo vajo, so organizirali politične pogovore in propagando. Marca 1942. leta pa so odnehali. »Čas, ki ga preživljamo, je težak in ni v skladu z delovanjem godbe,« jim je na zadnji vaji govoril predsednik Feliks Svetek. »Ko se bodo umaknili okupatorjevi vojaki, bomo spet zaigrali. Če se pa ne bodo, tudi godbe nočem več poslušati.« Za slovo je godba intonirala koračnico »Slovenec, Srb, Hrvat«, skupina navzočih italijanskih vojakov je ploskala, godbenikom pa so stople solze v oči. Tako je v Vevčah nastopil kulturni molk. Vendar ne za dolgo. Že poleti je OF organizirala prevoz instrumentov in notnega materiala v partizane. Z njimi je šlo tudi 11 godbenikov, od katerih se jih šest ni več vrnilo.

Že kar v maju 1945 je Svetek ponovno sklical godbenike skupaj in znova so organizirali godbo, ki prav ob 80-letnici zanje svoje največje uspehe.

Pisana struktura, dobra »štimmunga«

»Snažilke ravno ni med nami, čeprav imamo tudi enega dekleta,« je predvodnik Viktor Kresnik odgovoril na vprašanje, če pri Papirniškem pihalnem orkestru igrajo ljudje vseh slojev — od vrha do dna. »Je pa precej takih z visoko izobrazbo, cel kup tehnikov, veliko je pa tudi študentov in dijakov. In celo osmošolcev. Struktura je zares pisana, »štimmunga« pa kljub temu zelo dobra. Saj, kdaj pa kdaj se najde kakšen, ki ne trobi ravno v isti rog. A zaradi tega ni težav. Homogena skupina smo in nas kakšna malenkost zatorej ne vrže s tira.« Pogleda okoli sebe, kjer sedijo še drugi naši sogovorniki — Janez Jager, Igor Dajčman in Aleš Babnik — potem pa reče: »Naj se sliši še tako bogokletno, ampak pri nas je samoupravljanje le delno. Dogovorimo se samo za skupni program. Ko pa enkrat sedemo za note, je sa-

moupravljanja konec. Odtlej je slišati le komande...«

Po dvakrat na teden se ob večerih zberejo na vajah v svoje Godbenem domu, nasproti vhoda v vevško »Papirnico«, pred nastopi pa se dobijo še za kakšni dve urci več. Povprečno po 30 jih pride, povedo, čeprav jih je sicer na spisku — 57. »Ja, nekaj jih je pri vojaki, poslovni moške so šestkrat službeno odsotni, učencev ni, če se jim v šoli slabo godi... Študij posameznih skladb se tako seveda zavleče. Ampak to je tipično za amaterizem! Vsakdo izmed nas je kot tipka na klavirju. Če ga ni, ni pravega glasu. Tudi škrbast človek težko zveči, najsi bo hrana še tako dobra. A to je tipični problem amaterizma...«

Kljub temu so izvrstno pripravili svoj koncert ob 80-letnici godbe in se nabitno polni dvorani (»še na hodniku so stali!) v vevškem kulturnem domu predstavili s petimi tristavčnimi skladbami, od katerih so bile nekatere izvedene prvič v Jugoslaviji; Adamičev, ki jo je napisal prav zanje, pa so celo krstili. »To je za godbenike, nenavajene tolikšne zahtevnosti, zelo težka stvar,« strokovno razložijo.

milijon je treba zanj odšteti dnevno...!«

Ko smo že bili pri denarju, so nam povedali, da so imeli lani na voljo okoli 500.000 dinarjev; nekaj so jih dobili v obliki dotacij, več del pa sami prislužili. »Zapravili« jih niso težko. Če sedaj, ko vemo, koliko odštevajo za avtobus, samo pomislimo, da so imeli kar 71 nastopov, jim gre verjeti. Vrh vsega so imeli v glasbeni šoli 20 svojih ljudi, za katere bodo morale odšteti (beri: bi že morali) 50.000 dinarjev. Potem so tu še nakup in popravila instrumentov in... In tako smo imeli na dan slavnostnega koncerta v blagajni borih 500 jurjev!«

Od vevške »Papirnice«, ki je 1963. leta prevzela pokroviteljstvo nad orkestrom, so dobili Godbeni dom, veliko večino novih instrumentov, 1974. leta pa tudi lične uniforme v obliki starih ljubljanskih noš. Zato od »Papirnice« težko zahtevajo še kaj več, kot dobijo. Letos bodo menda 30.000 dinarjev. Drugi finančni vir jim predstavlja občinska zveza kulturnih organizacij Moste-Polje. Lani jim je dala 100.000, za letos pa so dobili zaenkrat le akontacijo v višini

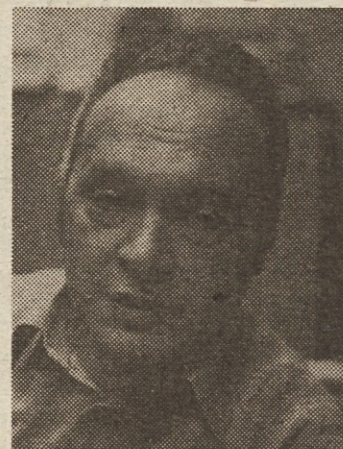
40.000 dinarjev. Večjega zneska si tudi ne obetajo, ker je to doko- rolo precej pevskih zborov, ltkovnih skupin...

»Morali bi torej spet »non-stop« nastopati, da bi si prislužili še kakšen dinar za nemoteno delovanje. Ampak tako ne gre. Kvaliteta zaradi tega preveč trpi. Lani smo bili 71-krat na cesti. Saj je dobro, da se predstavljamo javnosti. Ampak kar je preveč, je pa preveč! Naj pri tem povem, da se mesto Ljubljana do nas obnaša tako, kot da bi bili še vedno godba vevškega značaja. Pa sami vedo, da temu že dolgo ni tako. Saj nas vendar vabijo na vsako reč, ki naj bi bila videti bolj »nobel«, se jezi Kresnik, drugi pa to s kimanjem odločno potrjujejo.

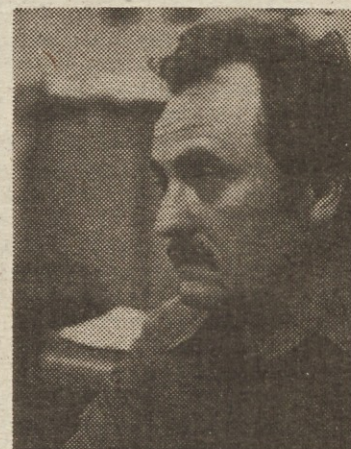
Prejeli so tudi Titovo odlikovanje

»Ni pa glavni problem v denarju, pač pa v pomanjkanju ljudi,« nadaljuje Viktor Kresnik in duhovito doda. »Nihče ne more za noben denar kupiti takih oslov, kot smo mi, ki po tri dni na teden tičimo tu. Poglejte: tisti, ki

Kultura slovenskega človeka je bila dolga desetletja zožena na anonimnost ljudske tvornosti, povezane z družbeno nerazvitostjo in zadrževane z okovi duhovne nesvobode. Pa vendar se je z vsemi perspektivami prebujajočega se delovnega človeka začela širiti — ustvarjalno in poustvarjalno. Tudi v Vevčah pri Ljubljani. Osveščeni proletariati se je ob ohrabrujočem spoznanju, da je glasba pravica vseh narodov in glasnica tako narodnih kot mednarodnih prizadevanj, čutil močnejšega in lažje je strnil svoje vrste. In prav glasba je bila tista, ki mu je zvesto stala ob strani v še tako hudih zgodovinskih preizkušnjah. Letos slavi Papirniški pihalni orkester pod vodstvom Jožeta Hriberškega 80-letnico delovanja. To je doba, ki pomeni življenje, zbir dogodkov, vsakdanjih problemov in naporov, usmerjenih v določen cilj. Če pa ta čas prenesemo v ustvarjalno delo vevške godbe, dobimo vsebino in prizadevanja, ki so družbeno usmerjena ob neprestanem napredku.

Jože Hriberšek

Viktor Kresnik

se je lani vsaj 80-odstotno udeležil vaj in nastopil, je »izgubil« povprečno 450 ur. Kar sešteje: 80 vaj in 71 nastopov. Domala vsak drugi dan smo bili zdoma.

Prav ljubezen do glasbe in dobra »štimmunga« med godbeniki sta Vevčanom omogočili, da so se v 70 letih prebili v sam vrh najkvalitetnejših pihalnih orkestrorv v Sloveniji. Enkrat so prejeli srebrno, 1973. in 1977. leta pa celo zlati plaketi združenja pihalnih orkestrorv Slovenije. To

jih uvršča nekako na šesto mesto. Za njihovo dolgoletno in uspešno delo jih je tovariš Tito odlikoval z redom zaslug s srebrnimi žarkmi, prejeli pa so tudi srebrni znak OF in nagrado občine Ljubljana Moste-Polje. Prav ob 80-letnici pa so dobili Gallusovo plaketo, največje priznanje, ki ga lahko dobi kak ansambel pri nas.

»Kljub vsem priznanjem pa smo še daleč od vrha,« neskromno pove dirigent godbe Jože Hriberšek, ki je v Vevčah prijel za taktirko pred štirimi leti, prej je pa vodil godbo milice. »Po svojih močeh se bomo trudili, da bi še bolj napredovali v kakovosti, pri čemer bomo skrbeli predvsem za pomlajevanje orkestra. Mislim, da bomo pri tem uspeli, saj sedaj sprejemamo le take nove člane, ki imajo za sabo vsaj dve leti glasbene šole in priporočila profesorjev. Če se bo to res zgodilo, potem bomo lahko še zlasti veliko storili pri uvajanju novega programa. Saj, mi smo že doslej iskali take skladbe, ki jih pri nas še nismo slišali. V marsičem smo orali ledino. Žal pa so vsi ti avtorji v glavnem tuji. Naši so redke izjeme. Zato naj bo to izziv našim skladateljem, da tudi za godbe na pihala napišejo kakšno reč. Mi smo si in si bomo želeli izvajati novitete...«

Damjan Križnik

Papirniški pihalni orkester Vevče

Ob 80-letnici so v vevškem Papirniškem pihalnem orkestru nastopili: Jože Hriberšek (dirigent), Viktor Kresnik (predvodnik), Marko Pečaver, Roman Klešnik, Andreja Božič, Drago Kasagič, Jože Meden, Marko Paternoster, Slavko Lenaršič, Andrej Kolenc, Ciril Kolenc, Slavko Rajbar, Bojan Gaber, Anže Dalibegović, Franci Šoško, Stanko Skubic, Peter Smrekar, Miha Vardjan, Brane Habič, Pavel Matjačič, Milan Trontelj, Igor Dajčman, Aleš Babnik, Marko Sever, Marko Matak, Tone K. Štuhec, Ivan Meden, Danilo Zupančič, Boris Ocvirk, Stane Skubic, Stane Rangus, Janez Jager, Miro Lenasi, Marko Jelševar, Ciril Živic, Matija Korenčan, Rudi Završnik, Bogdan Paternoster, Roman Ljubišič, Alojz Maček, Janez Pangeršič, Matjaž Korenčan, Iztok Živic, Zdravko Zupančič, Metod Živic, Janez Kamšek, Matija Dežman, Franc Skubic, Baldi Kopecky, Stane Lukec, Franc Ambrož, Iztok Markelj, Milan Markelj in Nace Zajc.

Med možnostmi in kvaliteto

Njega dni so vevški »papirničarji« igrali po vsej Sloveniji, vsako drugo leto pa so gostovali tudi v Avstriji. A tisti »zlati časi« so zdaj minili. Ni denarja!

»Ko je bil referendum, smo nastopali dobri dve uri in prav za toliko časa plačali 280 jurjev za avtobus. Ko pa smo za koncert zaračunali 300 jurjev, so nam pa očitalo: »Le kako nam lahko tako derete kožo?! Hja, kaj naj jim še sami plačujemo, da so nas lahko ljudje poslušali?«, se sprašuje Viktor Kresnik in nadaljuje: »Prav sedaj so nas povabili v Rovinj, kjer bi nam gostitelj plačali celotno oskrbo za dva dni. Pa nimamo za avtobus. Star

Sindikalnim organizacijam in samoupravnim organom

ZNAČKE OB JUBILEJU SAMOUPRAVLJANJA

V serijah so tudi značke z likom tovariša Tita

Posamezne značke in komplete vam bomo poslali po pošti, in sicer po vrstnem redu prispelih naročil. Naročniki iz Ljubljane lahko posamezne značke in komplete dvignejo v knjigarni Delavske enotnosti, Ljubljana, Tavčarjeva 5.

— Odreži in pošlji —

NAROČILNICA

Pri ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinska 4, nepreklicno naročamo naslednje značke — komplet z likom tovariša Tita in s simbolom samoupravljanja:

1. posameznih značk — simbol samoupravljanja po 20 din
2. kompletov s 4 značkami po 80 din za komplet
3. kompletov s 6 značkami po 150 din za komplet
4. kompletov s po 42 značkami po 850 din za komplet

Naslov naročnika

Račun bomo poravnali v zakonitem roku.

Datum 1980

Žig

Podpis naročnika

V kompletu je po 6 zlatih, srebrnih in bronastih značk z likom tovariša Tita (skupaj 18), po 6 zlatih, srebrnih in bronastih značk s peterokrako zvezdo — simbolom samoupravljanja (skupaj 18) in 6 značk — rdečih s peterokrako zvezdo, simbolom samoupravljanja.

Zaradi velikega zanimanja za značke ob 30-letnici samoupravljanja, v dveh kompletih s 4 in 6 značkami (z likom tovariša Tita in peterokrako zvezdo, simbolom samoupravljanja), smo se odločili, da ponudimo osnovnim sindikalnim organizacijam in samoupravnim organom še komplete z 42 značkami v vseh jezikih narodov in narodnosti Jugoslavije.

OBVESTILO!

Posamezne značke — simbol samoupravljanja in komplet s 4 značkami — so nam trenutno pošle, vendar jih bomo naročnikom začeli pošiljati že avgusta! Hvala za razumevanje!